

Täysistunto

Tiistai 17.12.2019 klo 9.59—3.54

4. Välikysymys al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden Isis-perheiden kotiuttamisesta ja toimien asianmukaisuudesta

Välikysymys VK 3/2019 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt annetaan vastaus Jussi Halla-ahon ja lukuisten muiden edustajien välikysymykseen al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden Isis-perheiden kotiuttamisesta ja toimien asianmukaisuudesta. Ulkoministeri Pekka Haaviston vastauksen, johon annan 10 minuuttia, ja Jussi Halla-ahon puheenvuoron, myös 10 minuuttia, jälkeen välikysymyskeskustelu käydään nopeatahtisena siten, että ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään myös se 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään sen 5 minuuttia. Myönnän lisäksi harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja eli debattia.

Keskustelua asiasta käydään tässä vaiheessa kello 17:ään saakka, ja keskustelua jatketaan sitten myöhemmin tässä täysistunnossa talousarvion yleiskeskustelun päätyttyä.

Keskustelu

14.00 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on jättänyt hallitukselle välikysymyksen siitä, ollaanko suomalaisia kotiuttamassa al-Holin leiriltä, onko ulkoministeri antanut asiasta oikeaa tietoa eduskunnalle ja onko virkamiestä tai virkamiehiä painostettu toimimaan vastoin lakia. Välikysymyksessä on lukuisia kysymyksiä. Hallituksen vastauksessa keskitytään nyt niistä keskeisimpiin.

Aloitin terrorismin uhasta, joka maailmalla on todellinen. Isis kykeni ottamaan haltuunsa alueita Syyriasta ja Irakista, alueita, joille sen tukijoita muutti kymmenistä eri maista, myös Suomesta. Isisin toiminta viime vuosina on herättänyt laajaa turvattomuuden tunnetta. Se on terroristinen liike ja ääriliike, joka on syyllistynyt äärimmäisen vakaviin ihmisoi-keusloukkauksiin ja sotarikoksiin.

Suomen pitkäaikainen linja on kaikin keinoin varautua terrorismin uhkaan ja tukea terrorismin torjuntaa. Suomi on osallistunut Yhdysvaltain johtamaan kansainväliseen Isisin vastaiseen koalitioon vuodesta 2014 lähtien. Osallistumme myös koalition sotilaallisen operaation koulutus- ja neuvonantotoimintaan Irakissa, tavoitteena kehittää Irakin, mukaan lukien Irakin Kurdistanin, turvallisuusjoukkojen omaa kykyä torjua Isis sekä tukea turvallisuuden ja vakauden palauttamista. Suomi liittyi viime kuussa myös Isisin vastaisen koalition ydinryhmään Washingtonissa. Tätä Suomen pitkää linjaa ovat olleet toteuttamas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

sa kaikki eduskuntapuolueet. Otamme Isis-liikkeen uusien pesäkkeiden synnyn vakavasti. Isis nostaa jo nyt päätään Afganistanissa sekä Pohjois- ja Länsi-Afrikassa. Kansainvälisen yhteisön työ terrorismin kitkemiseksi ei siis ole päättynyt.

Arvoisa puhemies! Al-Holin vartioitu leiri on seuraus siitä, että Isis on Syyriassa menettänyt alueensa. Kesällä 2019 leirille oli koottu yli 70 000 ihmistä. Leirin asukkaista noin 90 prosenttia on naisia ja lapsia. Asukkaista noin 11 000 on ulkomaalaisia Isis-taistelijoiden perheenjäseniä. Leirin ulkomaalaisten joukossa on myös noin kymmenen suomalaista naista ja heidän noin 30 lastaan, joista valtaosa on alle 5-vuotiaita.

Al-Holin leiriä hallinnoivat kurdien SDF-joukot. Syyrian hallituksella ei ole kontrollia alueella. Sen vuoksi suomalaisten lasten tilanteen osalta yhteistyötaho on tämän leirin kurdihallinto. Suomen hallitus on pyrkinyt edistämään suomalaisten lasten hyvinvointia leirillä. Tämä on tehty muun muassa kansainvälisten järjestöjen ja Punaisen Ristin kautta. Samalla on pyritty selvittämään ehtoja, joita kurdihallinnolla on lasten päästämiseksi pois vahingollisista leiriolosuhteista. Näissä keskusteluissa on selvinnyt, että kurdihallinto ei ole halukas erottamaan äitejä ja lapsia toisistaan ilman huoltajan suostumusta.

Alun perin lapsensa alueelle vieneet äidit ovat toimineet Suomen viranomaisten antamia neuvoja ja ulkoministeriön matkustusohjeita vastaan viedessään lapsia kriisi- ja sota-toimialueelle. Lapset eivät ole voineet vaikuttaa omaan tilanteeseensa. Turvallisuuskysymykset sekä viranomaisten, kuten suojelupoliisin, tekemät uhka-arviot on viranomaisten ja hallituksen otettava vahvana tekijänä huomioon. Aikuiset ovat rikosoikeudellisesti vastuussa mahdollisista rikoksistaan.

Arvoisa puhemies! Leiristä saatujen tietojen mukaan suomalaislasten oikeus henkiin jäämiseen ja kehittymiseen on vakavasti vaarantunut. Maailman terveysjärjestö WHO julkaisi syyskuussa 2019 raportin, jonka mukaan 313 alle 5-vuotiasta lasta oli kuollut leirillä joulukuun 2018 ja tämän vuoden elokuun välisenä aikana — 313 lasta. Tilanne leirillä heikkenee koko ajan. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti Suomella on velvollisuus toimia lasten pelastamiseksi. [Sebastian Tynkkynen: Entä äidit?]

Al-Holin leirin sisäinen ilmapiiri on erittäin Isis-myönteinen. Siinä on suuri vaara, kun suomalaislapset joutuvat kasvamaan tällaisessa ympäristössä — käytännössä terroristijärjestön aivopesun uhreina. Suomen valtio ei voi hyväksyä tällaista suomalaisten lasten kaltoinkohtelua. Siten hallitus ei voi myöskään hyväksyä sellaista opposition piiristä esitettyä toimintalinjaa, jossa lapset jätettäisiin leirille. Sen vuoksi myös tämän hallituksen välittömänä tavoitteena on pyrkiä saamaan suomalaislapset pois al-Holin leiriltä ja kriisialueelta. [Sari Sarkomaa: Lapsia pitää auttaa!]

Suomen viranomaiset ovat pitkin syksyä valmistautuneet erilaisia mahdollisia tapahtumaketjuja varten. Kun Turkin sotilastoimet 9.10. Syyriassa alkoivat, oli mahdollista, että al-Holin leirin vartiointi sekä ruoka- ja lääkehuolto olisivat luhistuneet ja suuri joukko leiriläisiä — myös suomalaiset — olisivat lähteneet vaeltamaan kohti Irakin rajaa. Tällaista tapahtumakulkua varten oli varauduttava. Samoin kotimaassa on kehitetty viranomaisyhteistyössä valmiutta erilaisiin skenaarioihin varautumiseen.

Al-Holin leirin viimeaikaisiin tapahtumiin liittyy myös erilaisia väitteitä ihmiskaupasta. On epäilty, että leiriltä voisi ostaa pois naisia ja lapsia ja heidän kulkureittinsä olisi sitten kulkenut erittäin vaarallisten alueiden kautta Länsi-Syyriasta ulkomaille. Tällaista ihmiskauppaa tai kauppaa hädänalaisten tilanteella ei Suomen hallitus hyväksy.

Arvoisa puhemies! Tilanne on monella tapaa vaikea. Hallituksen tehtävä on kantaa sellaisissakin tilanteissa vastuuta. Sellainen ratkaisu, ettei tehdä mitään, on mahdoton. Päämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

nisteri Marinin hallituksen ulkopoliitiikka on ihmisoikeusperustaista. Aiomme täyttää kansainvälisten sopimusten ja perustuslain meille asettamat juridiset ja moraaliset velvoitteet emmekä voi hyväksyä silmien ummistamista ja suomalaisten lasten jättämistä hengenvaaraan.

Viranomaisten toiminta lähtee aina lainsäädännöstä. Tässä poliittisesti herkässä kysymyksessä viranomaisten toiminnan oikeudellista pohjaa edelleen selkeytti oikeuskanslerin 9.10. ministerien aiemmista toimista tehtyihin kanteluihin antama ratkaisu. Oikeuskanslerin ratkaisu ei itsessään velvoita viranomaisia toimimaan, mutta se kuvaa perustuslaista ja kansainvälisistä sopimuksista tulevia velvoitteita, jotka edellyttävät toimia ainakin lasten kotiuttamiseksi.

Asiaa on lähdetty sittemmin ratkaisemaan viranomaisen tekemän tapauskohtaisen harkinnan pohjalta. Tätä varten ulkoministeriössä asetettiin ulkoministerin erityisedustaja toimimaan 23.10. alkaen, ja hänen toimintaohjeensa esiteltiin iltakoulun yhteydessä edelliselle hallitukselle 31.10. Erityisedustajan tehtävänä on ollut varmistaa Syyriassa leirillä pidettyjen suomalaisten lasten henkilökohtaisen turvallisuuden ja perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen perustuslain ja Suomen ratifioimien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Tämän jatkoksi hallitusryhmät ovat eilen tehneet yhteisymmärryksessä linjauksen, jonka pohjalta laaditaan valtioneuvoston periaatepäätös. Linjaus on julkaistu eilen, ja sen keskeisenä ajatuksena on kotiuttaa suomalaiset lapset niin pian kuin mahdollista. Kotiuttaminen tapahtuu viranomaisen tekemän tapauskohtaisen harkinnan perusteella lainsäädäntöömme sekä kansainväliseen oikeuteen nojautuen. Toimivaltainen viranomainen on ulkoministeriö ja ulkoministerin väliaikainen erityisedustaja, joka johtaa viranomaisten yhteistyötä. Osana tapauskohtaista yksilöllistä harkintaa toimivaltainen viranomainen pyrkii kaikkiin käytössä oleviin tietoihin ja toimiin varmistamaan, ettei Suomessa asuville henkilöille koidu turvallisuusuhkaa. [Leena Meri: No miten?] Hallitus arvioi myös tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan sekä tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Opposition välikysymys kysyy myös eduskunnalle annetusta tiedosta. Edellisen kerran asia on ollut esillä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa 3. joulukuuta. Tuon kokouksen päätteeksi valiokunta päätti, että on saanut tarvitsemansa tiedot. Myös uuden hallituksen aikana olen ulkoministerinä aina valiokunnan käytettävissä tässäkin asiassa. Mikäli al-Holin leirillä olevia suomalaisia lapsia koskevia ratkaisuja voidaan tehdä, näistä informoidaan aina myös ulkoasiainvaliokuntaa asianmukaisesti.

Ulkoministeriössä al-Holiin liittyviä asioita on valmisteltu virkavastuulla, ja ulkoministeriö toimii tässä asiassa myös muita ministeriöitä koordinoivana ministeriönä. Hallituksella ei ole tiedossa, että ulkoministeriön tässä työssä olisi tapahtunut mitään lainvastaista. Saman on osaltaan todennut myös ulkoministeriön ylin virkamiesjohto. Yksilöitä sekä heidän terveys- ja turvallisuustietojaan koskevat asiat ovat luottamuksellisia salassapitosäännösten vuoksi. Luottamuksellisuus on myös edellytys sille, että lasten kotiutuminen leiriolosuhteista Suomeen onnistuu ja tapahtuu turvallisesti. Viranomaiset eivät avaa — eikä heidän kuulu avata — julkisuudessa tällaista toimintaa ja siihen liittyvää varautumista. Suomen ylimpänä laillisuusvalvojana oikeuskansleri arvioi kanteluita ja ilmoituksia ja antaa ratkaisunsa aikanaan.

Arvoisa puhemies! Uskomme, että niin hallitus kuin oppositiokin ovat kiinnostuneita ratkaisusta, joilla turvataan lapsen oikeuksien sopimuksen velvoittamalla tavalla suoma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

laislasten oikeus henkiin jäämiseen ja kehittymiseen. [Sebastian Tynkkynen: Huostaanottoon!] Haluamme poistaa kasvualustan terrorismilta Suomessa ja muualla maailmassa. [Sebastian Tynkkynen: Miksi tuotte sitten? — Puhemies koputtaa] Al-Holin leirillä olevien lasten auttaminen normaaliin, turvalliseen elämään ja päiväkotiin tai koulunpenkille on mielestämme tärkeä osa radikalisaation vastaista työtä.

14.10 Jussi Halla-aho ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Välikysymyksessä esitettiin ministerin vastattavaksi pitkä lista epäselväksi jääneitä kysymyksiä. Ensinnäkin on substanssi: Onko hallituksella aie tai suunnitelma kyseisten ihmisten avustamiseksi Suomeen? Kun asiasta alkoi tihkua tietoja julkisuuteen, ne tyrmättiin ministeriön suunnalta perättömiksi huhuiksi ja disinformaatioksi. Sittemmin on tullut esiin vastaansanomattomia todisteita siitä, että ulkoministeriön johdolla on laadittu varsin yksityiskohtainen suunnitelma al-Holin leirillä olevien ihmisten kotiuttamiseksi. Tällaisen suunnitelman olemassaolosta voidaan päätellä, että hallituksella tai ainakin ulkoministerillä on ollut tahotila näiden ihmisten tuomiseksi Suomeen.

Kuten monet asiantuntijat ovat todenneet, tähän asiakysymykseen ei ole hyviä ratkaisuja, on vain ratkaisuja, joissa on hyviä ja huonoja puolia. Asiasta pitäisi käydä perusteellinen keskustelu, mutta keskusteleminen on vaikeaa, jos ministeri laatii suunnitelmia salassa eikä anna niistä edes kysyttäessä tietoa eduskunnalle, medialle tai yleisölle.

Perustuslain mukaan Suomen kansalaisilla on oikeus palata maahan. Kuten ulkoministeri aivan oikein sanoi, lapset ovat joka tapauksessa syyttömiä siihen, mitä heidän vanhempansa ovat tehneet. Toisaalta maalaisjärki sanoo, että nämä naiset ovat vapaaehtoisesti matkustaneet palvelemaan terrorismia ja hirmuhallintoa. He ovat olleet täysin tietoisia Isisjärjestön ja kalifaatin luonteesta. Yleisellä tasolla tiedetään, että naisilla on ollut aktiivinen rooli esimerkiksi kalifaatin propagandassa ja viestinnässä, uusien jäsenten rekrytoinnissa ja jesidivähemmistöön kuuluvien naisten ja lasten orjuuttamisessa. Me emme siis puhu pelkästään terroristien ja taistelijoiden puolisoista vaan ihmisistä, jotka itse ovat fanaattisen, väkivaltaisen ideologian kannattajia. Äärimmäiset näkemykset ovat tulleet esiin myös leirillä olevien naisten viime päivinä julkaistuissa haastatteluissa. Myös suojelupoliisi arvioi, että Suomeen päästyään nämä naiset todennäköisesti jatkavat terroristiseen toimintaan osallistumista ja sen tukemista ja vahvistavat täällä jo olevaa jihadistista liikehdintää.

On selvää, että Isis-naisten muodostamaa turvallisuusuhkaa ei pystytä eliminoimaan viranomaisvalvonnalla tai ääriajattelusta vieroittavilla vapaaehtoisohjelmilla. Suojelupoliisilla on jo nyt lähes 400 seurattavaa kohdehenkilöä. Yhtä selvää on, että vaikka naiset olisivat osallistuneet suoranaisiin rikoksiin, heidän saamisensa oikeudelliseen vastuuseen Suomessa on hyvin epätodennäköistä. Toisin kuin muut Pohjoismaat, Suomi ei ole saanut edes varsinaisia taistelijoita tuomittua. Suomeen päästyään naiset siis suurella todennäköisyydellä voivat jatkaa vapaalla jalalla myrkyllisen ideologiansa juurruttamista paitsi omiin lapsiinsa myös muihin vaikutuspiirissään oleviin ihmisiin. Lasten turvallisuuden takaamisesta puhutaan paljon, mutta liian vähän puhutaan siitä, että nämä äidit ovat uhka lastensa turvallisuudelle ja hyvinvoinnille. [Anne Kalmari: Siksi huostaanottoja!] Lastenkaan muodostamaa uhkaa ei pidä väheksyä. Lapset ovat altistuneet vuosia kestäväälle aivopesulle, ja Isisin tiedetään käyttäneen pieniäkin lapsia teloitusten ja muiden rikosten tekemiseen. Osa leirillä olevista lapsista on tietävästi täysi-ikäisiä tai lähellä täysi-ikäisyyttä, ja he ovat saattaneet osallistua taistelutoimintaan. [Ilkka Kanerva: Ja -koulutukseen!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Parikymmentä ihmistä ei ole suuri määrä edes suhteutettuna Suomessa jo nyt oleviin islamisteihin ja Isisin kannattajiin. Tapauksella on kuitenkin suuri periaatteellinen merkitys ja kauaskantoisia seurauksia. Isis ei ole ensimmäinen eikä viimeinen kansainvälinen terroristijärjestö. Suomi ei voi viestittää olevansa turvasatama, josta voi lähteä ulkomaille tekemään silmittömiä rikoksia ja jonne voi muina miehinä ja naisina palata jäähdyttelemään, kun olot konfliktialueilla käyvät epämukaviksi. Seurausten on oltava sellaisia, että jatkossa terroristien sympatisoijat pohtivat lähtemistään kahteen kertaan.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen ytimessä eivät kuitenkaan ole Isis-naiset vaan tapa, jolla ulkoministeri Haavisto on toiminut. Hän on pyrkinyt toimimaan salassa paitsi julkisuudelta myös eduskunnalta, jonka luottamusta hallituksen tulee nauttia. Hän on pyrkinyt painostamaan virkamiehiä tekemään al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten palauttamista koskevat päätökset ja henkilökohtaisen vastuunsa välttämiseksi piiloutumaan virkamiesten selän taakse. Tämän osoittaa jo se, että monet muut maat, mukaan lukien muut Pohjoismaat, ovat tehneet poliittisen ja julkisen päätöksen olla auttamatta aikuisia Isisin kannattajia palaamaan. Ulkoministeri Haavisto on antanut ymmärtää, että hallitus ei voisi tehdä sellaista poliittista päätöstä, joka sivuuttaisi perustuslain ja kansainvälisten sopimusten asettamat toimintavaatimukset. Kuitenkin myös muilla Pohjoismailla on perustuslaki, ja ne ovat tismalleen samojen kansainvälisten sopimusten osapuolia. Suomi ei voi olla kansainvälisoikeudellinen erityistapaus, eikä Suomi voi näin tärkeässä ja periaatteellisessa kysymyksessä omaksua väljempää toimintalinjaa kuin verrokkimaat.

On poikkeuksellista, että ministeriön virkamies nousee julkisesti vastarintaan ministeriä vastaan. On poikkeuksellista, että salassa pidettävää materiaalia vuodetaan julkisuuteen siinä mitassa kuin viimeisinä viikkoina on tapahtunut. Mistä tämä kertoo? Siitä, että ulkoministeri Haaviston toiminta on poikkeuksellista. Virkakoneisto joutuu suojelemaan integriteettiään näin poikkeavilla keinoilla.

Ulkoministeri Haavisto on useissa kohdin antanut eduskunnalle tai sen valiokunnille harhaanjohtavaa tietoa päätöksentekoprosessista, päätösten sisällöstä, niiden oikeudellisesta perustasta, operaatiosuunnitelman olemassaolosta ja sen yksityiskohdista. Tätä salailua ja harhaan johtamista ei voida perustella operatiivisilla seikoilla tai henkilöstön tai leirillä olevien turvallisuudella. Pikemminkin sillä on haluttu välttää poliittisen vastuun kantaminen päätöksistä. Jopa osa hallituspuolueista näyttää olleen tietämättömiä ulkoministerin suunnitelmista. Myöhemmin asia on toki niille myyty, ja ulkoministeri Haavisto onkin toimittanut hallituskumppaneilleen sähköpostilla ohjeet, miten mihinkin kysymykseen tulee vastata.

Perustuslaki ja kansainväliset sopimukset eivät velvoita Suomea toimimaan asiassa tietyllä tavalla. Oikeuskanslerin lausunto ei ole hallituspuolueiden edustajien väittämällä tavalla päätös, joka velvoittaisi hallitusta toimimaan tietyllä tavalla, ja tämän on oikeuskansleri itsekin todennut. [Eva Biaudet: Aika painava tulkinta laista!]

Arvoisa puhemies! Eduskunta ei voi hoitaa keskeistä tehtäväänsä eli hallituksen toimien parlamentaarista valvontaa, jos se ei saa asianmukaista tietoa hallituksen tekemisistä. Jos jotakin tietoa ei perustellusta syystä voida eduskunnalle antaa, tämäkin on pystyttävä sanomaan suoraan. Sen sijaan se, että ministeri tai ministerin alaisuudessa toimiva virkamies antaa kansanedustajien kysymyksiin totuudenvastaisia vastauksia tai pyrkii ovelilla ja monitulkintaisilla sanavalinnoilla tai tahallisella väärinymmärtämisellä johtamaan edustajia harhaan, [Paavo Arhinmäki: Ammatilainen puhuu tällä hetkellä!] on sietämätöntä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

eduskunnan arvovallan ja poliittisen järjestelmän uskottavuuden kannalta. [Satu Hassi: Asiantuntija puhuu!]

Arvoisa puhemies! Tästä johtuen teen seuraavan esityksen: Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että ulkoministeri Haavisto ei ole antanut eduskunnalle totuudenmukaista tai riittävää tietoa toiminnastaan al-Holin leirillä olevien henkilöiden Suomeen palautukseen liittyviä suunnitelmia koskien. Näillä perusteilla eduskunta toteaa, että ulkoministeri Haavisto ei nauti eduskunnan luottamusta. — Kiitos.

14.20 Erkki Tuomioja sd (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Sotatoimet terroristijärjestö Isisiä vastaan ovat päättyneet menestyksellisesti. Suurin ansio tästä lankeaa Irakin ja Syyrian kurdeille. Heidän toimintaansa kansainvälinen yhteisö, myös Suomi kurdien kouluttajana, on tukenut.

Avointen sotatoimien päättyminen ei ole tilannetta vielä ratkaissut. Syyriaan, al-Holin vankileirille on päätynyt melkein 70 000 Isisin riveissä toiminutta ihmistä, heistä 90 prosenttia naisia ja lapsia. Kansainvälisen yhteisön on osallistuttava tilanteen selvittämiseen. Tärkeintä on kaikkien sotarikoksiin syyllistyneiden saattaminen oikeudelliseen vastuuseen teoistaan, [Mika Niikko: Siellä missä rikokset on tehty!] sekä leirillä olevien lasten ja muiden syyttömien saattaminen turvaan heidän terveystään ja elämäänsä uhkaavista olosuhteista.

Ett sätt skulle vara att alla länder i världen skulle ta emot sina medborgare i lägret och se till att deras brott skulle undersökas och att de skulle ställas inför rätta. Ett gemensamt förfarande skulle betydligt underlätta insamling av bevismaterial och rättsprocessens genomförande.

Olisi toki hyvä, että oikeudenkäynnit toteutettaisiin siellä missä rikoksetkin on tehty. On kuitenkin vaikea uskoa, että kurdihallinto ilman kansainvälisen yhteisön tunnustusta tai vakavista rikkomuksista epäilty Syyrian hallitukseen olisivat tällaiseen oikeusvaltion kriteerit täyttävään prosessiin kykeneviä.

Yhteisen kansainvälisen tai edes pohjoismaisen toimintalinjan puuttuessa ovat kaikki maat joutuneet tekemään omia ratkaisujaan. Suomikin, jonka kansalaisia on leirillä nelisenkymmentä — suurin osa lapsia — joutuu näin tekemään. Tätä on valmisteltu jo edellisten hallitusten aikana eikä ratkaisuja voi viivyttää. Leiriltä on jo karannut kymmeniä todellisen turvallisuusuhan muodostavia Isis-taistelijoita.

Tällaisten asioiden valmistelu ei voi tapahtua julkisuudessa. Kyse on virkavastuulla tapahtuvasta päätöksenteosta, josta tietojen vuodattaminen on vakava operaatioiden onnistumista ja ihmisten turvallisuutta vaarantava rikkomus. [Ben Zyskowiezin välihuuto] Samalla on selvää, että erillisillä viranomaispäätöksillä toteutettava toimintalinja on asia, josta koko hallituksen on tehtävä päätös ja kannettava siitä seuraava poliittinen vastuu. Jos tästä on ollut epäselvyyttä, niin Marinin hallitus on nyt välikysymysvastauksessaan sen tehnyt. [Leena Meren ja Sari Sarkomaan välihuudot] Vähempää, mutta emme myöskään enempää, voi eduskunnassa hallitukselta edellyttää. Eduskunta ei ole paikka jossa yksittäisten ihmisten turvallisuutta ja elämää koskevia asioita voidaan ratkaista, [Leena Meren välihuuto] yhtä vähän kuin sosiaalisessa mediassa.

Kaikkiin kysymyksiin ei vielä vastauksia ole, tai niitä ei voida antaa. Varmasti tulee osoittautumaan, että hallintojen käytäntöihin, tiedonkulkuun ja vastuusuhteisiin täytyy teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

dä parannuksia, ulkoministeriössä ja muuallakin. Oikeuskanslerin ja laillisuusvalvonnan tehtävä on varmistaa, että ratkaisut tehdään lakisääteisessä järjestyksessä ja että ne ovat lakien ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukaisia.

Eduskunnan poliittinen valvonta koskee sitä, arvioimmeko hallituksen toimet ja linjaukset sellaiseksi, että voimme antaa hallitukselle luottamuksen. Tähän sosiaalidemokraattinen ryhmä on valmis. Se kattaa myös tähänastisen valmistelun ja vaihtoehtoisten toimintalinjausten selvittämisen, joidenka tekemättä jättäminen olisi ollut vastuutonta.

Herra puhemies! Välikysymys kuuluu parlamentaariseen demokratiaan, eikä sen käyttöä tule moittia. Sen sijaan kaikki muu mitä tämän salin ulkopuolella on tässä asiassa puhuttu, on suhteettomuudessaan ja epäinhimillisyydessään surullista seurattavaa. Suomalaisen turvallisuus on tietenkin keskeinen asia. Mutta turvallisuuttamme vaarantaa vakavammin se kiihkeä solvaaminen, syyttely, uhkaaminen, valheiden levittäminen ja pelkojen lietsonta, joka somessa [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] ja muussa mediassa on valloillaan. Salissammekin [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] on edustajia, jotka ovat tähän osallistuneet, ja vielä enemmän heitä, jotka sitä rohkaisevat ja pyrkivät käyttämään eripuraisuuden ja epäluulon kylvämiseen ja omien [Puhemies koputtaa] poliittisten tarkoituksiensa edistämiseen. [Sebastian Tynkkynen: Nyt on paksua!]

Vetoankin kaikkiin, [Puhemies koputtaa] että pysymme asiallisessa ja sivistyneessä kielikäytössä emmekä edes vaikenemalla anna hyväksyntää, vihapuheille tai vale uutisille miltään taholta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja minä vetoan siihen, että pysytään ryhmäpuheenvuoroissa tässä 5 minuutissa. Perussuomalaisten edustaja Ville Tavio näyttää esimerkkiä.

14.26 Ville Tavio ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mediassa on uutisoitu, että ministeri Haavisto on johtanut ulkoministeriötä pelon ilmapiirillä, jossa virkamiehet ovat saaneet kertoa vain asioita, jotka edistävät Haaviston poliittisia näkemyksiä. [Sanna Antikainen: Törkeää!] Median uutisoinnin mukaan Haavisto on painostanut ulkoministeriön konsulipäällikkö Pasi Tuomista järjestämään Syyrian al-Holin pakolaisleirin lapset Suomeen konsulikyydillä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Lapsen oikeuksien yleissopimuksen perusteella lasta ei kuitenkaan saa erottaa vanhemmistaan ilman lainmukaista huostaanottomenettelyä. Tällaisiin toimenpiteisiin on mahdollista ryhtyä vasta Suomen viranomaisten lastensuojelulain mukaisen menettelyn jälkeen. Selvää on, että ulkoministeriön virkamiehellä ei ole toimivaltaa ottaa lapsia viranomaisen huostaan. Tämä toimivalta on vain ja ainoastaan lastensuojeluviranomaisilla. Lasten ottamisesta viranomaisen huostaan ilman lainmukaista päätöstä voisi seurata tuomio vapaudenriistosta.

Konsulipäällikkö Tuominen itse toteaa julkisuudessa olleessa sähköpostissa nimenomaisesti pitävänsä ongelmallisena pelkästään leirillä olevien lasten avustamista. Konsulipäällikkö toteaa niin ikään tällaisen päätöksen olevan sellainen, että sen tekijän on syytä varautua pitkään vankeustuomioon. Mediassa on kerrottu, että sen jälkeen, kun konsulipäällikkö totesi hankkeen lasten tuomiseksi Suomeen olevan lainvastainen ja kieltäytyi taipumasta ministerin painostukseen, on ulkoministeri syrjäyttänyt konsulipäällikön tehtävästään. Ministeri Haavisto kiisti tämän heti ja väitti, ettei Tuomisen siirto liittynyt al-Holin kysymykseen vaan ministeriön tehtävien normaaliin kierto. Toistan tämän: ministeri Haaviston vastaus oli aluksi, että konsulipäällikkö Tuomisen siirto ei liittynyt al-Holin ky-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

symykseen lainkaan vaan ministeriön tehtävien normaaliin kiertoon. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!]

Sittemmin, ministeri Haavisto, olette ollut asiasta kovin vaitonainen. Kun Ulkoasiainhallinnon virkailijajyhdistys kysyi teiltä asiaa kirjallisesti, ette kirjallisessa vastauksessanne enää kertaakaan sanonut, että kyse oli normaalista kierrosta. Sen sijaan vetositte vain siihen, että teillä oli oikeus siirtää nuo tehtävät pois virkamieheltä. Näyttää siltä, että useimmiten olette vain väistellyt kysymyksiä ja ollut vastaamatta. Silloin, kun olette vastailut, on tarina vaihtunut toistuvasti.

Mietitäänpä nyt: Virkamies on kertonut kaikille ministerin painostuksesta ja erimielisyyksistä liittyen al-Holin tilanteeseen, [Sheikki Laakso: Rohkea mies!] ja sitten te, ministeri Haavisto, siirsitte tämän tehtävän häneltä pois ihan vain sattumalta osana normaalia kiertoa. Sattuipa sopivasti.

Mikäli Haavisto on kohdistanut virkamieheen painostusta tai seuraamuksia siksi, että virkamies on kieltäytynyt toteuttamasta selvästi lainvastaista ministerin määräystä tai pyyntöä, on ministerin toimintaa arvioitava virkarikoksena. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ehdottomasti!] Näyttää siltä, että asiassa ei ole myöskään noudatettu valtion yhteistoimintalakia, jonka perusteella olennaisista muutoksista työtehtävissä tai työjärjestelyissä on neuvoteltava niiden virkamiesten ja työntekijöiden kanssa, joita päätös koskee. Lisäksi on erityisen raskauttavaa, että virkamies on itse todennut pitävänsä Haaviston päätöstä lainvastaisena. Miettikää: ulkoministeriön johtavassa asemassa oleva virkamies on ottanut aika ison henkilökohtaisen riskin ja tuonut julkisuuteen tiedon, että ministerin päätös on hänen mielestään laiton. [Sheikki Laakso: Rohkea mies! — Oikealta: Tätäkö keskusta tulee?]

Te, ministeri Haavisto, olette pyytänyt virkamieheltä anteeksi ja olette tuonut tuon anteeksipyyntön myös julkisuuteen. Kysyn nyt teiltä: miksi te ette pyydä toimintaanne anteeksi Suomen kansalta? [Sanna Antikainen: Niinpä!]

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ministeri Haavisto on yrittänyt taivutella virkamiestä menettelemään lainvastaisesti ja siirtänyt virkamiehen toisiin tehtäviin siksi, ettei tämä ole totellut ministeriä. Perussuomalainen eduskuntaryhmä katsoo, että ministeri Haaviston johtamistapa on ollut täysin epäammattimainen ja ministerille sopimaton.

Kannatan edustaja Halla-ahon tekemää epäluottamuslausetta.

14.31 Paula Risikko kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama viikko sitten jätimme kokoomuksen johdolla hallitukselle välikysymyksen, kun Rinteen hallitus sekoili Postin kanssa. Välikysymys pakotti hallituksen totuuteen. Rinteen hallitus menetti luottamuksen ja kaatui. Nyt oppositio jätti välikysymyksen hallitukselle, joka on jatkanut Rinteen hallituksen sotkua al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden Isis-perheiden kotiuttamisesta. Kokoomus on tekemässä välikysymystä, koska hallituksen toiminta on vakavassa asiassa ollut sekavaa ja hallituksen linja on ollut epäselvä. Välikysymyksellä edellytämme, että hallitus selvittää aikaansaamaansa tilanteen ja kantaa sille kuuluvan vastuun.

Arvoisa puhemies! Tilanne al-Holin leirillä on vakava ja on ollut jo kauan. Kokoomus on pitkään vaatinut hallitukselta selkeää linjaa asian ratkaisemiseksi. Hallituksen toiminta ei ole herättänyt luottamusta, päinvastoin. [Outi Alanko-Kahiluoto: Entäs viime vaaleissa?] Syksyn mittaan on ollut vuodettuja suunnitelmia, lausuntoja ja tiedotustilaisuuksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Aina uuden tiedon myötä tarina on muuttunut, ja edelliset väitteet paljastuneet jopa epätoetuksiksi. [Jussi Saramon välihuuto] Olette vedonneet iltakoulussa käytyyn keskusteluun ja hiljaisen hyväksynnän antamiseen ministeri Haaviston linjauksille. Kun on kysytty, mitkä ne linjaukset ovat, ei kukaan teistä ole osannut sitä kertoa. [Sanna Antikaisen välihuuto] Hallituksen poliittisesta linjasta ei todella ole saanut mitään selkoa. Kaiken huippu on, että näin vakavassa ja herkässä aiheessa vastuu on yritetty säilyttää yksittäiselle virkamiehelle. On näyttänyt siltä, että vastuuta ei halua kukaan ottaa.

Arvoisa puhemies! Eilen hallitus sitten viimeinkin linjasi asiasta. Nämä linjaukset ovat kuitenkin edelleen aika epäselviä — myös näköjään hallituspuolueiden jäsenille. Hallituspuolueiden kansanedustajat ovat nimittäin täysin eri mieltä siitä, mitä eilen on linjattu. [Paula Werningin välihuuto] Keskustan edustajien mukaan aikuisia ei Suomeen tuoda. Vihreiden ja vasemmistoliiton kansanedustajien mukaan aikuisia tuodaan. Kyllä nyt näyttää siltä, että olette päätyneet siihen, että myös palaamaan halukkaita aikuisia tuodaan Suomeen valtion toimesta. [Vihreiden ryhmästä: Mitäs mieltä kokoomus on?]

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen kanta on selvä: Suomella on velvollisuus tehdä kaikkensa suomalaisten lasten auttamiseksi. Lapset eivät ole itse valinneet kohtaloaan tai olosuhteitaan. Lapsia tulee aina suojella. [Paavo Arhinmäki: Entä jos ne tulee yksin?] Aikuisia ei sen sijaan tule auttaa palaamaan. He ovat omalla päätöksellään päättäneet lähteä tukemaan järjestöä, joka on syyllistynyt syyttömien ja viattomien siviilien murhiin ja muihin julmiin tekoihin. Suojelupoliisin mukaan Irakin ja Syyrian konfliktialueelta palaavat henkilöt lisäävät Suomeen kohdistuvaa terrorismin uhkaa, koska he todennäköisesti jatkaisivat terroristista toimintaa. Oikeuskansleri Pöystikin on todennut, että viranomaisten velvollisuuksiin kuuluu menetellä toimitaan niin, että Suomessa asuvien ja oleskelevien turvallisuus ei vaarannu.

Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen linja oli selkeä: lapsia autetaan, aikuisia ei auteta. [Välihuuto keskeltä] Jos olisitte alusta lähtien toimineet tämän linjauksen mukaisesti, olisimme jo voineet saada lapsia pelastettua. [Eva Biaudet: Montako lasta autettiin pois Sipilän hallituksen aikana?] Sen sijaan hallituksen kyvyttömyys tehdä poliittisia päätöksiä on johtanut kansalaisten poliittista päätöksentekoa kohtaan tuntemaan epäluottamukseen ja mahdollisesti al-Holin leirillä olevien lasten pitkittyneeseen kärsimykseen. [Välihuuto keskeltä] Kokoomuksen mielestä Suomen on jatkettava neuvotteluja kurdiviranomaisten kanssa, jotta lapset voidaan tuoda turvallisesti Suomeen. Viranomaisten on myös edelleen monin tavoin varauduttava siihen, että leiriltä saavutaan omatoimisesti Suomeen — paluuseen nimittäin on ihan lain suoma oikeus. Siksikin myös terrorismin vastaisen lainsäädännön kiristäminen on ajankohtaista. Muun muassa kokoomusministereiden käynnistämät ja nykyhallituksen torppaamat lakihankkeet on saatava heti takaisin valmisteluun.

Arvoisa puhemies! Kokoomus edellyttää hallitukselta suoraselkäistä vastuun kantamista eli punnittuja ja selkeitä päätöksiä, avoimuutta tehdyistä päätöksistä sekä ryhdikkyyttä päätösten toteuttamisessa. Tämä on hallituksen tehtävä, oli kyseessä kuinka vaikea asia tahansa.

Esitänkin seuraavaa epäluottamuslausetta: Eduskunta toteaa, että ulkoministeri Haaviston toiminta on al-Holin leirillä olevien suomalaisten suhteen ollut salailevaa, ristiriitaista ja sekavaa. Ulkoministeri on myös toiminut ilman valtioneuvoston varsinaista päätöstä. Hallitus on salailullaan ja haluttomuudellaan linjata asiaa horjuttanut suomalaisten turvallisuuden tunnetta sekä tuhlanut arvokasta aikaa löytää keinot suomalaisten lasten pelasta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

miseksi. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi ulkoministeri ei nauti eduskunnan luottamusta. — Kiitos.

14.36 **Mikko Savola kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovallan tärkein tehtävä on Suomen ja suomalaisten turvallisuuden takaaminen. [Sebastian Tynkkynen: Ei näytä siltä!] Suomi on osallistunut kansainväliseen Isisin vastaiseen koalitioon vuodesta 2014 lähtien. Kansainvälinen yhteistyö on tuottanut tulosta. Isis on Syyriassa menettänyt alueensa. Kalifaatti on kukistettu, mutta Isis muodostaa edelleen vakavan turvallisuusuhan, joka on otettava vakavasti. Konfliktialueilta palaavat terroristijärjestön riveissä taistelleet henkilöt ja heidän perheenjäsenensä nostavat terrorismin uhkaa koko Euroopassa. Terrorismin torjumiseksi ja sen leviämisen estämiseksi on toimittava päättäväisesti ja johdonmukaisesti.

Edellisellä eduskuntakaudella kriminalisoitiin matkustaminen terroristisessa tarkoituksessa ja hyväksyttiin tiedustelulainsäädäntö, joka antaa viranomaisille uusia työkaluja terrorismin torjumiseksi. Tätä työtä on jatkettava. Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että tällä vaalikaudella on laadittava lainsäädäntö, jonka mukaan terroristijärjestöön kuuluminen, sen avustaminen tai ihmisten rekrytoiminen siihen, ovat rikoksia. Ruotsissa vastaavanlainen lainsäädäntö on jo laadittu.

Arvoisa puhemies! Kysymys al-Holin leirillä olevien suomalaisten kotiuttamisesta on olosuhteet huomioiden vaikea ja oikeudellisesti monitahoinen. On ollut perusteltua varautua kaikkiin mahdollisiin kehityskuluihin. Suomen perustuslaki ja kansainväliset sopimukset velvoittavat viranomaisia turvaamaan hengenvaarassa ja hädässä olevan lapsen perusoikeudet. Viranomaisten vastuulla on ollut selvittää se, miten leirillä olevia suomalaislapsia voitaisiin auttaa. On selvää, että näin herkässä kysymyksessä yksityiskohdat eivät voi olla julkisia. Julkisuudessa esiintyneet, monin paikoin väärätkin tiedot ja huhut ovat osaltaan vaikeuttaneet tämän vaikean asian käsittelyä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Salailua! — Timo Heinonen: Myös hallituksen puolelta! — Mika Niikko: Myös ministerien!] Päätökset on tehtävä olemassa olevien tosiasioiden pohjalta.

Meidän päättäjien vastuulla on luottaa lakiin, viranomaisten toimintaan ja antaa oikeaa tietoa. Vetoan kyllä syvästi, että emme politikoidisi näin vakavalla asialla, [Jukka Gustafsson: Oikein!] ja tästä meillä jokaisella tässä salissa on vastuu. [Paavo Arhinmäki: Se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa! — Timo Heinosen välihuuto] — Koskee myös teitä, edustaja Heinonen. — Peiliinkin on katsottava. Viestinnässä ja tiedonkulussa on ollut prosessin aikana parannettavaa, ja myönnän, että asia on näyttänyt sekavalta ulospäin. On hyvä, että eduskunta käy tässä salissa asiasta nyt perusteellisen keskustelun.

Arvoisa puhemies! Poliittisesti vastuulliselta hallitukselta on odotettava turvallisuusnäkökohdat huomioivaa selkeää ja yhtenäistä toimintaa, joka perustuu kansainvälisiin sopimuksiin ja vallitsevaan lainsäädäntöön. Tämä antaa mahdollisuuden selkeyttää Suomen toimintalinja ja luo edellytykset antaa viranomaisille poliittinen tuki lakisääteisissä tehtävissään. [Ben Zyskowitz: Sitä odotellessa!]

Hallituksen periaatepäätöksen linja on selkeä: tahtotila on auttaa lapsia. He ovat joutuneet leirille ilman omaa syytään. Ratkaisuja tehtäessä tehdään saumatonta yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten kanssa. Tämä on linjassa keskustan periaateohjelman kanssa. Siinä todetaan: ”Lapsella on omat vahvat oikeutensa. Niistä suurin on oikeus turvalliseen elämään ja leikkiin.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Viranomaiset pyrkivät kaikin käytössä olevin tiedoin ja toimin huolehtimaan Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Tässä suojelupoliisin arvio on kriittisen tärkeä. Toistan: suojelupoliisin arvio on kriittisen tärkeä. [Toimi Kankaanniemi: Mitäs se on arvioinut?] Tavoite on turvata kaikissa tilanteissa lapsen etu. Myös muut Pohjoismaat ovat onnistuneet kotiuttamaan ainoastaan lapsia tältä leiriltä. Miksi ei sitten Suomi? Isis-vanhemmat ovat tietoisesti vaarantaneet lastensa elämän ja tulevaisuuden menemällä tukemaan ideologiaa, joka on brutaaliudessaan ja karuudessaan kuin toisesta maailmasta. Se ideologia ei kunnioita kenenkään perus- ja ihmisoikeuksia. Keskustan eduskuntaryhmä tähdentää, että Suomella ei ole velvoitteita palauttaa ja hakea tällaisia henkilöitä maahamme.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä antaa tukensa hallituksen toimintalinjalle ja viranomaisten tärkeälle työlle turvata niin suomalaisten turvallisuus kuin lasten oikeudet. Yhteispohjoismainen linja on kestävä linja.

14.42 **Saara Hyrkkö vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Lapset sairastelevat koko ajan. Flunssaa, kuumetta, oksentelua, ripulia. Muutama päivä sitten tytär sai kohtauksen. Hän meni siniseksi ja lakkasi hengittämästä.” [Mauri Peltokankaan välihuuto] Tämä on sitaatti Helsingin Sanomien artikkelista viime viikolta. Siinä kerrotaan pienestä suomalaisesta lapsesta, joka elää tällä hetkellä al-Holin leirillä. [Ilkka Kanerva: Sellaisia on Suomessakin!] Syyriassa vankileirillä olevien suomalaislasten ympärillä kuohuu. Se on valitettavaa, sillä nämä lapset eivät ole valinneet osaansa.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut lapsen oikeuksien sopimukseen ja turvaamaan muun muassa lapsen oikeuden elää. Voiko mikään vastuu olla sitä suurempi? Juuri vaikeissa paikoissa tämä sitoutuminen ja oikeusvaltiomme kestävyys testataan. [Ben Zyskowitz: Ruotsi ei ole oikeusvaltio!] Lapsella on oikeus jäädä henkiin silloinkin, kun hänen vanhempansa ovat tehneet jotain hirveää. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Syyrian al-Holissa on vankileirillä suomalaisia lapsia, joiden elämää ja terveyttä leirin olosuhteet uhkaavat. Valtaosa näistä lapsista on alle viisivuotiaita. He ovat ennen kaikkea lapsia ja sodan uhreja. Viime viikot ja tämä opposition välikysymys ovat osoittaneet, että järkyttävän moni kansanedustajakin tuntuu olevan valmis jättämään lapset leirille, pahimmillaan kuolemaan.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on saanut kesästä asti lukuisia katsauksia Syyrian ja al-Holin tilanteesta. [Toimi Kankaanniemen välihuuto] On ollut jo pitkään selvää, että tilanne on huomattavan monimutkainen mutta että lasten auttamiseksi tehdään ulkoministerin johdolla kaikki voitava. Viimeksi joulukuun alussa ulkoministerin ja oikeuskanslerin kuulemisen jälkeen valiokunta katsoi valitun toimintalinjan asianmukaiseksi. Sittemmin kuohunta on kuitenkin jatkunut. Liikkeellä on ollut paljon spekulatioita ja virheellistäkin tietoa. [Sebastian Tynkkynen: Hallituksen riveistä!] Oppositio ei ole kaihtanut keinoja hämmentäessään tilannetta entisestään. [Oikealta: Eikä hallitus!] Selvää on kuitenkin tämä: lapset on saatava tavalla tai toisella turvaan. [Sebastian Tynkkynen: Puhumme nyt Isis-äideistä! — Hälinää — Puhemies koputtaa] Jo kesästä asti on ollut tiedossa, että leiriä ylläpitävä kurdihallinto ei suhtaudu suojelemaan äitien ja lapsien erottamiseen. [Sanni Grahn-Laasosen välihuuto] Nämä näennäisen hyväntahtoiset avaukset vain lasten auttamisesta eivät siis todennäköisesti kestä syvempää tai oikeudellista tarkastelua. [Ben Zyskowitz: Kuuliko keskusta?] Perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit ovat tehneet oman linjansa selväksi: lapset siis jääkööt leirille. Mutta kokoomuksen linja on vielä hämärän peitossa. [Välihuutoja] Hyppy perussuomalaisten välikysymyksen kyytiin kävi niin vikkelas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

ti, että lasten oikeudet ja oikeusvaltioperiaate taisivat unohtua asemalle. [Mauri Peltokangas: Ministeri Haavisto ei ole lapsi! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Voi tuntua — ja tuntuukin — monien oikeustajun vastaiselta, että auttaessamme lapsia saatamme tulla auttaneeksi myös jotakuta, joka on voinut syyllistyä rikokseen. Tätä varten oikeusvaltio on olemassa, ja juuri tällaisissa hetkissä se punnitaan. Jos oikeusvaltion periaatteista luovutaan nyt, niistä voidaan luopua toistekin. Jos leirillä olevilta riistetään ihmisoikeudet, ne voidaan riistää muiltakin. Sille tielle tämä hallitus ei lähde. [Ben Zyskowicz: Ruotsi ei ole oikeusvaltio ilmeisestikään!] Me lähdemme siitä, että jos henkilö on syyllistynyt rikokseen, hänet saatetaan teoistaan vastuuseen. Oikeusvaltiossa siitä huolehtivat poliisi, syyttäjä ja tuomioistuimet. Tuomiot eivät ole poliittisia päätöksiä, eikä niiden kuulukaan olla. [Toimi Kankaanniemi: Mistä todisteet, millä näytöllä?] Me lähdemme siitä, että Suomessa on hyvät turvallisuusviranomaiset, joiden kykyyn pitää huolta suomalaisten turvallisuudesta meidän on voitava luottaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi ette luota supoon?] Terrorismin perehtynyt tutkija Leena Malkki on todennut viisaasti, että nollariskin ratkaisuja ei tässä tilanteessa ole. Silmien ummistaminen ei poista ongelmaa. Lasten kohdalla tämä voi olla ainoa tilaisuutemme tarjota uutta mahdollisuutta, uutta alkua elämälle.

Arvoisa puhemies! Asia on yhtä aikaa monimutkainen ja yksinkertainen. Monimutkainen, koska tilanne edellyttää lukuisten eri säädösten, uhkien, oikeuksien ja velvoitteiden yhteensovittamista poikkeuksellisen vaikeissa olosuhteissa kriisialueella. Mutta yksinkertainen siksi, että viime kädessä kyse on noin kolmestakymmenestä lapsesta, jotka eivät ole valinneet osaansa ja joiden lapsuus hupenee tällä hetkellä epäinhimillisissä oloissa vankileirillä. Niiden lasten vuoksi meidän on tehtävä kaikkemme. Vihreä eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa Marinin hallitukselle, valitulle toimintalinjalle ja ulkoministeri Haaviston tinkimättömälle työlle lasten oikeuksien puolesta. [Sebastian Tynkkynen: Salailulle!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vasemmistoliitto, edustaja Honkasalo. [Hälinää] — Ja nyt, arvoisat edustajat, koetetaan muistaa se vakaa ja arvokas käytös. Kun täällä puhutaan, niin ei mölistä päälle. Välihuudot ovat sallittuja, mutta se ei ole sama asia kuin päälle huutaminen.

14.47 **Veronika Honkasalo vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Raakalaismainen Isis-järjestö on terrorisoinut Lähi-itää pitkään, ja vuosina 2014—2019 se hallitsi Irakin ja Syyrian alueilla niin sanottua kalifaattiaan. Vuoden alussa kurdijoukot valtasivat viimeiset Isisin alueet. Al-Holin leirille koottiin tuolloin yli 70 000 ihmistä, lähinnä naisia ja lapsia. Leirillä on myös noin kymmenen suomalaista naista ja heidän noin 30 lastaan, valtaosa alle kouluikäisiä pikkulapsia.

Al-Holin tilannetta on pyritty selvittämään jo ennen Antti Rinteen hallitusta. Kysymys on ennen kaikkea oikeudellinen, ei poliittinen. Suomen valtion ja viranomaisten on toimitettava lain, perustuslain ja kansainvälisten sopimusten mukaan. Tämä ei ole valintakysymys. Tämä ei ole poliittisista suhdanteista tai päätöksistä riippuvaista tai asia, josta voitaisiin poliittisin päätöksin poiketa.

Al-Holin kysymys kiinnostaa kansalaisia ja mediaa. Selvää on myös se, että lasten turvallisuus on asetettava etusijalle. Kaikkea prosessiin liittyvää ei voida eikä tule riepotella julkisuudessa. Huutoäänestykset eivät voi määrittellä, keille ihmisoikeudet kuuluvat ja keille eivät. Ihmisoikeudet eivät ole mielipidekysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset turvaavat ehdottomina ja rajoittamattomina oikeuden elämään sekä epäinhimillisen kohtelun kiellon. Perustuslaki ja ihmisoikeussopimukset edellyttävät valtion aktiivisesti turvaavan ja edistävän perus- ja ihmisoikeuksia.

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa takaamaan samat oikeudet kaikille lapsille ilman mitään lapsen tai hänen vanhempiensa liittyvää erottelua. Sopimus kieltää lapsen rankaisemisen vanhempien toiminnan, mielipiteiden tai vakaumuksen vuoksi. Kaikissa julkisen vallan toimissa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Lapsen oikeuksien sopimus ja lastensuojelulaki asettavat vaatimuksia myös lapsen ja vanhemman erottamista koskevalle päätöksenteolle. Näyttää selvältä, ettei ole mahdollista päättää esimerkiksi leirillä olevien suomalaisten lasten huostaanotosta Suomesta käsin ennen tuloa Suomeen. Myöskään al-Holin leiriä hallinnoivat kurdiviranomaiset eivät salli lasten erottamista äideistään. Siksi on mielekäästä keskustella ratkaisuihin, jotka tässä tilanteessa ovat mahdollisia.

Se, mitä sen jälkeen tapahtuu, on osaavien viranomaistemme käsissä. Me luotamme suomalaisiin viranomaisiin. Luotamme myös suojelupoliisiin, jonka resursseja ja henkilöstöä on lähivuosina merkittävästi lisätty [Leena Meren välihuuto] ja jolle on säädetty uudet, laajamittaiset toimivaltuudet kansallisen turvallisuuden uhkien ja yksilöiden valvontaan. Ihmisoikeuskysymys on sekin, että vakaviin rikoksiin syyllistyneet saatetaan vastuuseen. Lasten osalta olennaista on pääsy tuen, turvan ja hoivan piiriin. Meidän on autettava näitä lapsia ja ehkäistävä radikalisoitumista.

Asiat on laitettava mittasuhteisiin. Al-Holissa on noin kymmenen suomalaista naista. Emme tiedä, kuinka moni heistä haluaa palata Suomeen. Enintään kymmenen tarkoin viranomaistemme tiedossa ja seurannassa olevaa naista ei murena suomalaisten turvallisuutta. [Leena Meri: Vai niin!]

Arvoisa puhemies! Talvi on saapunut Syyriaan. Majoitusolot al-Holissa ovat täysin riittämättömät siellä pidettäville pienille lapsille. YK:n mukaan leirillä on kuollut satoja lapsia. Vasemmistoliitto ei hyväksy yhdenkään suomalaisen lapsen jättämistä tietoisesti kuolemanvaaraan talviselle vankileirille. [Eduskunnasta: Entäs muunmaalaisten?]

Arvoisa puhemies! Vakavaa huolta herättää tapa, jolla julkisessa keskustelussa ja tässä salissa epäinhimillistetään ihmisiä. Tämän on loputtava. Toisten ihmisyyden ja ihmisarvon kieltämällä on syyllistytty järkyttäviin hirmutekoihin ja vihollisina pidettyjen epäinhimilliseen kohteluun. Ihmismieli pystyy sanoin kuvaamattomaan julmuuteen silloin, kun toiselta riistetään ihmisyyys.

Arvoisa puhemies! Suomi on ihmisoikeuksiin sitoutunut oikeusvaltio vain niin kauan kuin toimimme niiden ihmisoikeussopimusten mukaan, joihin olemme sitoutuneet. Vaikka tätä kutsutaan poliittisessa keskustelussa monimutkaiseksi, on se juridisesti yksinkertaista: lapsen edun on tultava ensin.

Pääministeri Marinin hallituksella ja ulkoministeri Haavistolla on puheena olevan asian käsittelyssä [Puhemies koputtaa] vasemmistoliiton eduskuntaryhmän täysi tuki.

14.52 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! När vi diskuterar de cirka 30 barnen och tio kvinnorna från Finland som hålls i Isis-lägret i al-Hol i Syrien måste vi utgå från vår grundlag och FN:s konvention om barnens rättigheter. Det finns ingen annan hållbar grund att utgå ifrån. Frågan är naturligtvis komplicerad, men inte människorättsligt eller juridiskt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Valitettavasti al-Holin lapsista on tullut sisäpoliittinen kysymys. Tämä välikysymys on osoitus siitä. Meidän ei tulisi tehdä puoluepolitiikkaa asialla, jossa on kyse elämästä ja kuolemasta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa tuoda esiin muutamia olennaisia seikkoja.

On tärkeää, että me luotamme oikeusjärjestelmäämme ja tukeudumme oikeusvaltioperiaatteeseen. Oikeusvaltioperiaatteen lähtökohtana on, että kaiken julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. [Ville Vähämäki: Ja avoimuuteen!] Se ei ole mielipide- tai edes moraalikysymys. Siksi on tärkeää, että hallitus nojautuu oikeuskansleri Tuomas Pöystin erittäin selkeään lausuntoon Suomen velvollisuuksista: "Oikeudellisesti selkeä toimintatapa on pyrkiä kotiuttamaan sekä lapset että heidän huoltajansa ja kotiuttamisen jälkeen ryhtyä Suomen lainsäädännön mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin." Tätä lausuntoa tukevat myös muut oikeusoppineet. [Heikki Vestman: Valikoivasti siteerattu!] YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus on sitova. Suomen on noudatettava kansainvälisiä velvoitteitaan, ja lähtökohtana tulee kaikissa tilanteissa olla lapsen etu. Muille tulkinnoille ei ole pelivaraa.

Olen iloinen siitä, että Suomessa kuitenkin vallitsee melko laaja yksimielisyys lasten kotiuttamisesta. Meidän on ajateltava lapsen etua, kun täytämme velvollisuutemme auttaa heitä. Päätöksen siitä, erotetaanko lapsi äidistään, tekisi jokaisessa yksittäisessä tapauksessa lastensuojeluviranomainen lapsen edun arvioinnin perusteella.

Ärade talman! När vi bedömer vilka åtgärder som är nödvändiga med tanke på lägret i al-Hol är givetvis säkerhetsaspekten av stor betydelse. Enligt grundlagen är det myndigheternas skyldighet att även agera så att tryggheten för dem som lever i Finland inte äventyras. Svenska folkpartiet litar på att vårt rättssystem kan hantera ärendet och att de som har begått brott också ställs till svars.

Rättsstatens grundprinciper är särskilt viktiga när en människas inre moralkompass sviker. Det är viktigt att hålla i sinnet att alla, även brottslingar, är berättigade till en mänsklig behandling och att en person enbart kan dömas för de handlingar man visats vara skyldig till.

Utrikesministern för Kurdistans områdesförvaltning efterlyser internationellt samarbete för att bryta upp Isis-lägret i al-Hol. Enligt honom stiger säkerhetsrisken om finländare och andra länders medborgare lämnas kvar för att radikaliserar i lägren.

Haluan tässä myös erityisesti nostaa esille Psykologiliiton lausunnon, jonka mukaan ”vanhemmista erottaminen herättää lapsessa epäluottamuksen sitä järjestelmää kohtaan, joka poistaa hänen elämästään ehkä sen ainoan ihmisen, joka on tuonut hänelle epävakaisissa oloissa turvaa”. [Välihuutoja oikealta] Vanhemmasta erottaminen on lapselle traumaattinen kokemus, aina.

Arvoisa puhemies! Julkinen keskustelu ei saa vaikeuttaa viranomaisten toimintamahdollisuuksia. Jokaisen meistä pitää ymmärtää, että sota-alueen vaikeat olosuhteet saattavat edellyttää tiettyjen asiakirjojen salassapitoa. Salassa pidettävien asiakirjojen vuotaminen ulkoasiainministeriöstä ja muilta tahoilta, joita koskevat tiukat turvallisuusjärjestelyt, on hyvin huolestuttavaa. Ylipäätään luottamus politiikkaan heikkenee, kun julkinen keskustelu saa uutta potkua vuodoista ja erilaisista huhuista. [Arja Juvonen: Pitäähän kansan tietää!] Tällaisissa tilanteissa myös toimittajien tulee kantaa vastuunsa ja tietenkin aina harjoittaa lähdekritiikkiä. [Sebastian Tynkkynen: Nyt painostetaan jo mediaa! — Puhemies koputtaa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen vastaukseen välikysymykseen. Ministeri Haavisto nauttii eduskuntaryhmän täyttä luottamusta. Hän on myös luvannut selvittää ulkoministeriön työilmapiiriä koskevat ongelmat.

Det behövs nu målmedvetet arbete från regeringens och myndigheternas sida så att Finland kan uppfylla sina förpliktelser och ta hand om sina medborgare, i synnerhet de barn som nu [Puhemies koputtaa] oskyldigt lider i al-Hol-lägrät. Det börjar bli bråttom.

14.58 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisuuteen kantautuneet tiedot hallituksella ja ulkoministerillä olleesta salaisesta suunnitelmasta Isis-taistelijoiden perheiden kotiuttamisesta al-Holin leiriltä näyttäytyvät päivä päivältä huolestuttavammilta. Suurin osa nykyisestä hallituskokoonpanosta oli läsnä viime kesäkuussa, kun eduskunnalle vakuutettiin, ettei taistelijoiden perheitä haeta Suomeen eikä konsulilainsäädännön evakuointitoimenpiteitä käytetä. Nyt kuitenkin on käynyt ilmi, ettei hallituksen toiminta jäänyt vain kartoituksen tasolle vaan se oli valmistellut aikataulutusta myöden al-Holin leiriläisten palautuksen ilman selkeää valtioneuvoston poliittista päätöstä ja eduskunnan informointia.

Hallituksen vastuuministerien tarina vaihtui kerta toisensa jälkeen. Ulkoministeri Haaviston selvitykset niin hallituksen aikeista Isis-perheiden kotiuttamiseksi kuin ulkoministeriön johtamiseen ja henkilöstöasioihin liittyvistä epäkohdista ovat osoittautuneet olevan vakavassa ristiriidassa uutisoitujen tietojen kanssa. Tästä johtuen kristillisdemokraatit tekivät ensimmäisenä kirjallisen kysymyksen saadakseen selvää ulkoministerin ja hallituksen toiminnasta.

Tilanteesta, jossa leirin suomalaisia ei ollut alun perin tarkoitus aktiivisesti hakea, olemme tulleet tilanteeseen, jossa hallituksen pöydällä on ollut suunnitelma kaikkien halukkaiden kotiuttamiseksi Suomeen. Ulkoministeri perusteli muuttunutta toimintalinjaa oikeuskanslerin 10.10. antamalla päätöksellä. Sen sijaan, että oikeuskansleri velvoittaisi toimimaan tietyllä tavalla, hän painottaa, ettei hänen toimivaltaansa tai tehtäviinsä kuulu määrätä viranomaisia ryhtymään mihinkään tiettyihin toimenpiteisiin. Onko siis pikemminkin niin, että ulkoministeri yksioikoisesti tulkitsee oikeuskanslerin vastauksen antavan mandaatin toimia omavaltaisesti vyöryttäen vastuun yksittäisille virkamiehille?

Kun sisäministeri Ohisalolta kysyttiin 12.12. Ylen suorassa lähetyksessä hallituksen silloisen suunnitelman sisällöstä, hän vastasi, että virkahenkilöt ovat lähteneet valmistelemaan erilaisia vaihtoehtoja. Sama vastaus kuului vieressä istuvalta opetusministeri Anderssonilta, jonka mukaan iltakoulukeskustelujen pohjalta on lähdetty kartoittamaan vaihtoehtoja ja erilaisia ratkaisumalleja. Myös nämä lausunnot ovat ristiriidassa julkisuuteen tulleiden asiakirjojen kanssa.

Viime viikon kyselytunnilla valtiovarainministeri Kulmunilla ja ulkoministeri Haavistolla oli tyystin erilaiset näkemykset siitä, mitä valtioneuvoston iltakoulussa oli linjattu niin sanotulla hiljaisella hyväksynnällä. Valtiovarainministeri Kulmunin mukaan ”toimintalinja on ollut siis se, että erityisedustaja sinne lähetetään ja hän selvittää virkavastuulla viranomaistoimin sitä, kuinka voidaan lapsia näissä epäinhimillisissä olosuhteissa auttaa”. Ulkoministeri Haavisto puolestaan kertoi, että iltakoulun yhteydessä oli käsitelty linjaa, jossa ”harkitaan, keitä tuodaan, näiden yksilöllisten tietojen pohjalta”.

Hallituksen iltakoulun hiljaisella hyväksynnällä siis edettiin toteuttamista vaille olevaan, ylimmän poliisijohdon hyväksymään Korpi-suunnitelmaan kotouttaa kaikki haluk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

kaat al-Holin leiriltä. Jos asia ei olisi vuotanut, nämä naiset olisi jo hiljaisella hyväksynnällä tuotu Suomeen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ja ulkoministeri Haaviston toiminta murentaa vakavalla tavalla kansalaisten kokemaa luottamusta vastata Suomen turvallisuudesta. Suojelupoliisi on varoittanut, että Isis-kalifaattiin lähteneet naiset muodostavat uhan Suomeen palattuaan verkostoillaan ja jatkamalla terroristista toimintaa. Kyseessä on kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävä ulostulo.

Eilen illalla hallitus sopi toimintalinjasta, jossa viranomaisten tapauskohtaisella harkinnalla myös Isis-naisten hakeminen Suomeen mahdollistetaan. Nytkin tehdyssä päätöksessä mennään virkamiehen selän taakse. Kumpaa kuunnellaan enemmän, turvallisuus- vai lastensuojeluasiantuntijoita, jos niiden arviot menevät ristiin? Miksi ei tehdä selkeää päätöstä, että aikuisia jihadisteja ei auteta Suomeen?

Yksikään muu Pohjoismaa ei ole halunnut kotiuttaa terrorismiin ja sen tukemiseen osallistuneita aikuisia — orpolapsia ja vanhemman luvalla palautettuja lapsia on autettu. [Outi Alanko-Kahiluoto: Pitääkö lapset jättää kuolemaan?] Tätä linjaa KD on tukenut — toisin kuin vihreät täällä väittävät. Suomen ei olisi pitänyt linjata turvallisuusriskien kannalta yhtään löysemmin. Lisäksi terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö tulee päivittää, jotta erilaiset osallistumismuodot voidaan kriminalisoida.

Inget annat nordiskt land har tagit hem vuxna som haft samröre med eller stött terrorister. Man har enbart hjälpt föräldralösa barn eller barn som får föräldrarnas lov att återvända. Finlands regering borde med beaktande av säkerhetsriskerna ha följt samma linje.

Arvoisa puhemies! Hallituksen viestintästrategiassa asetetaan viestinnän arvoiksi avoimuus, luotettavuus ja ymmärrettävyys. Hallituksen viestintää voi kuvailla lähinnä sekasor-toiseksi, ja totuus pohja näyttää uupuvan.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä peräänkuuluttaa hallitukselta viime viikkojen epäselvyyksien selventämistä sekä avoimuutta ja vastuullista johtajuutta. Tästä syystä eduskuntaryhmämme kannattaa edustaja Halla-ahon esittämää epäluottamuslausetta. [Paa-vo Arhinmäki: Mitä on jäljellä kristillisestä rakkaudesta?]

15.03 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa Puhemies! Ärade talman! Liike Nyt on lähtenyt mukaan tähän välikysymykseen, koska koemme, että al-Holin leiriläisten palautusten osalta hallitus ja vastaava ministeri ovat antaneet ristiriitaista tietoa, pyrkineet salaamaan asioita ja paenneet vastuutaan. Hallitus ja asiasta vastaava ministeri ovat päätyneet asiassa pelaamaan avoimeen demokratiaan kuulumatonta salamyhkäistä poliittista peliä. Tällä välikysymyksellä haluttiin viheltää tämä peli poikki.

Monesta voi tuntua, että keskustelu 40 ihmisen palautuksesta heidän kotimaahansa on saanut suhteettomat mittasuhteet. Kyse on kuitenkin erittäin merkittävästä periaatteellisesta kysymyksestä ei ainoastaan siitä syystä, että Suomeen ollaan palauttamassa länsimaita ja Suomea vastaan taistelevan terroristijärjestön jäseniä, vaan myös siitä syystä, että poliittisen päätöksenteon avoimuus on demokratian kannalta erityisen tärkeä ja merkittävä asia.

Hallituksen viimein eilen julkistamaa linjausta voidaan tulkita niin, että lapsen etu otetaan huomioon ensisijaisesti ohi kansallisen turvallisuuden. Hallituksen linjaus tarkoittaa käytännössä, että kun oikeuskanslerin mukaan kaikkien al-Holin leirillä olevien lasten etu on palata Suomeen, niin tilanteessa, jossa lasten äidit eivät anna suostumustaan lapsen pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

lautukselle, lapsen edun ollessa ensisijainen tekijä lapset palautetaan Suomeen yhdessä äitiensä kanssa. [Toimi Kankaanniemi: Hiljaista hyväksyntää! — Välihuutoja]

Vaikka hallitus linjasi, mitä viranomaisten tulee ottaa ensisijaisesti päätöstä tehdessään huomioon, se painotti silti, että päätös jää viranomaisten tapauskohtaiseksi harkinnaksi. Hallituksen esittämä tapauskohtainen arviointi ei tarkoita varsinaisesti juuri mitään, koska Suomessa kenelläkään viranomaisella on tuskin yksilöllistä tietoa esimerkiksi siitä, minkälaisiin rikoksiin äidit ovat Isisin toiminnassa syyllistyneet. Suojelupoliisiin päällikkö Antti Pelttarin mukaan Suomeen palatessaan naiset ja heidän teini-ikäiset lapsensa muodostaisivat todennäköisesti suuremman uhan kuin al-Holin leirille jäädessään. Hallitus siis jatkaa vastuun pakoilua menemällä viranomaisten selän taakse. Hallituksen linjaus ja pääministeri olisivat voineet olla selväsanaisempia ja reilusti sanoa, että äidit palautetaan yhdessä lasten kanssa.

Muut Pohjoismaat ovat onnistuneet palauttamaan orpoja ja vakavasti sairaita lapsia. Tämä on muodostunut heidän käytännön linjakseen. Kysymys kuuluukin: miksi Suomi toimii tässä asiassa toisin? Kansalaiset ovat oikeutettuja saamaan tämän tiedon.

Liike Nytin linja palautusten osalta on, että leiriltä ei palauteta Suomeen täysi-ikäisiä nykyisiä tai entisiä terroristijärjestön jäseniä. Mikäli he pääsevät leiriltä omin avuin Suomeen, niin heillä on tietysti oikeus tulla maahamme. Mitä tulee leirillä oleviin alaikäisiin Suomen kansalaisiin, on heidän kansalaisuutensa ensinnäkin varmistettava DNA-testillä, jonka jälkeen mahdolliset orvot ja vakavasti sairaat tulee palauttaa ensisijaisesti. Muut lapset tulee myös pyrkiä palauttamaan mahdollisuuksien mukaan.

Lisäksi Liike Nyt pitää tärkeänä selvittää, ovatko nykyisen lainsäädännön rangaistukset terroristijärjestöön kuulumisesta ajantasaiset. Olisiko syytä esimerkiksi Tanskan tavalla säätää laki, jonka myötä kaksoiskansalaisilta voitaisiin poistaa kansalaisuus, jos he liittyvät terroristijärjestöön? Lainsäädännön tulee olla oikeudentajun mukaista ja yhtäläinen Suomelle läheisten verokkimaiden kanssa.

Vastaava ministeri Haavisto on puhunut epämääräisesti tärkeissä asioissa ja pakoillut vastuuta vyöryttämällä sitä virkamiesten harteille. Vaikka hallitus jatkoikin samalla linjalla, minkä se jo aikaisemmin oli salannut, ei ministeri Haaviston toimintaa ministerinä voida pitää hyväksyttävänä tai luottamusta herättävänä. Hallituksen on nyt ruvettava ottamaan vastuuta ja lisäämään avoimuutta.

Kannatan edustaja Halla-ahon tekemää epäluottamuslausetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto, 5 minuuttia.

15.08 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos puheenvuoroista ja kiitos niissä esitetyistä kysymyksistä.

Ehkä vielä tästä kokonaistilanteesta. Useampi puhuja kiinnitti huomiota siihen, miksi hallitus toimii vasta nyt. Kun edellinen hallitus aloitti kesällä toimintansa, meillä ei ollut minkäänlaista neuvottelusuhdetta kurdihallintoon, sinne ei ollut otettu yhteyttä, ja myöskin minun johtamassani ministeriössä herätti kovasti keskustelua, onko tällainen kontakti tarpeen. Nyt kun täällä viitattiin siihen, että Ruotsi oli palauttanut orpoja jo toukokuussa ja muut maat ovat toimineet — itse asiassa meillä on 13 länsimaata, jotka ovat näissä asioissa toimineet — ja tuoneet sieltä kansalaisia: jotkut ovat julkista tietoa, jotkut eivät ole sitä julkistaneet. Suomi on tässä ollut jälkijunassa. Se on johtunut siitä, että tätä työtä ei ole asianmukaisesti järjestetty. Ministerinä totta kai kannan vastuun siitä, että työ järjestetään mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

nisteriössä, ja se on järjestetty sillä tavalla, että 23.10. on nimetty erityisedustaja ja hänen mandaattinsa on esitelty sitten koko hallituksen piirissä 31.10. Nyt on ollut sellainen reilu kuukausi sitten aikaa tällä henkilöllä toimia. Nyt meillä on keskustelusuhte ja yhteys kurdihallintoon.

Muun muassa edustaja Risikko omassa puheenvuorossaan kannatti sitä, että näitä neuvotteluja jatketaan ja tätä toimintaa jatketaan — ja varustaudutaan myöskin siihen tilanteeseen, joka on aivan mahdollinen, että tänne spontaanisti hakeutuu ihmisiä. Näin on tapahtunut esimerkiksi Hollannin osalta ja näin pois päin. Tämä on sitä työtä, jota ulkoministeriössä normaalisti teemme, eikä ole aivan oikein sanoa, että piilottaudutaan virkamiesten selän taakse, koska ainoa, mitä virkamiehet toivovat, on tietenkin selkeä mandaatti hallitukselta. Nyt Marinin hallitus on sen tehnyt, ja se antaa heille selkänöjan, jossa he voivat toimia ja tehdä sitä viranomaisyhteistyötä, jota tällaisessa aina tarvitaan.

On tullut myös esille ajatuksia, että on olemassa joku suuri, valmis suunnitelma. Olen itseltäni kysynyt, miten se voisi olla, kun tämä neuvottelusuhtekin on vielä aivan tuore. Varmasti viranomaisilla on erilaisia varautumissuunnitelmia, niitä on tietojeni mukaan ollut jo aikaisemmin: jos Suomeen tulee, hakeutuu, taistelulentältä tulevia ihmisiä, mitä tehdään, tai jos tulee spontaani leirin purkautuminen, että kaikki istuvat tuolla mudassa ja hiekassa Irakin rajalla ja ovat Suomen kansalaisia, ja jotain pitää tehdä. Tällaisia suunnitelmia varmasti on. Mutta sellainen yksityiskohtainen suunnitelma, jossa sitten sanotaan neuvottelutuloksen perusteella, että saataisiin näitä lapsia tai muuta tänä ja tänä päivänä, sehän voi syntyä vasta sitten, kun sellainen neuvottelutulos on olemassa. Ja olen eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajalle myöskin kertonut, että jos tällainen neuvottelutulos syntyy ja sieltä lapsia saadaan ulos, eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoidaan tästä asianmukaisesti. Tämä kaikki on valmistettavaa työtä tällaisen tavoitteen tekemiseksi.

Tässä on tullut myöskin esille, miten lastensuojeluviranomaiset voivat lastensuojelumandaattia ja omaa valtaansa käyttää, ja puheenvuoroissa on hyvin tuotu esiin se, että vaikka meidän lastensuojeluviranomaisilla olisi jotain tiettyjä käsityksiä tai tietoja näistä perheistä tai näistä lapsista, siellä Koillis-Syriassa kurdihallinnon alla ei ole sellaista lastensuojeluviranomaista tai muuta viranomaista, jolta voisimme pyytää virka-apua, ja silloin ne suomalaisten viranomaisten toimet, joita tällaisessa yhteydessä tarvitaan, tapahtuvat pääosin tai kokonaan Suomessa, ja tämä on näiden lastensuojelutoimien hankaluus.

Täällä on myöskin nyt puhuttu, että onko johdettu hyvin vai huonosti tätä asiaa, onko ministeriössä toimittu niin tai näin. Nämä oikeudelliset kysymykset ovat kaikki oikeuskanslerin pöydällä erilaisina kanteluina ja valituksina. Oma virkamiesjohtoni on sanonut, että kaikki on tapahtunut lain ja pykälien mukaan. Tietysti luotan tässä vaiheessa siihen, mutta oikeuskansleri varmasti tulee tutkimaan kaikki ne asiat, joita tähän liittyy. Mutta tärkeintä mielestäni on, että pääsisimme eteenpäin siinä, että tämä lasten auttaminen konkretisoituisi, ja tätä työtä on tehty vasta silloin 31.10. linjauksen pohjalta, joka hallituksella on.

Nyt kysytään vielä, että miksi se on sitten salainen. Meiltä lähtee henkilö sotatoimialueelle, kriisialueelle, jossa on vielä Isis-sympatisoijia ja mahdollisesti Isis-toimijoita. Meillä lähtee suomalaisia virkahenkilöitä mahdollisesti tällaisille alueille. Mieltikää, miksi on luottamuksellista tietoa, että tällaiset henkilöt ovat liikkeellä. [Vasemmalta: Kuuleeko kokoomus? — Välihuutoja] Heihin kohdistuu suoria uhkia sotatoimialueella. On erittäin tärkeää, että suojaamme näitä virkamiehiä ja annamme heille täyden tuen. — Kiitos. [Jukka Gustafsson: Erinomainen taustoitus! Hallitus tekee, oppositio kurmottaa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Marin, ilmeisesti myös 5 minuuttia?

15.13 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että eduskunta käy tämän keskustelun. Se tuo kristallinkirkkaasti esiin hallituspuolueiden ja opposition eron. [Ben Zyskowitz: Ristiriidat!] Hallitus haluaa, että Suomi on tulevaisuudessakin oikeusvaltio. [Oikealta: Ruotsiko ei?] Hallitus tekee ratkaisuja ja linjauksia oman toimivaltansa puitteissa. Viranomaiset vastaavat oman toimivaltansa puitteissa niistä tehtävistä, jotka viranomaiselle kuuluvat. Viranomaisen toiminta perustuu perustuslakiin, Suomen muuhun lainsäädäntöön ja kansainväliseen oikeuteen.

Hallitus nimettiin viime viikon tiistaina. Taisi olla sama päivä, kun sanoin, että tämä asia käydään perinpohjaisesti läpi, ja alle viikko siitä, kun hallitus on istunut, hallitus on myös tehnyt linjauksen tästä asiasta. [Antti Kurvinen: Oikein! Hyvä!] Hallitus haluaa, että suomalaiset lapset pyritään kotiuttamaan tältä alueelta, näistä järkyttävistä olosuhteista, niin pian kuin mahdollista. [Anne Kalmari: Se on hyvä!] Velvoitetta aikuisten auttamiseen ei ole. Kotiuttamispäätökset tehdään viranomaisen toimesta. Toimivaltainen viranomainen on ulkoministeriö ja ulkoministerin nimeämä erityisedustaja. Hallitus ei tee poliittista päätöstä, ei käytä poliittista harkintaa yksilöistä. Suomi on oikeusvaltio. [Jussi Halla-aho: Ainoa Euroopassa!]

Viranomaistoiminnan tavoite on turvata kaikissa tilanteissa lapsen etu. Hallituksen lähtökohta on auttaa lapsia. Valtaosa heistä on hyvin nuoria, alle viisivuotiaita — vauvoja, taaperoita ja päiväkotikäisiä. Lapsen etu on ratkaiseva.

Hallitus on käynyt myös keskustelun ja linjannut turvallisuuskysymyksistä asian yhteydessä. Osana tapauskohtaista, yksilöllistä harkintaansa toimivaltainen viranomainen pyrkii kaikin käytössä olevin tiedoin ja toimin varmistamaan, ettei kotiutettavista henkilöistä koidu turvallisuusuhkaa Suomessa asuville henkilöille. Viranomaisten velvollisuuksiin kuuluu perustuslain mukaisesti myös menetellä niin, että Suomessa olevien turvallisuus ei vaarannu. Perustuslaissa on turvattu jokaisen henkilökohtainen vapaus, koskemattomuus ja turvallisuus. Suomalaisviranomaiset antavat tarvittavan tuen ja tiedon harkintaa varten.

Olemme käyneet myös keskustelun siitä, että meidän on tarkasteltava omaa lainsäädäntöämme, sitä, onko se ajantasainen ja riittävä. Arvioimme tarpeet lainsäädännön muutokseen liittyen terroristiseen toimintaan ja teemme tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. [Mikko Savola: Se on ensiarvoisen tärkeää!]

Suomi on oikeusvaltio. Minun hallitukseni tulee siitä pitämään kiinni, ja tämän todettua ni katson erityisesti opposition suuntaan, erityisesti kokoomuksen suuntaan ja kysyn: eikö teitä hävetä? [Välihuutoja — Oikealta: Terroristeja olette tuomassa tänne! — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä puheenvuoro herätti halun käydä debattia. Siirrytään siihen.

15.17 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus julkisti eilen kauan kaivatun poliittisen linjauksen siitä, miten Syyriassa olevien jihahdistiperheiden suhteen aiotaan menetellä. [Oikealta: Pääministerin uskottavuus meni kerralla!] Linjauksesta käy selvästi ilmi, että lapset aiotaan tuoda Suomeen mahdollisimman pian. Äitien osalta asia jäi kuitenkin valitettavan epäselväksi. Hallituspuolueiden edustajat esittivätkin eilen hyvin erilaisia tulkintoja sosiaalisessa mediassa. Keskustan edustaja Kärnä selvensi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

meille opposition edustajille, että äideistä pääsevät Suomeen vain ne, jotka saavat supolta puhtaat paperit. En löytänyt hallituksen linjauksesta tällaista kohtaa. Voisiko pääministeri selventää, mitä näillä ”puhtailla papereilla” tarkoitetaan, ja mikä on se prosessi, jolla niitä myönnetään? Ja onko niin, että ilman supon antamia ”puhtaita papereita”, ei ketään Suomeen tuoda?

15.18 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt teiltä ensiksi kysyä ihan oikeasti sitä, mikä esimerkiksi, ministeri Kulmuni, on keskustan kanta tässä asiassa? [Eduskunnasta: Hallituksen!] Onko kysymyksessä myös aikuisten tuonti?

Mutta sitten toiseen kysymykseen. Suomesta on matkustanut Syyrian ja Irakin taistelualueelle vuodesta 2012 noin 80 aikuista, ja myöskin lapsia on viety noin 30. Lisäksi siellä on syntynyt lapsia. Me jokainen tiedämme, että sieltä tulee jatkuvasti, myöskin palaa takaisin. Ja varmasti sitten, kun leiri jossain vaiheessa purkautuu, niin varmasti tulee ja tähänkin mennessä on tullut, koska silloinkin, kun olin sisäministerinä, tuli.

Nyt kysyn: mikä on se suunnitelma, millä te vastaanotatte näitä perheitä? Siitäkin on ollut monenlaista tietoa, jos nyt saisimme täällä sen tietää. Sitten kysyisin näistä lakiehdotuksista, joita kokoomusministerit ovat tehneet ollessaan ministereinä, liittyen maahantuloikieltoon, maasta poistamiseen, [Puhemies koputtaa] kansalaisuuden menettämiseen ja niin edelleen: miksi ne on torpattu?

15.20 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Se hallituksen peruslinja, joka on täällä esitelty ja kuultu, on oikea ja ansaitsee luottamuksen, mutta ymmärrän hyvin, että siitä voi ja saa olla eri mieltä. Silloin kun tätä erimielisyyttä käsitellään tässä salissa, puhemies valvoo, että se tapahtuu arvokkaasti ja kunnioittavalla tavalla. Mutta kun se tapahtuu tässä asiassa salin ulkopuolella, niin monet meistäkin ovat osallisia sellaiseen kielenkäyttöön, jota minä pidän vaarallisena meidän turvallisuudellemme — siis sellainen uhkailu, pelottelu ja lietsonta, mitä tapahtuu tuolla somessa, sellaista ei ole varmaan Suomessa yli 100 vuoteen nähty. Sitä oli viimeksi ennen sisällissotaa [Välihuutoja oikealta], ja minä en halua, että me enää koskaan toistuisimme sellaisessa tilanteessa, jossa silloin oltiin ja mihin ajaututtiin. Minusta tämä on sellainen asia, josta meidän jokaisen täytyy kantaa vastuuta. Me saamme olla ja voimme olla tästä asiasta eri mieltä, mutta tämä kielenkäyttö ja toisten syyttäminen [Puhemies koputtaa] erilaisista rikoksista, niin tästä ei hyvää seuraa.

15.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Haavisto, ette vastannut lainkaan näihin kansliapäällikkö Tuomisen tehtäväsiirtoa koskeviin kysymyksiin. Sen takia pyydän vielä uudelleen, että vastaisitte siihen, että oletteko yhä sitä kantaa, että tämä Tuomisen siirto ei liittynyt lainkaan al-Holiin, vaan kyseessä oli normaali kierto tehtävissä. Nimittäin teidän oma alivaltiosihteeri Puustinen on kyllä tuolla haastattelussa kertonut, että tässä oli taustalla vakava näkemysal-Hol-kysymyksestä. [Oikealta: Oh-hoh!] Kumpi teistä siis nyt tässä kysymyksessä puhuu totta? Ihmettelen vain sitä, että mikäli tuo teidän painostuksenne, mikä tässä Tuomisen vihjailussa on käynyt ilmi, ei ole totta, niin eikö Tuominen olisi tässä ollut se anteeksipyyttävä osapuoli? Vai minkä takia se olitte se, joka pyysi anteeksi?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

15.22 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta kantaa huolta näistä orvoista lapsista, pienistä lapsista, sairaista lapsista, mitä siellä leirillä on, ja tässä lasten auttamisessa ja tässä koko prosessissa kaikkein tärkeintä on se, että suomalaisten turvallisuudesta pystytään huolehtimaan. [Oikealta: Senhän te uhraatte!] Sen takia viranomaisten näkemyksiä, kuten tässä vastauksessa on painotettu, tulee kuulla erittäin herkällä korvalla. Erityisesti painotan sitä, mitä suojelupoliisi arvioitaan tässä meille antaa.

Terrorismilainsäädäntö on meillä jälkeenyäännyt, ja se on uudistettava nopeasti. Terroristijärjestöön kuuluminen, sen avustaminen ja järjestöjen rekrytointi ovat niitä, mitkä pitää meidän saada tällä vaalikaudella kuntoon, ja kysynkin oikeusministeri Henrikssonilta: kun eilen hallitus linjasi, että näihin toimiin ryhdytään ja lainsäädäntöä ruvetaan laittamaan kuntoon, niin kuinka tämä prosessi tulee käytännössä nyt menemään eteenpäin?

15.23 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En varsinaisesti yllättynyt tästä perussuomalaisten välikysymyksestä — populistipuolueillahan on tyypillistä se, että monimutkaisiin ongelmiin tarjotaan yksinkertaisia ratkaisuja, vaikka ne olisivatkin toteuttamiskelvottomia — mutta se minut kyllä yllätti, että entinen sivistyspuolue kokoomus lähti mukaan tähän pelkojen lietsontaan ja asioiden hämmentämiseen. En varmasti ole ainoa, jolle tämä oli pettymys.

Erityisen kummallista tässä on se, että ulkoasiainvaliokunnassa myös kokoomus katsoi ulkoministerin antaman selvityksen riittäväksi ja valitun toimintalinjan asianmukaiseksi. Nyt kokoomus sanoo, että tässä on taustalla puhdas tiedonjano, halu saada vastauksia epäselvään asiaan, mutta jos kokoomus olisi halunnut tietoa, kokoomus olisi varmasti tarttunut ulkoministerin esittämään tarjoukseen tulla kokoomuksen eduskuntaryhmälle vastaamaan kaikkiin kysymyksiin ja selventämään asiaa. [Välihuutoja oikealta] Tämä tarjous esitettiin jo ennen kokoomuksen jättämää kirjallista kysymystä ja kauan ennen tämän välikysymyksen jättämistä. Se, että jokin asia on monimutkainen, ei vielä oikeuta syyttämään ministeriä epämääräisyyksistä, jos on itse sulkenut korvansa, kun sitä tietoa olisi ollut tarjolla. [Välihuutoja — Kimmo Kiljunen: Eikö hävetä?]

15.24 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että hallitus teki päätöksen siitä, että lapsia autetaan. Se on tärkeää. Tässä vaikeassa kysymyksessä, jossa todellakin vaakakupeissa ovat lapsen oikeudet, kansainväliset sopimukset sekä myöskin suomalaisten ja Suomen turvallisuus, tämä päätös olisi ollut järkevää tehdä jo ajat sitten. Tämä päätös on edelleen epäselvä. Me olemme täällä huomanneet, että hallituspuolueet ovat keskenään aivan eri mieltä siitä, miten sitä nimenomaan äitien osalta tulkitaan, eli se jäi vieläkin vajavaiseksi, ja tämä välikysymys on siltä osin meiltä voimassa, koska me olemme saaneet tietoa tipoittain. Ei oppositiopuolueen tehtävänä ole käydä anelemassa tietoa, vaan hallituksen avoimuuden nimissä kannattaisi antaa tietoa. [Välihuutoja vasemmalta — Paavo Arhinmäki: Kyllä voi ottaa vastaan, kun sitä tarjotaan!] Me emme tänä päivänä esimerkiksi vielä tiedä, mitä hallituksen iltakoulussa on päätetty, mitä on linjattu. Se on aivan oleellinen kysymys, ja monia muita kysymyksiä on avoimena. Ei ulkoasiainvaliokunnalle ole annettu sellaista tietoa [Puhemies koputtaa] kuin täällä annetaan ymmärtää, vaan ne ovat tulleet paloittain muualta.

15.25 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ongelmallista asettaa turvallisuus ja ihmisoikeudet vastakkain tässä kysymyksessä, [Jussi Halla-aho:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Ei ole! Eikö turvallisuus ole ihmisoikeus?] kun näiden kahden kysymyksen välillä ei sitä valintaa tulisi tehdä. Supon resursseja on tosiaan nostettu ja toimintavaltuuksia on laajennettu. Se, että paluu halutaan estää vedoten turvallisuushkaan, ei ole millään tavalla kestävällä pohjalla. Myös se, että lapset jätetään leirille, sisältää riskejä ennen kaikkea lasten hengen näkökulmasta. Kysyisinkin hallitukselta: kuka kantaa vastuun, jos suomalaislapsi kuolee leirillä? [Välihuutoja oikealta] Ajatellaanko tosiaan, että mitä kauemmin odotetaan, asia vain häviäisi pois itsestään? Eikö leirille jättäminen sisällä vakavia radikalisoitumiseen liittyviä riskejä, kun juuri näihin päästäisiin puuttumaan Suomessa kaikkein parhaiten?

15.26 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä keskustellaan tosi paljon näitten äitien asemasta, niin lasten oikeuksien mukaan äitien asemakin arvioidaan nimenomaan lasten edun kautta. [Hälinää] Ja on mielenkiintoista, että muissa maissa, joissa poliitikoilla on ollut hankalaa ottaa kantaa tähän, tuomioistuimien on tulkinnut tämän ihan selkeästi. Esimerkiksi Saksassa tuomioistuin katsoo, että äitejä ei voida erottaa lapsistaan, ja perusteli sitä näin: Ensinnäkin, kurdit eivät halua erottaa, ja sen takia käytännössä se on mahdotonta. Toiseksi, tämä ei kumoudu sen takia, että on ollut muitakin yksittäistapauksia, jotka on ratkaistu eri tavalla. Ja sitten kolmanneksi, mahdollisesti vanhemman aiheuttama vaara ei ole peruste, jolla lasten oikeuksista voitaisiin poiketa. Myöskin Belgiassa tuomioistuin on tehnyt samanlaisen ratkaisun, ja Ranskassakin ihmisoikeusvaltuuskunta on tehnyt samalla lailla. Tämä on hyvä ohje siitä, mikä on se tulkintatapa lasten oikeuksista.

15.27 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä oppositiota on syytetty pelkojen lietsomisesta. Suojelupoliisin johtaja Antti Pelttari on juuri äsken uudistanut arvionsa siitä, että osa näistä Isis-äideistä on suurempi turvallisuusriski Suomessa kuin tuolla al-Holin leirillä. Oletteko sitä mieltä, että supo on tässä nyt lietsomassa pelkoja?

Kristillisdemokraatit jo viime viikolla vetosivat siihen, että Suomessa tulisi noudattaa muitten Pohjoismaitten linjaa, ei kotiuttaa terroristeja eikä myöskään sen tukemiseen osallistuneita aikuisia. Orpolapsia ja vanhempien luvalla palautettuja lapsia on autettu, ja tämä olisi oikea toimintalinja.

Eilisiltainen hallituksen päätös jättää edelleenkin kaiken vastuun virkamiehille, mennään edelleenkin virkamiesten selän taakse. Kysymys kuuluukin, kenen arviota sellaisessa tilanteessa, jossa esimerkiksi suojelupoliisin ja lastensuojeluviranomaisten arviot menevät ristiin, sitten noudatetaan. Mikä on hallituksen vastuu siitä, että Suomessa [Puhemies koputtaa] kansallinen turvallisuus asetetaan etusijalle?

15.28 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Pitää antaa tunnustus ulkoministeri Haavistolle. Hän on mestari puhumaan asiasta kuin asiasta antamatta kunnan vastausta oikein mihinkään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Tämä välikysymys tehtiin, että me saisimme vastauksen näihin tietoihin, eikä paljoa vastauksia tullut. Mutta nyt kysyn ulkoministeri Haavistolta yhtä asiaa: Poliisiylijohtaja Kolehmaisesta on tehty rikosilmoitus siitä, että hän on antanut harhaanjohtavaa tietoa, jopa ehkä puhunut epätotuutta valiokunnassa. Voisitke kertoa, pitääkö tämä paikkansa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

15.29 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä ei ole kyse siitä, että oppositio olisi pahansuopainen hallitusta kohtaan tai edes yksittäistä ministeriä kohtaan. Kyse ei ole ensisijaisesti edes siitä, keitä al-Holin leiriltä pitää tai ei pidä noutaa Suomeen. Kyse on ennen kaikkea luottamuksesta: voiko ministerin puheisiin luottaa, [Oikealta: Ei voi!] kun hän informoi eduskuntaa ja valiokuntaa toimistaan. Vaikka ulkoasiainvaliokunta on 3.12. katsonut äänestämisen jälkeen saaneensa riittävästi tietoa valtioneuvoston linjauksista ja toimista, on meille kuitenkin, ministeri Haavisto, jäänyt yksi asia epäselväksi: Miksi tarina on muuttunut niin useasti? Voimmeko me luottaa sinuun?

15.30 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuhujana Risikko täällä totesi, että Sipilän hallitus linjasi siten, että lapsia autetaan, vanhempia ei auteta. Arvoisa edustaja Risikko, autettiinko lapsia? [Välihuuto] Nyt meillä on hallitus, joka on tarttunut tähän asiaan ja [Ben Zyskowiec: Prosessi kesken!] linjaa selkeästi: lapsia autetaan ja ei ole velvoitetta auttaa vanhempia. [Sari Sarkomaa: Onko autettu lapsia?]

Tärkeää on huomioida myöskin se, minkä pääministeri tässä toi esille, ja ministeri Ohi-salo on tuonut sen aikaisemmin, että hallitus pyrkii myöskin kartoittamaan niitä lainmuutostarpeita, joita mahdollisesti tällaisissa vastaavissa tilanteissa on, [Antti Kurvinen: Kyllä! Juuri näin!] kun vierastaistelijoita kotiutetaan Suomeen. Me puhumme nyt näistä jihadisteista, mutta meillä on vierastaistelijoita muitakin. Suomalaisia sotilaita on ollut muukalaislegioonassa, kansainvälisissä rikollisjärjestöissä ja myöskin sotarikoksiin syyllistyneissä ammattiarmeijoissa. Meidän on syytä katsoa tätä tilannetta kokonaisuudessaan, eikä vain kiinnittää tähän, tietenkin vakavaan asiaan, pelkästään huomiota.

15.31 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Haavisto sanoi tuossa esittelypuheessaan, että ihmiskauppaa Suomi ei hyväksy missään tilanteessa. Kulttuurit ovat erilaisia, ja kauppatavat ovat myös erilaisia. Tämä tilanne on erittäin monimutkainen. Al-Holin leiri on Syyrian alueella, mutta se on kurdien hallitsema osa Syyriaa. Sitä hallintoa ei kansainvälisesti ole hyväksytty sinänsä. Ja nyt tämä suunnitelma, mikä tietävästi on olemassa tai jota ehkä valmistellaan tai tullaan valmistelemaan, lähtee siitä, että lapset — tai keitä nyt sitten päätättekin tuoda — tuodaan Irakin kautta, eli toimijoita ovat Syyrian hallinto, Irakin hallinto ja kurdit, mahdollisesti muitakin. Kysymykseni kuuluu: Voimmeko luottaa siihen, että suomalaista rahaa ei käytetä ihmiskauppaan? Ei makseta korruptoituneille hallinnoille kehitysapua, jälleenrakennusrahaa tai jotain suoraa korruptiivista rahaa, vaan toimitaan niiden länsimaisten periaatteiden mukaan, mihin Suomi on sitoutunut.

15.32 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen ja keskustan linja tässä asiassa on se, että maata on lailla rakennettava. Maata on lailla rakennettava Suomen lainsäädäntöön pohjaten, ja jos lainsäädännössä on kehittämistarpeita, kuten terrorismilainsäädännössä on, niin sitten niitä toimenpiteitä viedään eteenpäin — aivan kuten pääministeri Marin äsken todella selväsanaisessa puheenvuorossaan meille totesi. Ei pitäisi olla mitään epäselvää tässä linjassa. [Ben Zyskowiec: Ei pitäis olla!]

Mutta täytyy sanoa, että olen kyllä todella hämmentynyt tästä kokoomuksen linjasta. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kaikki ovat hämmentyneitä!] Kysymys: mikä erottaa kokoomuksen linjan ja hallituksen linjan? Voisitteko, arvoisa kokoomus, tämän meille sel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

ventää. Itse en nimittäin pysty tiedostamaan, mikä tämän teidän linjanne ero tässä on. Vaiuttaa siltä, että oikeisto-oppositio on hitsautunut niin paljon yhteen, että kokoomuksen on pitänyt ikään kuin velvollisuudentunnosta pönkätä ja tukea perussuomalaisia tässä välikysymyksessä. Onko kokoomuksesta tullut perussuomalaisten pönkkäpuolue [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Perussuomalaisten juoksupoikia!] siellä oppositiossa, [Puhemies koputtaa] vaikka muuten vaikutatte olevan, niin kuin Risikon puheenvuorosta kävi ilmi, [Puhemies koputtaa] aika tavalla hallituksen linjoilla? [Sanna Antikainen: Te olette vihervasemmiston takuupuolue!]

15.33 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä välikysymys on nyt johtanut tilanteeseen, jossa hallitus keskittyy lapsiin, tarkistaa terrorismilainsäädäntöä aidosti tiukemmaksi ja tekee asiat laillisuuden ja vastuunoton pohjalla eli valtioneuvosto yleisistunnon periaatepäätöksillä, niin tämä välikysymys on jo kannattanut. [Välihuuto vihreiden ryhmästä]

Se, mitä tulee epäselvyyksien selvittämiseen tapahtuman kulusta esitettyjen selitysten ja juridisen pohjan mahdollisen vääristelyn osalta, niin ne täytyy pystyä käymään julkisesti, ei pelkästään suljetuissa ryhmäkokouksissa. Ja välikysymyksen ydin on tässä valitettavasti edelleen ilmassa, erityisesti se, millä tavalla ja miksi ulkoministeri Haavisto 2. joulukuuta sanoi niin, että oikeuskanslerin linjaus 10.10. on se juridinen pohja ja ”ei olisi sellaista poliittista päätöstä, joka voisi tämän ylittää tai sivuuttaa tai mitätöidä”, ja kuitenkin myöhemmin olette viitanneet, että se oli hallituksen iltakoulu, [Puhemies koputtaa] joka antoi siunauksensa. Miksi annoitte väärän kuvan? Ja ketkä siellä iltakoulussa, joka on muodostunut oleelliseksi, [Puhemies: Aika on täynnä!] olivat läsnä, niin viranomaisista kuin hallituksesta? [Puhemies koputtaa] Tiedämme, miten on toimittu. Tästä on syntynyt epäselvyys, ja se on legitiimiä selvittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen, aika on täynnä.

15.35 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En edelleenkään ymmärrä, miten hallitus voi linjata suhtautumisestaan operaatioon viikkoja sen jälkeen, kun suunnitelmat ovat valmistuneet ja niitä on edistetty. Hallituksen niin sanotun linjauksen mukaan nimenomaan Isis-aikuiset tulevat maahan. Heidän piti tulla jo viime viikolla. He tulevat ehkä ylihuomenna. [Vasemmalta: Miten niin?] Ministeri Haavisto väitti, että tämä on tavallista varautumista ja mitään virallista suunnitelmaa ei ole. Tämä ei pidä paikkaansa. Nimenomaan medialle vuodettujen dokumenttien mukaan kyse oli aikatauluista ja ne tulevat esille näistä dokumenteista. Älkää väittäkö, että viranomaiset laatisivat tällaisia suunnitelmia itsenäisesti. Eivät laadi. Kysyn: Kuka antoi käskyn operaatioon? Kuka on salaamisen takana? Kuka on käskenyt korkeiden virkamiesten puhua epätotta?

15.36 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on mielestäni tehnyt tässä viisaan ja harkitun päätöksen. Lasten etu laitetaan etusijalle ja myöskin suomalaisten, täällä kotimaassa asuvien ihmisten turvallisuus on korkealla sijalla. Tämän lisäksi hallitus on kertonut, että terrorismilainsäädäntöä tarkistetaan ja tehdään tarvittavat korjaukset. [Oikealta: Koska?]

Arvoisa puhemies! Nyt toivoisin, että keskittyisimme siihen kiireelliseen asiaan eli miten saamme lapset turvaan Suomeen. Nyt ei ole politikoinnin aika. [Perussuomalaisten ryh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

mästä: Milloin sen aika sitten on?] Hyvät edustajat, mielestäni eduskunta osoittaisi suurta viisautta, jos nyt kykenisi miettimään lapsen etua — [Jussi Halla-aho: Olisiko rehellisyyden aika?] lapsen etua ja niiden lasten kohdalla, jotka ovat jo kärsineet tarpeeksi.

15.37 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä al-Holin kysymyksessä on kysymys erittäin vaikeasta eettisjuridisesta solmusta. Keskustan mielestä tärkeintä tässä itse pääkysymyksessä on kaksi asiaa: lapsen etu ja kansallinen turvallisuus. Painotan, puhemies, että keskusta ei tule hyväksymään hallituksessa mitään sellaisia toimenpiteitä, jotka merkittävästi heikentäisivät suomalaisten turvallisuutta. Kaikki ratkaisut, mitä tullaan tekemään tässä asiassa, [Välihuutoja oikealta — Puhemies koputtaa] tehdään yhteistyössä suojelupoliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten kanssa. [Ben Zyskowitz: Keskusta on jo hyväksynyt!]

Mutta, puhemies, yllättävintä tässä keskustelussa on ollut kokoomuksen asemointi. Tässä keskustelussa he vaativat terrorismilainsäädännön kiristämistä. Kun he itse olivat vahtivuorossa oikeusministeriössä, oikeusministerinä ollut Antti Häkkänen vastusti huhtikuussa 2018 terroristiryhmään kuulumisen kriminalisointia. Se oli liian vaikeaa. Kysynkin nyt: Kumpi on kokoomuksen linja, Risikon linja vai Häkkäsen linja? Tiukka linja vai löysä linja terrorismiin? [Puhemies koputtaa] Kokoomus, teistä on tullut peluri ja [Puhemies: Minuutti on täynnä!] takinkääntäjäpuolue turvallisuuskysymyksissä. [Välihuutoja oikealta — Puhemies: Edustaja Kurvinen, minuutti on täynnä!] Missä laillisuus, missä vastuullisuus?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Annetaan edustaja Häkkäselle. Nimi mainittiin, niin hän vastaa.

15.38 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole piiruakaan epäilystä siitä, etteikö viime hallitus kokoomuksen ja keskustan yhteistyöllä tehnyt kaikkensa, että terrorismin sääntelyä kiristettiin. [Antti Kurvisen välihuuto] Sitä pitää kiristää vielä edelleen. Keskusta oli mukana hyväksymässä sen analyysin, että on perustuslain kannalta ongelmallista tehdä kuulumiseen liittyvää rikoslain pykälää. Kysykään Berneriltä tai kysykää teidän oikeusministeri Henrikssonilta, joka on juuri linjannut, että tämä hallitus ei tule viemään eteenpäin tuota hanketta. [Antti Kurvinen: Miten niin?] Oletteko te siellä hallituksessa vai ette?

Nyt on kyse siitä, kykeneekö tämä hallitus ilmoittamaan, mikä on se turvallisuusarvion taso, joka näistä aikuisista tehdään ennen kotiinpaluuta. Siinä teidän paperissanne lukee, että vasta kotiinpaluun jälkeen tehdään turvallisuusarvio.

Keskusta puhuu täällä nyt edelleen aivan eri linjalla kuin muu hallitus. Li Andersson sanoi, että äitejä otetaan tarvittaessa kotiin, [Puhemies koputtaa] ja nyt keskusta linjaa täällä, että ei. Välikysymyksen tehtävä on saada selväksi tämä, [Puhemies: Aika on täynnä!] mikä on edelleen auki. [Toimi Kankaanniemi: Kärnä tietää!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan muitakin puolueita mukaan debattiin.

15.39 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useampi ministeri ja useamman hallituksen edustaja on sanonut olevansa tyytyväinen siitä, että me käymme tätä keskustelua nyt. Tätä keskustelua emme todennäköisesti kävisi ilman välikysymystä. [Oikealta: Näin on!] Eikö näin? [Eduskunnasta: Kyllä!] Enkä ole edes varma, olisiko ilman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

tätä välikysymystä syntynyt sitä hallituksen linjausta, mikä eilen syntyi. [Oikealta: Ei! — Juuri näin!] Tässä on myöskin pahoiteltu sitä kielenkäyttöä ja vihan lietsontaa, mitä on ollut tämän asian ympärillä. Kokenut edustaja Tuomioja vetosi meihin.

Arvoisa pääministeri! Te piditte erittäin selkeän puheenvuoron. Pääministeri, kuuluuko sinne asti? Olisin toivonut, kun te olette koko maan pääministeri, että olisitte jättäneet lausumatta sen viimeisen lauseen. [Oikealta: Juuri näin!]

15.41 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinille voin todeta, että ei hävetä. Me emme ole salailleet, me emme ole suhmuroineet. Me olemme kysyneet teiltä tietoa tästä asiasta, jonka te olette salanneet ensin kesästä lähtien, tuli kyselytunnilla esiin, ja sen jälkeen sieltä hallituksen iltakoulusta lähtien.

Mutta nyt se olennainen kysymys on tässä se, että keskustalla oli vielä viime viikolla hyvin selkeä kanta, että naiset eivät tule Suomeen, aikuisia ei tuoda Suomeen, [Sanna Antikainen: Nyt se on muuttunut!] mutta nyt eilen sitten tämä hallituksen linjaus linjaa, että lapsen etu on edellä, ja kuten täällä on monesta puheenvuorosta kuultu, tarkoittaa se tässä kontekstissa myös näiden aikuisten tuontia Suomeen. Supon päällikkö on juuri linjannut, että nämä naiset ja teini-ikäiset lapset voivat aiheuttaa Suomessa suuremman uhkan kuin siellä leirillä. Miten te olette päätyneet tähän? Siis tulevatko ne naiset vai eivät, ja seisooko todella keskusta tällaisen kansallisen turvallisuuden uhkan takana? [Oikealta: Mikä erottaa keskustan vihervasemmistosta?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kurvinen vastaa keskustan ryhmän puolesta.

15.42 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan nyt ensin tuohon edustaja Häkkäsen puheeseen. Hän on 5.4.2018 kertonut, että on liian vaikeaa ryhtyä kriminalisoimaan terroristijärjestöön kuulumisen. Nyt ilmeisesti edustaja Risikolla on sitten vuotta myöhemmin parempaa tietoa tästä asiasta. Lisäksi tuossa sain tiedon, että yhdeksän — vai kymmenen? — kokoomuksen kansanedustajaa ei ole edes allekirjoittanut tätä välikysymystä. [Eduskunnasta: Ohoh!] Jos tämä tieto pitää paikkansa, niin ilmeisesti myös edustaja Orpo, joka on puolueen puheenjohtaja, ei olisi allekirjoittanut tätä. En tiedä, pitääkö tämä tieto paikkaansa. [Välihuutoja]

Mutta nyt on, puhemies, kaikista tärkeintä se, että autamme näitä lapsia, jotka ovat Suomen kansalaisia, että he eivät kuole siellä sinne aavikolle talven aikana. Ja on erittäin tärkeää, että nämä Isis-naiset saatetaan rikosvastuuseen, mieluiten siellä Syyriassa tai sitten Suomessa. [Välihuutoja] Hallitus, jossa keskusta on mukana, tekee kaikkensa, että kaikki Isis-ihmiset saatetaan rikosvastuuseen — ovat he miehiä tai naisia.

15.43 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vallan kolmijako-oppi on perusta länsimaisten demokratioiden hallintomuodolle. Meidän kansanedustajien tehtävä on säätää lakeja, lakien toteuttaminen on viranomaisten ja tuomiolaitosten tehtävä. Suomi on oikeusvaltio. Oikeusvaltion hallitus ei voisi toimia lakeja, perustuslakia tai kansainvälisiä sopimuksia vastaan. Lapsen etu pitää asettaa aina etusijalle. [Sebastian Tynkkynen: Isis-äiti ei ole lapsen etu!] Sen vuoksi ihmettelenkin, missä ovat tämän päivän perustuslailliset sivistysporvarit. Onko niitä enää ne yhdeksän, jotka jättivät allekirjoittamatta perussuomalaisten välikysymyksen? Kun kokoomus nyt täällä sanoo, että lap-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

sia pitää auttaa mutta missään olosuhteissa ei saa aikuisia tuoda, voi vain todeta, että kokoomus on myös hylännyt kokoomuslaisen presidentin, J. K. Paasikiven, käyttämän lainauksen: ”Tosiasioiden tunnustaminen on kaiken viisauden alku.” [Toimi Kankaanniemi: Se sopisi hyvin Haavistollekin!]

15.44 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on oikeusvaltio. Lasten etu ja oikeus elämään menee kaiken muun edelle. Suomalaisia lapsia ei jätetä kuolemaan. Kiitos hallitukselle tästä linjauksesta ja hyvistä vastauksista opposition välikysymykseen. Olisi terroristien toiveiden täyttymys, jos me tässä tilanteessa kääntäisimme selkämme näille lapsille, sillä samalla kääntäisimme selkämme myös oikeusvaltioperiaatteelle, ihmisoikeuksille ja inhimillisyydelle. Se olisi suurin voitto, minkä yksikään terroristijärjestö voisi koskaan millään operaatiollaan saavuttaa. Hallituksen linja on selkeä ja oikea: tässä ei ole kysymys mielipiteestä vaan lainsäädännön noudattamisesta. On häpeällistä, kuinka härskisti oppositio politikoi tällä asialla ja lasten hädällä.

15.45 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus on nyt selkeän poliittisen linjauksen tehnyt ja selkeyttänyt tätä tilannetta, ja, arvoisa puhemies, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa tälle pääministeri Marinin johdolla tehdyille linjaukselle, jossa asetetaan lapsen etu edelle. Nyt kysymys tässä välikysymyksessä kuuluu niin kuin tässä otsikossakin sanotaan, että tämä välikysymys koskee al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden perheiden kotiuttamista. Siitähän tässä on kysymys, ja nyt kysymys on, mikä on eduskunnan kanta. Antaako eduskunta tukensa sille, että lapsia pyritään auttamaan? [Oikealta: Eihän siitä ole kukaan eri mieltä!]

Arvoisa puhemies! Tämä aihe on erittäin herkkä, ja tätä on varmasti helppo kärjistä. Tätä keskustelua on helppo kärjistää, jos haluaa, mutta, arvoisa puhemies, nyt olisi tärkeää, että lasten etu ei jäisi poliittisen keskustelun ja kiihkoilun jalkoihin, ja siinä mielessä kyllä yhdyn heihin, jotka hämmästelevät sitä — ja olen vähän pettynyt siihen — että kokoomus lähti mukaan omalla arvovallallaan kärjistämään tätä keskustelua [Puhemies koputtaa] lähtemällä mukaan tähän perussuomalaisten välikysymykseen. Nostan hattua niille kokoomuksen edustajille, jotka eivät tähän mukaan lähteneet. [Välihuutoja]

15.46 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärän tietysti hyvin sen, että tämä on hallitukselle ja sen ulkoministerille tiukka paikka, koska nyt kysytään sitä, onko ulkoministeri toiminut oikein ja onko hallitus sellainen hallitus, johon suomalaiset voivat luottaa, ja näistä hallituspuolueiden puheenvuoroista sen hädän kuulee. Uskon, että suomalaisilla olisi ollut paljonkin ymmärrystä hallitusta kohtaan, jos se olisi alusta saakka toiminut avoimesti, kantanut vastuunsa ja perustellut päätöksensä. Kun näin ei ole, on syntynyt epäluottamusta, joka horjuttaa suomalaisten turvallisuudentunnetta ja luottamusta siihen, miten tämä hallitus toimii. Tarvitaanko aina välikysymys, jotta hallitus kykenee kantamaan sille kuuluvaa vastuuta? [Oikealta: Näköjään!] Ja on kysyttävä sekin kysymys, että jos hallitus olisi kantanut vastuunsa ajoissa, olisiko näitä lapsia joutunut pystytty auttamaan.

15.47 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on nyt niin paljon valhetta, no, muunnettua totuutta ja kähmintää ja kaikkea, että haluan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

puuttua vain yhteen pieneen sivukysymykseen. [Paavo Arhinmäki: Puhuuko edustaja Pacalén omasta ryhmästään?] Kuinka monta näistä lapsista oikeasti on Suomen kansalaisia, ja onko ulkoministeriö mahdollisesti tehnyt jotain sen eteen, että he ovat Suomen kansalaisia? Onko nämä lapset ilmoitettu Väestörekisterikeskukseen silloin kun he ovat syntyneet, tai ovatko he hakeneet Suomen kansalaisuutta? Eli kuinka monta näistä kalifaatissa syntyneistä lapsista on Suomen kansalaisia? — Kiitos.

15.48 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin sanoa pääministeri Marinille kiitoksen siitä, että te ette väistänyt vastuuta. Kiitos myös ulkoministeri Haavisto — te ette väistänyt vastuuta. Lähditte heti edistämään tätä asiaa oikeaoppisesti ja lain mukaisesti. [Kokoomuksen ryhmästä: Kiitos väläkysymyksen!]

Olen tehnyt hieman itsenäistä selvitystyötä. Viime hallituksessa valitettavasti eräät puolueet jättivät tätä asiaa edistämättä, vaikka al-Hol-leiri leirinä on ollut pystyssä jo puolisen toista vuotta, vähän päälle, ja Suomen hallitus on tiennyt, että siellä on suomalaisia lapsia, jo reilusti yli vuoden. Mutta käsky kävi: mitään ei tehdä näiden ihmisten auttamiseksi. Mitään poliittista järkevää tekoa ei tehty näiden ihmisten auttamiseksi, näiden lasten auttamiseksi. Nyt pitäisi tehdä väläkysymys oppositiolle. [Naurua — Välihuutoja] Miten on näin häpeällisesti toimittu, [Puhemies koputtaa] että lasten etua ei ole lähdetty edistämään niin kuin olisi pitänyt jo vuosi sitten?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ovat ministerit Haavisto, Henriksson ja Ohisalo pyytäneet vastauspuheenvuoron.

15.49 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua, mutta on tullut joitakin kysymyksiä, ja koetan niitä täsmentää.

Ensinnäkin miten ulkoministeriössä virkatehtävät on tällä hetkellä jaettu: Siellä ei ole mitään muuta muutosta kuin että on erityisedustaja, joka huolehtii nyt kokopäiväisesti tästä al-Hol-kysymyksestä, sen olen kertonut. Konsulipäällikkö jatkaa normaalissa toiminnassaan niin kuin on tähänkin asti tehnyt.

Toinen kysymys: edustaja Honkasalo kysyi, kenen on vastuu, jos lapsia kuolee leirille. Tämä on tietysti sellainen asia, joka painaa meitä hallituksessa ja painaa meidän virkamiehiämme, että pääsisimme toimimaan ja tekemään kaikkemme näiden lasten eteen.

Edustaja Essayahilla oli hyvä kysymys tästä kokonaisharkinnasta, johon hallituskin viittaa: miten turvallisuuskysymykset ja lapsen etu kokonaisharkinnassa menee? Minulla on se käsitys, en tätä kokonaisharkintaa itse tee, mutta että painavat turvallisuussyyt voivat joissakin tapauksissa mennä edelle näissä kysymyksissä, ja tämä on sellainen asia, josta meidän viranomaisemme tietenkin kantavat vastuun tässä viranomaisyhteistyössä.

Edustaja Niikko kysyi ulkoasiainvaliokunnan tiedonsaannista. Mielelläni todella annan kaiken mahdollisen tiedon. Teillä oli myöskin tämä ulkoministerin erityisedustaja kuultavana. Jos ja kun asiat menevät eteenpäin, hän on myöskin oikea henkilö kuvaamaan tätä neuvottelutilannetta, jota en itse päivittäin sillä tavalla seuraa. Mutta tarkoitus ei ole ollut pitää millään tavalla pimennossa, ja jos on sitten lisätiedon tarvetta, toisin kuin valiokunta viimeksi sanoi, niin sitä ilman muuta järjestetään.

Edustaja Pauli Kiuru kysyi ihmiskaupasta: onko rahalla tekemistä? Minun tietojeni mukaan ei. Minkään valtion toimissa ei ole ollut, mutta siellä on yksityisiä toimijoita, jotka pyrkivät mahdollisesti — jopa Isis itse pyrkii — ostamaan joitakin kannattajiaan pois lei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

riltä, ja tämä on huolestuttavaa, koska he menevät sitten uusille Isis-alueille ja lasten koh-talo on kaikkein pahin tällaisessa ketjussa.

Edustaja Kai Mykkänen kysyi vielä tätä juridista puolta. Olemme sen koettaneet kertoa. Toimintalinjaus on esitelty iltakoulussa, oikeuskansleri on ollut läsnä, ja se työ ja suunnitelma, joka ulkoministeriöllä on ollut, on merkitty siellä pöytäkirjaan.

Edustaja Purra kysyi vielä näistä suunnitelmista, ja siitä, kuka on johtovastuussa tästä kaikesta. Silloin kun tämä ulkoministerin erityisedustaja nimettiin, katsottiin, että ulkomi-nisteriöllä on tässä toiminnassa johtovastuu ja ulkoministerin erityisedustajan johdolla sit-ten muut viranomaiset tarvittaessa auttavat. Tehdään tämä verkosto, jossa on poliisi, suo-jelupoliisi, lastensuojelu ja muut, ja tätä työtä on tehty.

15.52 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Tässä muun muas-sa edustajat Risikko ja Savola ovat kysyneet tästä terrorismirikoslainsäädännöstä. Totean, että hallitushan eilen linjasi, että hallitus arvioi tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan sekä tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön.

Tässä viime vuonna, kun terrorismirikoksia koskevaa direktiiviä pantiin täytäntöön, ar-vioitiin hallituksen esityksessä myös sitä, onko perusteltua säätää erikseen rangaistavaksi terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumisen, ja tuolloin kokoomuksen ollessa hallitukses-sa päädyttiin useastakin syystä kielteiseen lopputulokseen. [Antti Kurvinen: Häkkäsen joh-dolla!] No, nyt olen äsken kirjallisen kysymyksen nojalla vastannut, että oikeusministeri-össä meillä on valmius edelleen katsoa tätä tilannetta, mutta se on erittäin hankala kysy-mys juridis-teknisestä näkökulmasta.

Tulemme arvioimaan nämä muutostarpeet, ja tällä hetkellä, muutenkin siis, me tulem-me katsomaan, minkälaisia aukkoja meillä mahdollisesti on, mitä pitäisi tehdä. Tällä het-kellä on ministeriössä myös valmistelussa esitys, joka koskee yksittäisen terroristin rahoit-tamisen säätämistä rangaistavaksi, ja tämä on tulossa myös eduskuntaan varmasti ensi vuo-den puolella. Ylipäänsä lähdetään liikkeelle nyt sitten siitä, että oikeusministeriössä virka-miesvetoisesti käydään läpi nykyinen terrorismilainsäädäntö. Sehän on tällä hetkellä lain-säädäntö, jota on uudistettu tässä vuosien varrella. Myös edellisen hallituksen aikana teh-tiin useita muutoksia, ja se on myös sopusoinnussa EU-direktiivien kanssa aika pitkälle, ja olennaisia eroavuuksia Pohjoismaitten välillä ei ole. Mutta katsotaan tarkasti ja palataan sitten tähän asiaan ensi vuoden puolella. [Ben Zyskowitz: Katsotaan ja tiukennetaan!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä ministeri Ohisalo, ja sitten jatketaan debattia.

15.54 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat, kiitos tästä hyvästä keskustelusta. On esitetty kysymyksiä siitä, millaisia suunnitelmia on ollut vai eikö ole ollut. On ehkä hyvä tarkentaa tässä muun muassa se, että Suomen poliisi toimii Suomen rajojen sisäpuolella.

Entisille sisäministereille lienee varsinkin selvää se, että erilaista viranomaisvarautu-mista erilaisiin skenaarioihin tehdään aina. Se on viranomaistyötä. Tällaista valmistautu-mista on tehty siihen, kuten täällä on hyvin käynyt ilmi, että taistelualueilta on jo tähän mennessä palannut ihmisiä Suomeen. Jo pääministeri Sipilän hallituksen aikana, kokoo-muslaisten sisäministerien aikana, on hyväksytty tällainen palaajamalli yhdessä salis-sa, jopa välikysymykseen osallistuneet edustajat ovat olleet siitä keskustelemassa. On ol-lut yhteistä varautumista, koska Suomen kansalaiset saavat palata Suomeen. [Kokoomuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

sen ryhmästä: Totta kai!] Tässä on kyse suunnitelmasta, joka tapahtuu Suomen rajojen sisäpuolella. Erikseen on se suunnitelma, mitä tapahtuu rajojen ulkopuolella. Siitä vastaa ulkoministeriö, ja sitä työtä ulkoministeriössä on tehty: [Sari Sarkomaa: Hallitus poliittisella päätöksellään!] kuinka auttaa lapsia, kuinka toteuttaa lapsen oikeuksien sopimusta. Tästä on keskeisesti kyse.

Ehkä lisäksi vielä: Kuten oikeusministeri hyvin mainitsee, hallituksen yhteinen tahtotila on totta kai käydä läpi kaikki terrorismilainsäädäntö, mitä voimme yhdessä tehdä. Odotamme toki myös opposition tulevan mukaan siihen keskusteluun. Kaikki hyvät ideat otetaan vastaan, ja niitä kehittämisspaikkoja kyllä on. Viimeksi tänään olen keskustellut supon johtajan Pelttarin kanssa siitä, että oikeusministeriövetoisesti sisäministeriö ja supo yhteistyössä lähtevät selvittämään niitä paikkoja, kuinka kansallista turvallisuutta vahvistetaan, kuinka terrorismia torjutaan entistä paremmin.

15.56 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyksessä keskitytään ulkoministeriin. Mutta itse asiassa eräs vakavimmista kysymyksistä, mikä tähän liittyy, koskee sisäministeriä. Sisäministeri juuri väisti sen kysymyksen, nimittäin kysymyksen siitä, että julkisuudessa olleiden tietojen mukaan poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen olisi ensin kiistänyt nähneensä suunnitelmaa leiriläisten Suomeen siirtämisestä ja olisi sen jälkeen itse allekirjoittanut kyseisen kaltaisen suunnitelman, eli olisi puhunut muunneltua totuutta. Ymmärtääkö hallitus, että tämä toiminta rapauttaa kansalaisten luottamusta viranomais toimintaan? Epäluotettavan hallituksen ohella kansalaiset ovat tottuneet luottamaan viranomaisiin — nyt tämä luottamus vaarannetaan. Vastatkaa sisäministeri Ohisalo: Kuinka on mahdollista, että poliisiylijohtaja puhuu muunneltua totuutta julkisuudessa tai jopa eduskunnan valiokunnan edessä? Oletteko tiennyt tästä? Oletteko hyväksynyt sen, ja oletteko peräti painostanut poliisiylijohtajan tähän?

15.57 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä keskustelussa pääministeri Marin ja muun muassa keskustan kansanedustajat ovat arvostelleet ankarasti kokoomuksen kantaa, jonka mukaan lapset pelastetaan mutta näitä Isis-aikuisia ei pelasteta. [Välihuutoja keskustasta] Tämä arvostelu on yllättävää varsinkin sieltä edustaja Kurvisen ja kumppaneiden toimesta, sillä vielä eilen noin 16:een saakka puheenjohtaja Kulmuni oli meidän kanssamme täysin samaa mieltä, ja ymmärsin, että tämä oli keskustan kanta. [Keskustan ryhmästä: On edelleen!] Nyt keskusta on heittäytynyt rähmälleen vihervasemmiston edessä tässä asiassa. Surullista katsottavaa. [Sanna Antikainen: Keskustasta on tullut vihervasemmiston takuupuolue! — Paavo Arhinmäki: Surullista katsoa, miten kokoomus on luisunut perussuomalaiseksi!]

Ministeri Henriksson, juridiikasta. Täällä moni on korostanut, että ihmisoikeussopimukset, kansainvälinen oikeus velvoittaa meidät myös tarvittaessa aikuisten tuomiseen. Mikä on se sopimus, johon Suomi on sitoutunut mutta Ruotsi ja muut Pohjoismaat eivät ole? Mikä on se sopimus? Koska siellä ei ole tehty vastaavia johtopäätöksiä kuin nyt tässä. [Paavo Arhinmäki: Mikä enää erottaa kokoomusta ja perussuomalaisia? — Keskustan ryhmästä: Rautakanki!]

15.58 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikot ilma on ollut aika sakeana uhkia ja vääriä tietoja ja monenlaista lietsontaa, kuten edustaja Tuomi-oja täällä minusta aika hyvin puheenvuorossaan totesi. [Oikealta: Puhutko Kärnästä?] Sil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

loin kun puhutaan kansalaisten turvallisuudesta, jopa puhutaan lasten oikeuksista, puhutaan äärimmäisen vakavista ja tärkeistä asioista. Mutta silti rohkenen kysyä, onko tilanne niin paha kuin tämä julkinen kohu antaa ymmärtää. Onko meillä niin vakavasti kansallinen turvallisuus uhattuna? [Oikealta: Kyllä! — Oikeudenmukaisuus!] Ja rohkenen väittää, että kun meidän oikeusjärjestelmämme, meidän viranomaiskoneistomme, on arvioitu maailman tehokkaimmaksi ja Suomi on arvioitu maailman turvallisimmaksi maaksi, [Oikealta: Niin, toistaiseksi — Ruotsikin oli joskus!] niin me kykenemme tämän asian ratkomaan kaikissa tilanteissa, niissäkin tilanteissa, että nämä 11 aikuista ja 30 lasta tulisivat omatoimisesti Suomen rajalle. Kaikissa tilanteissa minä luotan suomalaiseen oikeusjärjestelmään [Puhemies koputtaa] ja suomalaisiin viranomaisiin. [Eduskunnasta: Terrorismi ei ole leikkiä! — Välihuutoja]

15.59 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ensinnäkin tämä väliskysymyshän syntyi siitä, että epäiltiin, että oli suunnitelma — ei suinkaan huolesta lapsista. Hallitus on nyt linjannut viisaasti, ja tätä asiaa ei tule politisoida. Tämä ei ole poliittinen kysymys, vaikka konservatiivi-oppositio sellaiseksi yrittää sen leipoa. Tässä tarkastellaan lakia, ihmisoikeuksia, lapsen parasta ja turvallisuusnäkökulmia, ja turvallisuusnäkökulmia nimenomaan kaikista suunnista. Ja on oikein, että päätöksen tekee viranomainen, niin kuin oikeusvaltiossa kuuluu ollakin, [Ben Zyskowicz: Ruotsi ei ole oikeusvaltio!] koska tämä ei ole poliittinen peli, edustaja Zyskowicz. Oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat kimurantteja käsitteitä. Joskus ne pakottavat meitä tekemään päätöksiä, jotka ehkä särähtävät, koska me tiedämme, että vaihtoehtoa ei ole. [Oikealta: On!] Jos me rupeamme suhteellistamaan oikeuksia, subjektiivisesti arvottamaan ihmisiä ja ajattelemaan, että oikeusvaltio on asia, jota sovelletaan jotenkin valikoiden, niin silloin murtuu koko se perusta, jonka päälle [Puhemies koputtaa] tämä maa on rakennettu. Ja se, arvoisa puhemies, hyvät kollegat, ei ole isänmaallista. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

16.00 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän poliittisen metelin keskellä on selvästi jäänyt varjoon se, että meillä on virkamiehillä erittäin suuret valtuudet toimia näissä kysymyksissä. Olen itse pitkän virkamiesurani aikana ollut mukana kuudessa kriisissä, joissa on kysymys ollut hengestä ja elämästä, ehkä Estonia niistä merkittävimpanä, jossa olin johtoryhmän jäsenenä. Tässä asiassa hallitus linjasi aivan erinomaisella tavalla: hallituksen linjauksen kohta 3 ja kohta 4 asettaa selvästi virkamiesvastuun näissä asioissa, ja hallitus kohdassa 10 toteaa itse, että linjaus ei ole juridisesti sitova, vaan se on linjaava ohje. Meillä on lastensuojelulain 13 §, 38 § ja 40 §, joiden pohjalta toimien tämä asia voitaisiin aivan täysin hoitaa. Sen sanon, että helppoa se ei tule olemaan — syistä, jotka täällä on kerrottu, esimerkiksi kansallisuuden toteamisen suhteen, lapsien löytämisen suhteen leiriltä — mutta juridiikka [Puhemies koputtaa] tässä on ihan selvä. Ja juridiikan ja politiikan välinen tasapaino on erinomaisesti hallituksen linjauksessa.

16.02 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä haluan todeta, että olemme kesäkuusta lähtien saaneet ministeriöltä ja ministeriltä tiiviisti tietoa niin muistioin kuin tapaamisten yhteydessä. Valiokunta totesi tämän asianmukaisen toiminnan myös päätöksessään. Ja kun Niikko täällä puhui, niin ilmeisesti puhui oman ryhmänsä nimissä, ei valiokunnan nimissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun järjestössä toimineena tunnen turvallisuusmääräykset, jotka alueella liikkumista koskevat. Tällaiset operatiiviset tiedot julkisuudessa eivät lisää kenenkään turvallisuutta. Sen sijaan minulle on ollut tärkeää jo alusta lähtien kyselytunneillakin vastattu linja siitä, että lapsia pyritään auttamaan. [Kokoomuksen ryhmästä: Entäs aikuisia?] Myös tieto siitä, että Suomessa viranomaiset valmistautuvat lasten vastaanottoon tai leirillä olevien spontaaniin paluuseen, on luonut luottamusta järjestelmämme toimivuuteen, vaikka konkreettisen avun antaminen al-Holin leirillä ja lapsien saaminen [Puhemies koputtaa] turvaan on vaikuttanut tuskallisen vaikealta ja hitaalta, mitä se valitettavasti on yhä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Niikko, teidät mainittiin.

16.03 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta on, että ulkoasiainvaliokunnan virallinen kanta päätettiin 3.12.: valiokunta on saanut riittävästi tietoa ja on tyytyväinen valtioneuvoston linjaan. [Kimmo Kiljunen: Siinä vaiheessa!] No, mitä sen jälkeen on tapahtunut? Aika paljon, koska ollaan näin pitkälle menty.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri, olen pitänyt teitä mutkattomana ja tämmöisenä välittömänä ja avoimena henkilönä, ja teidän kanssanne on erittäin helppo ja hyvä toimia. Mutta tämä on luonut ison kolhun tähän luottamussuhteeseen, koska kyllä kaikkein tärkeintä on avoimuus ja luottamus, ja toivon, että ymmärrätte tämän viestin jälkeen sen, millä tavalla pitää toimia eduskunnan kanssa näin herkissä kysymyksissä.

Mutta kaikkein oleellisin kysymys on se, että missä on oikeudenmukaisuus niitä uhreja ja heidän omaisiaan kohtaan, joita on surmattu, raa’asti raiskattu, pahoinpidelty ja orjuutettu. [Antti Kurvisen välihuuto] Missä oikeudenmukaisuus on, jos ne naiset, jotka ovat edistäneet tätä julmuutta, pääsevät tänne Suomeen pakoon sitä tuomiota, mikä heille kuuluu siinä maassa, kun heidät aikanaan tuomitaan? [Välihuutoja] Älkää päästäkö [Puhemies koputtaa] heitä pakenemaan sitä tuomiota, mikä heille kuuluu [Puhemies: Edustaja Niikko, aika on täynnä!] ja minkä he ansaitsevat.

16.04 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, te eilen viimeksi tarjositte oppositiolle yhteistyön kättä, että me rakentavasti viemme näitä asioita yhdessä eteenpäin. Ja nyt te aloitatte tämän välikysymyskeskustelun sanomalla erityisesti kokoomukselle, että ”eikö teitä hävetä”. [Kimmo Kiljunen: No, eikö teitä hävetä?] No, en tiedä, hävettääkö vai ei, mutta ilman tätä välikysymystä te ette olisi vieläkään hallituksena tehneet minkäänäköistä linjausta. Tosin siitä linjauksesta ei vieläkään saa mitään selvää. [Vasemmalta: Saa!]

Ja miksi me teimme välikysymyksen? Teidän juttunne muuttuivat viikoittain. Ja kun aikanaan pääministeri Rinne antoi meille lupauksen, että mihinkään toimiin ei ryhdytä, niin sitä lupausta ei ole pidetty. Se on annettu eduskunnan edessä, ja nyt teillä on hyvä hallintotapa jatkuvasti hukassa. Sen takia me olemme tehneet välikysymyksen.

Mutta nyt minä kysyn sisäministeri Ohisalolta, että millä todennäköisyydellä lasten perässä tai mukana tulee terroristeja, olivatpa he miehiä [Puhemies koputtaa] tai naisia?

16.05 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolissani, jos ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja alkaa jakaa tuomioita tässä istuntosalissa. [Hälinää] Tämä juuri kertoo sen, että on viranomaisten tehtäviä ja on poliitikkojen tehtäviä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Edustaja Mäkelä puhui täällä luottamuksesta viranomaiseen. Haluaisin kysyä edustaja Halla-aholta, oliko mielestänne vastuullista pelotella suomalaisia tullin, poliisin, THL:n ja muiden yhteisharjoituksella Helsinki—Vantaalla. [Hälinää] Heräsikö itsellänne epäily, vai halusitteko vain ja ainoastaan herättää epäilyksen siemenen tuhansissa suomalaisissa omien poliittisten tarkoitusperienne ajamiseksi?

Nämä ovat sellaisia asioita, joissa pitää säilyttää maltti ja arvioida jokainen tapaus erikseen. Me olemme lähteneet siitä, että arvioidaan ja katsotaan lasten etu ja lasten tilanne, ja sen jälkeen arvioidaan, mikä on heidän vanhempiensa tilanne. Nyt toivoisin hiukan malttia tähän keskusteluun, koska jatkossa tätä asiaa ei ratkaista tällä välikysymyksellä. Tässä on kansainvälinen kriisi, johon haetaan laajempia hartioita ja ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt mainittiin kolme perussuomalaista nimeltä, otetaan edustaja Halla-Aho.

16.06 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Minä tosiaan sanoin julkisuuteen tässä jokin aika sitten, että minun saamieni tietojen mukaan al-Holista ollaan lennättämässä tilauslennolla viikolla 50 ihmisiä Suomeen. Ulkoministeriön virkamiehet jyrähtivät, että tämä ei pidä paikkaansa, mitään suunnitelmaa ei ole, tämä on disinformaatiota. Seuraavana päivänä Yleisradio ja Helsingin Sanomat viittasivat poliisilyijohtaja Kolehmainen allekirjoittamaan suunnitelmaan, jossa kerrottiin, että oli tarkoitus lennättää al-Holin reitiltä kaikki halukkaat viikolla 50 charter-koneella Erbilistä Helsinkiin, kappas vain. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Sanna Antikainen: Kiinni jätite!]

Minä haluaisin tietää, ulkoministeri Haavisto, kun te jatkuvasti vetoatte siihen, että ulkoministeriö ja virkakoneisto tietenkin varautuvat kaikkiin skenaarioihin: Me puhumme nyt hyvin yksityiskohtaisesta suunnitelmasta, jossa on reitti ja päivämäärä ilmoitettu. Ei tämä ole yleistä varautumista kaikkiin skenaarioihin. [Puhemies koputtaa] Ja yhdyin tähän edustaja Mäkelän kysymykseen sisäministeri Ohisalolle: olitteko te tietoinen siitä, että poliisilyijohtaja Kolehmainen [Puhemies koputtaa] puhuu muunneltua totuutta hallintovaliokunnalle, [Puhemies: Aika!] ja olitteko te painostaneet [Vasemmalta: Aika!] häntä siihen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Halla-aho ja kaikki muutkin ovat tietoisia siitä, että minuutti on se aika. Edustaja Vikman näyttää esimerkkiä.

16.08 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marin, sen sijaan, että te täällä lauotte kokoomukselle kysymyksiä häpeästä, saattaisi olla paikallaan asettua kysymään tämä kysymys itseltänne peilin edessä. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Nimittäin hallitus pakenee edelleen vastuutaan.

Hallituksen mukaan ilmeisen mahdollinen aikuisten hakeminen al-Holin leiriltä on poliittinen päätös. Juridista velvoitetta ei ole, ja asiaan liittyy merkittäviä turvallisuuskysymyksiä. Eripurainen hallitus ei pystynyt tekemään selkeää linjausta ja sysää kaiken vastuun virkamiehille. Nyt tarvittaisiin hallitukselta suoraselkäisyyttä ja poliittista vastuunkantoa. Sen sijaan hallituksen edustajat ovat täällä aivan erimielisiä siitä, mitä oikeastaan on edes päätetty. Eduskunnan ja Suomen kansan [Puhemies koputtaa] on saatava tietää totuus ulkoministeri Haaviston toimista. Haaviston puheet ja julkitulleet tiedot [Puhemies: Minuutti on täynnä myös teillä!] ovat ristiriidassa. Kysyn: Miten hallitus suhtautuu minis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

teri Haaviston lausuntojen ristiriitaisuuteen? [Puhemies: Nyt on minuutti täynnä!] Erityisesti, miten keskusta suhtautuu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sama minuutti kaikille.

16.09 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lopulta tässä on kyse siitä, että meillä on noin 30 suomalaista lasta syyrialaisella vankileirillä, ja talvi on tulossa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja kymmenen äitiä!] Nämä lähes 30 lasta eivät ole orpoja — he eivät ole orpoja, joten orvoista on turha tässä puhua. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Suurin osa heistä on hyvin pieniä, alle 3-vuotiaita. He ovat leirillä, jossa yli 300 lasta on jo kuollut. On vain ajan kysymys, koska kyse on suomalaisen lapsen hengestä — vain ajan kysymys. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Perussuomalaiset ovat suoraan myöntäneet sen, että heidän linjansa on se, että he ovat valmiita jättämään nämä lapset leirille. Totuus on se, että myös se linja, jota kokoomus täällä tuntuu edustavan, johtaisi samaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tekö haluatte kurkunleikkaajia Suomeen?] Vaikuttaa siltä, että myös te olisitte valmiita jättämään nämä lapset leirille, vaikka kyse on heidän hengestään.

Sivistysvaltion ja oikeastaan oikeusvaltion ystävillä on syytä olla ylpeitä siitä, että toisten kerätessä irtopisteitä lasten hädällä, meillä on ollut ulkoministeri, [Puhemies koputtaa] joka on seisonut läpi tämän prosessin lasten oikeuksien puolella, ja hallitus, joka on kantanut vastuuta.

16.10 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainoa puolue, jonka olen täällä maininnut, on oma puolueeni, jonka puolesta esiinnyin. Voisin kyllä todeta myöskin ulkoasiainvaliokunnan enemmistön puolesta, [Eva Biaudet: Kyllä!] että meillä ei ole mitään ongelmaa ollut hallituksen kanssa työskentelyssä tässä asiassa. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Mutta, kun esitin kysymyksen ja huoleni siitä, että tämän salin ulkopuolella myös edustajat sekä pidättäytyisivät että irtisanoutuisivat tähän asiaan liittyen vihan kylvöstä, pelkojen lietsonnasta, uhkailusta ja muusta tällaisesta asiattomuudesta, niin uskon, että hallituspuolueiden osalta asia on hyvin selvä. [Toimi Kankaanniemi: Nimiä esiin!] Mutta mielelläni kuulisin nyt teitä oppositiopuolueita. Näettekö te tässä mitään ongelmaa ja vaaraa? Edustaja Östman, jonka nimen mainitsin, voisi vastata. [Vilhelm Junnila: Ahdistaako fakta?]

16.11 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Tuomiojalle, että hän esitti sen kysymyksen. Näen isoja vaaroja. Olen seurannut tätä työtä ja työskentelyä tässä eduskunnassa viimeisien vuosien aikana ja näen, että puolin ja toisin lietsotaan vihaa. Lietsotaan vihaa, ja se johtaa yleensä huonoon lopputulemaan. [Antti Kurvinen: Helpottaako tämä välikysymys?] — Välikysymys sinällään on parlamentaarinen työkalu. Silloin, kun keskusta on ollut oppositiossa, te olette kanssa käyttäneet tätä työkalua. [Eduskunnasta: Harvemmin! — Antti Kurvinen: Missä asiassa?] Ja edelleen on vastaamatta muutamiin kysymyksiin. [Välihuuto]

Haluaisin kysyä — jos saan puhua rauhassa ja loppuun — [Puhemies koputtaa] ulkoministeri Haavistolta: Viime torstaina sanoitte kyselytunnilla, että te olette hallituksen ilta-koulussa päättäneet toimintalinjauksista, seuraavalla vastauksella sanoitte, että tehtiin sel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

vityksiä. Näettekö itse mitään eroa toimintalinjauksen päättämisestä ja selvityksen tekemisestä?

16.12 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Uskon vahvasti, että Suomen viranomaisilla on täysi toimintakyky ottaen huomioon sen, että viime kaudella ajettiin läpi laajamittaiset tiedustelutoimivaltuudet ja supon resurssit ja henkilöstö vietiin muutaman vuoden sisällä jopa tuplaan entisestään. Nyt noin 10 naista lapsineen tuntuvat aiheuttavan mittavan ongelman Suomenmaassa niin, että koko varautumisjärjestelmä näyttää olevan ainakin opposition suunnalta kaatumassa. Mihinköhän me tarvitsemme niitä mittavia valtuuksia tai Tullin, rajavalvonnan, poliisin resursseja, jos me emme kykene tekemään asioissa yhtään mitään. Tai, jos me emme saisi valmistautua asioihin ilman julkista poliittista päätöstä, niin miten esimerkiksi ministeri Kaikkosen johtama puolustusministeriö valmistautuu yhtään mihinkään, jos jatkossa tarvitaan kaikessa julkinen poliittinen päätös ennen kuin voidaan valmistautua yhtään mihinkään.

16.14 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä heräsi hyvän keskustelun aikana kysymys: jos on syyrialainen isä, lapsi syntyy Syyriassa, äiti on maahanmuuttajataustainen Suomen kansalainen, joka on hylännyt maansa ja lähtenyt terroristijärjestön mukaan rakentamaan unelmiensa kalifaattia, niin voimmeko olla varmoja, että tämä lapsi on nyt sitten rekisteröity Suomen kansalainen? Tähän kysymykseen haluaisin ulkoministeriltä vastauksen, sillä jos on tehty suunnitelma, että lähdemme suomalaisia lapsia hakemaan Syyriasta, niin meillä varmasti on silloin tieto — huom. tieto — että siellä on suomalaisia lapsia. Näkisin kuitenkin, että tämä keskustelu on nyt verhottu lasten oikeuksien keskusteluksi, mikä on hyvä — me kaikki varmastikin olemme hyvin huolissamme kaikista maailman lapsista — mutta minä haluaisin nyt vastauksia ulkoministeri Haavistolta, koska tämä välikysymys on nimenomaan ulkoministeri Haavistolle. Vastatkaa niihin kysymyksiin, [Puhemies koputtaa] mitä teille on esitetty. Kansa odottaa vastauksia. — Kiitos.

16.15 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen linja on ollut selvä. Siinä ei, pääministeri Marin, ole mitään hävettävää. Pieniä lapsia on kokoomuksen mielestä pitänyt auttaa, ja sitä valmistelua on tehty. Keskusta oli vielä eilen kokoomuksen kanssa samaa mieltä. Pieniä lapsia olisi pitänyt jo auttaa, ja kysymys kuuluu, miksi ette ole auttaneet. [Välihuutoja]

Ulkoministeri Haavisto, tuletteko te tiedottamaan suomalaisia avoimesti, kun paluulentoja Suomeen tulee, ei siis tietenkään nimiä, vaan siitä, kuinka monta on Suomeen tullut? Ja vielä kysyisin... [Eva Biaudet'n välihuuto] — Jos saan puhua rauhassa, edustaja Biaudet. Saanko puhua rauhassa, edustaja Biaudet? — Niin, arvoisa puhemies, oikeuskanslerin lausunnosta te, arvoisa ulkoministeri, sanoitte 2. joulukuuta, että oikeuskanslerin ratkaisu on velvoittava, ja katsoitte, että viranomaisia tämä ratkaisu edellyttää toimimaan kaikilla mahdollisilla keinoilla. Tänään te totesitte, että oikeuskanslerin ratkaisu [Puhemies koputtaa] ei itsessään velvoita viranomaisia toimimaan. Kumpi näistä on nyt oikea ja todellinen linjaus tästä oikeuskanslerin ratkaisusta? [Ben Zyskowicz: Kumpi on mielipiteenne kello 16.15?]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haavisto, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

16.16 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri tietysti vastaa itse omasta lausunnostaan, joka päättyy näin, että ”oikeudellinen arvioni on, että perus- ja ihmisoikeudet, erityisesti perustuslain 7 §, lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan ensimmäinen kappale, 6 artikla ja niiden perustuslain 22 §:ssä säädetty turvaamisvelvoite puoltavat sitä, että valtioneuvosto pyrkii kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja konsulipalvelulain mukaisten toimivaltuuksiensa nojalla ja puitteissa kotiuttamaan ainakin suomalaiset ja heihin rinnastuvat lapset.” Ja tässä oikeuskansleri otti tämän konsulipalvelulain välineeksi, ja se on se väline, jota ulkoministeri on tässä käyttänyt.

Sitten muutamaan muuhun kysymykseen. Edustaja Halla-aho kysyi tästä poliisidokumentista. Nyt täytyy sanoa, että ministeri, joka ei ole siellä viranomaisverkossa ja viranomaisyhteistyössä, ei tiedä kaikkia eri dokumentteja — en tiedä poliisin, en tiedä lastensuojelun ja muiden dokumentaatiota — mutta sen tiedän, että siinä neuvotteluprosessissa, joka voisi joitain lapsia sieltä alueelta tuoda, ei oltu niinä päivinä sellaisessa vaiheessa, että olisi ollut mitään tietoa. Olen tämän eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikolle sanonut — jos tietäisimme, että sieltä lapsia tulee, siitä myöskin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoitaisiin. Muuten en ota muiden viranomaisten dokumentteihin kantaa.

Edustaja Östman kysyi vielä tästä toimintalinjauksen sisällöstä ja siitä, millä tavalla sitä kutsuttaisiin. Se oli ulkoministeriössä virkavastuulla, virkamiestyönä valmistunut toimintalinjaus, joka esitettiin iltakoulun yhteydessä, jossa oikeuskansleri oli läsnä — kirjattiin ylös, että se on esitelty. Tämä erityisedustaja oli paikalla, ja se antoi hänelle sen toimintamandaatin lähteä näihin neuvotteluihin, joita tässä kuvasin ja jotka ovat, niin kuin tiedämme julkisuudestakin, kesken tällä hetkellä.

Ja edustaja Heinospelä siinä, tulemmeko tiedottamaan avoimesti näistä kysymyksistä: Totta kai näitä yksilöllisyyden rajoja kunnioittaen tiedotamme — niin kuin kerroin, ulkoasiainvaliokuntaa informoidaan, ja julkisuutta informoidaan — siitä, miten tässä työssä edistytään. [Oikealta: Hyvä, kiitos!]

16.18 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Eestilälle kysymyksestä. Ajattelen, että — hän ei taida nyt olla paikalla, mutta ehkä välitätte tiedon hänelle — ulkoministeriön erityisedustaja tekee näissä asioissa ne ratkaisut, kuinka lapsen oikeudet parhaalla tavalla toteutuvat. Ei ole meidän poliitikkojen tehtävä linjata siitä, kuinka tämä lopulta tapahtuu.

Kuten aiemmin mainitsin puheenvuorossani, edustaja Halla-aholle muun muassa, Suomen poliisi on varautunut erilaisiin tilanteisiin. Sisäministeriö laajalti on varautumisen ministeriö. Tässä on ollut kyseessä yhteinen viranomaisyhteistyö. Eri viranomaisilla on tiedossa se, että jos rajan yli joku tänne palaa, kukin viranomainen tietää, mikä on oma vastuu ja kuinka toimitaan.

Mitä tulee poliisiylijohtajaan, hänen alaisillaan on tuhansia erilaisia vastuita, tuhansia erilaisia detaljeja ja päivämääriä. Ei poliisiylijohtaja voi yksin olla vastuussa joka ikisestä detaljista. Ehkä ennen kaikkea tässä huolestuttaa nyt se, [Jussi Halla-ahon välihuuto] että on pelottava väite, että minä poliitikkona painostaisin poliisin ylintä johtoa. Se ei kuulu minun toimintatapoihini. En tiedä, kuuluuko jonkun muun toimintatapoihin. [Välihuutoja oikealta — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Kysymys edustaja Halla-aholle: Viittaatte täällä luottamuksellisiin, hallintovaliokunnalle annettuihin tietoihin, yhdessä käytyihin keskusteluihin. Eikö tämä ole aika vakava asia?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

[Jussi Halla-aho: Ne ovat lehdessä!] — Miten ne ovat päätyneet sinne lehteen? — [Hälinää — Puhemies koputtaa] Miten voi olla mahdollista, että hallintovaliokunnan sisällä käytyjä keskusteluja levitellään ympäri tätä yhteiskuntaa? [Leena Meren välihuuto] Miten voimme luottaa sisäisen turvallisuuden näkökulmasta siihen, että tämä yhteiskunta on kriisinsietokykyinen, että me selviämme asioista, jos tässä kohtaa jo tapahtuu tällaista vuotoa, mitä tahansa epäluottamusta? [Jussi Halla-aho: Vihjaatteko te jotakin?]

16.20 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! On hyvä, että kokoomuksen suunnalta tulee myös viestiä, että pieniä lapsia pitäisi auttaa. Minulla olisi kokoomukselle jatkokysymys: mitä vikaa sitten hallituksen linjauksessa on? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys!] Hallitus lähtee nimittäin siitä, että kotiutetaan lapset niin pian kuin mahdollista, [Ben Zyskowicz: Ja äidit!] lähdetään siitä, että viranomaistoiminta pyrkii aktiivisesti kaikissa tilanteissa turvaamaan, että noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta, perustuslakia ja Suomen muuta lainsäädäntöä ja kansainvälisiä sopimuksia. Mitä näistä meidän pitäisi olla noudattamatta? [Ben Zyskowicz: Mikä on teidän vastaus minulle? Mikä on se sopimus?] Kysymys on se, että toimitaanko meidän lainsäädännön mukaisesti, luotammeko siihen, että meillä on oikeusvaltio, joka toimii niin, että tässä salissa säädetään lait, viranomaiset päättävät yksittäisissä tapauksissa, miten lakia sovelletaan, ja jos on kyse rikoksista, niin tuomioistuimet tuomitsevat. Luotammeko tähän? Minä ainakin luotan siihen, [Antti Kurvinen: Luottaako kokoomus?] ja sen takia on erittäin tärkeätä, että me myös pystymme sanomaan suoraan, että ei ole tämän talon asia ratkaista yksittäisen henkilön tänne tuloa. [Ben Zyskowicz: Mikä oli teidän vastaus kysymykseen?]

16.22 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta olemme jo havainneet sen, että asia on erittäin vakava ja myöskin vaikea monella tavalla. Se, mikä tässä julkisessa keskustelussa on ollut ongelmana, on se, että on asetettu vastakkain kaksi asiaa, jotka eivät tosiasiallisesti ole vastakkaisia. [Hälinää] — Ääni kuuluu huonosti, vaikka Kiljunen on sukunimi. Johtuu varmaan hälystä tässä salissa, mutta yritetäänkö uudestaan. — Eli vastakkain on asetettu kaksi asiaa, jotka eivät tosiasiallisesti ole vastakkain: lasten oikeudet ja tietenkin kaikkien suomalaisten oikeus turvalliseen elämään ja turvallisuuteen. Minusta täällä oli aivan erinomaisia puheenvuoroja. Muun muassa edustajat Savola ja Biaudet ryhmäpuheenvuoroissa totesivat, että tästä asiasta ei pitäisi politikoida, ja on ollut nyt vähän häkellyttävä politikoinnin sävy tässä keskustelussa, jota tästä tänään on käyty, koska meidän pitäisi ottaa tämä asia asiana.

Suomalaisten turvallisuusnäkökohdat on aina huomioitava kaikissa tilanteissa, ja lasten oikeudet on myöskin turvattava kaikissa tilanteissa. Se käy kaiken edelle. Al-Holin leirillä on 30 suomalaista lasta. Näistä 19 on alle viisivuotiaita. Me todella puhumme pienistä lapsista. Nyt tässä on se tilanne, että vierastaistelijoiden lapsia ei voida syrjiä vanhempiansa tekojen vuoksi, ja tämä keskustelu on muuttunut kummalliseksi — vähintään julkinen keskustelu ja osittain tässä salissakin — niin että me emme puhukaan lapsista ja lasten oikeuksista vaan vanhemmista, eli tämä kiepahtaa toiseen suuntaan. Lasta tulee kohdella YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsena. Se on se peruslähdekohta koko tässä jutussa.

No lastensuojelulaki määrittää meille tilanteen, jossa valtio voi tukea lasten kasvatusta tilanteessa, jossa vanhempi siihen ei kykene. Näitäkin tilanteita on, ja meillä huostaanotto päätöksiä Suomessa tehdään useita tuhansia vuosittain — 4 400 taitaisi olla viime vuonna

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

huostaanottopäätöksiä — eli vanhempi erotetaan lapsesta. Tässä al-Holin tilanteessa on selvää, että jos vanhemmat ovat syyllistyneet terroritekoihin, tämä lastensuojelun äärimmäisin keino on myöskin periaatteessa käytettävissä, ja tähän on muun muassa lapsiasia-valtuutettu Elina Pekkarinen viitannut, että tässä tilanteessa on myöskin mahdollista harkita tätä puolta, ja itse asiassa lastensuojelulla on mahdollisuus myöskin toimia tässä asiassa ulkomailla. Luonnollisesti, kuten hallitus on moneen kertaan joutunut toteamaan, tämä joudutaan aina toteamaan paikallisen viranomaisen kanssa, ja se on tietysti lähtökohta siinä. Mutta peruslinjaus on se, että meillä on mahdollisuus ja meillä on velvollisuus auttaa näitä lapsia, ja tämän linjauksenhan hallitus on nyt selkeästi tehnyt, tämä Marinin hallitus, joka on vasta istunut vajaan viikon. Eli hyvin nopeasti tässä on nykyhallitus toiminut ja tämä asia on linjattu.

Sen sijaan mikä on epäselvää: Tämä ongelma on ollut jo puolitoista vuotta olemassa, ja edustaja Risikkohan täällä käytti kokoomuksen puheenvuoron jo aikaisemmin ja totesi, että edellinen hallitus kyllä teki ratkaisun, että lapsia on syytä auttaa ja heitä voidaan auttaa mutta ei vanhempia. Ei oteta nyt kantaa siihen ei vanhempia -kysymykseen, vaan mitkä olivat sitten Sipilän hallituksen konkreettiset toimet, joihin tartuttiin, jotta näitä lapsia autettiin? Tehtiinkö mitään, vai oliko se vain tämmöinen ratkaisu, joka jätettiin ilmaan? Nyt me olemme sen asian kanssa tekemisissä jatkuvasti, ja nyt uusi hallitus, tämä nykyinen hallitus, on tähän asiaan vakavasti tarttunut, ja sehän on mitä arvokkain asia tässä asiassa.

Minä vielä toistan sen, minkä tässä jo aikaisemmin yhdessä puheenvuorossani toin esille, että tässä on paisunut tämä yksi ilmiö nyt elämään suuremmaksi siinä mielessä, että kymmenen naista ikään kuin muodostaisi Suomelle merkittävän turvallisuusriskin. Minun täytyy luottaa suomalaisiin turvallisuusviranomaisiin, kun vastaavantyypisiä riskitilanteita meillä on paljon tässä yhteiskunnassa. Meidän täytyy luottaa siihen, että me pystymme seuraamaan, että tällaiset jihadistitaistelijoina olleet ihmiset, jotka mahdollisesti myöskin ovat valmiita muuttamaan asennoitumisensa, eivät muodostaisi turvallisuusriskiä Suomelle. Meillä on paljon muita. Meillä on järjestäytyntä rikollisuutta. Sitä leviää ulkomailta Suomeen. Meillä on, niin kuin viittasin, muukalaislegioonissa taistelleita suomalaisia. Kansainvälisiin sotarikoksiin syyllistyneitä suomalaisia on taistellut ulkomaisissa ammatinharjoittajissa. Nämä ovat kaikki turvallisuusriskitekijöitä Suomessa, ja meidän täytyy pystyä tämä kokonaisuus katsomaan eikä pelkästään näihin jihadistitaistelijoihin kiinnittää huomiota — joka sinänsä on tärkeä asia, että heihin kiinnitetään huomiota. Eli tämä kokonaisuus täytyisi pystyä hahmottamaan.

16.27 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hallitus teki eilen linjauksensa al-Holin leirillä olevien lasten osalta, mutta kokonaisuus on edelleen selvittämättä. Pääministeri Marinin lausunto jätti myös paljon tulkinnan varaa. Edes hallituspuolueiden edustajat eivät pysty olemaan samaa mieltä pääministeri Marinin lausunnosta. [Kimmo Kiljunen: Pystytään olemaan!]

Hallitus on päätenyt linjaukseen, joka mahdollistaa al-Holin leiriltä myös Isis-naisten kotiuttamisen. Muista Pohjoismaista poiketen Suomen hallitus ei uskalla kieltäytyä auttamasta terroristijärjestöön liittyneitä aikuisia. Nyt hallitus on käytännössä päättänyt sysätä poliittisen ongelman ratkaisemisvastuun virkamiehille vetoamalla tapauskohtaiseen harkintaan. Perheoikeuden tutkijatohtori Sanna Mustasaaren mukaan lastensuojelutoimenpiteet kuuluisi toteuttaa lievemmän puuttumisen periaatteella, mutta nyt koko kansan turvallisuutta koskevat päätökset vyörytetään heidän vastuulle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Nyt odotamme hallitukselta selkeää linjausta ja avointa keskustelua siitä, tuodaanko Isis-naisia Suomeen vai ei. Kyseessä on turvallisuus- ja ulkopoliittisesti hyvin olennainen asia. Vaikka nämä naiset ovat myös äitejä, he ovat ensisijaisesti osa jihadistista Isis-järjestöä. Nämä naiset lähtivät vapaaehtoisesti luomaan tappamisella ja terrorilla hallittua kalifaattia. Kalifaatin kaaduttua joillekin naisille on tullut hätä päästä takaisin Suomeen. Kotikävä ei ole kuitenkaan syy hakea valtion rahalla naisia takaisin Suomeen.

Eri asia on toki pienet lapset. Lapset ovat syyttömiä vanhempiensa synteihin. Heitä tulee auttaa, mutta heidän auttamisessa tulee toimia jämäkästi ja jättää vanhemmat silloin huomioimatta, kun heitä kotiin tuodaan.

Al-Holin leirillä naiset ovat eläneet ympäristössä, jossa noudatetaan šarialakia. Isis on vastuussa tuhansien ihmisten murhaamisesta, raiskauksista ja muista raakuuksista. Viimeaikaisten raporttien mukaan myös leirillä olevat naiset ovat syyllistyneet toisten vankien tappamiseen, koska nämä eivät ole olleet tarpeeksi uskollisia Isisille eivätkä ole noudattaneet šarialakia tarpeeksi orjallisesti. Haluaako hallitus todella tuoda edellä mainittuihin tekoihin mahdollisesti osallistuneita tai syyllistyneitä ja samoihin periaatteisiin nojaavia henkilöitä Suomeen?

Kurdistanin autonomisen alueen entinen ulkoministeri Falah Mustafa Bakir on pyytänyt apua kansainvälisen tuomioistuimen perustamiseen alueelle. Hän on todennut, että kansainvälisen lain mukaan kaikki Isis-taistelijat on tuomittava siellä. Hän muistuttaa, että nämä ihmiset ovat syyllistyneet rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Haluan myös muistuttaa, että Suomessa on erittäin vaikea selvittää, mitä naiset ovat tehneet ja täyttävätkö heidän tekonsa terroristisen tai muiden rikosten tunnusmerkit. Suomessa terroristiryhmään kuulumista ei ole vielä esitetty kriminalisoitavaksi.

Myös suojelupoliisi on kertonut yksiselitteisen kantansa siihen, että leirillä olleet saattavat muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle. Leireille tulneiden ihmisten todellisen henkilöllisyyden ja kansalaisuuden varmistaminen on myös haastavaa. Saapuessaan Syyriaan ja Irakiin ulkomaalaiset ovat voineet tuhota henkilötodistuksensa ja esiintyä väärillä nimillä. Leirillä syntyneillä lapsilla ei ole edes syntymätodistuksia, ja kukaan ei pysty todistamaan, ovatko nämä edes heidän lapsiaan.

Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Pekka Haaviston toiminta on ollut todella huolestuttavaa liittyen sekä al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten suunniteltuun kotiuttamiseen että ulkoministeriön sisäiseen tehtäväjakoon. Lisäksi Haavisto on unohtanut kokonaan sen, että hänellä on ollut velvollisuus pitää eduskunta ja ulkoasiainvaliokunta ajan tasalla yhteiskunnallisesti näin merkittävässä asiassa. Kyseessä on juridisesta näkökulmasta poikkeuksellinen toimi, ja hallituksen on otettava siitä vastuu.

Ministeri on käynyt valiokunnassa kuultavana kolmesti. Lisäksi hän on toimittanut syyskuussa lausunnon senhetkisestä tilanteesta. Valiokunnan enemmistön mielestä Haaviston antama selvitys oli riittävä ja valtioneuvoston toimintalinja hyväksyttävä. Valiokunta ei kuitenkaan ollut yksimielinen, ja osaltani myös itse katson, että ministeri ei ole toimitannut valiokunnalle oikeaa tietoa. Luottamus Haavistoa kohtaan on näin ollen horjunut. Tämän osoittavat koko opposition yhteinen välikysymys ja hallituksen esittämät toisistaan eroavat lausunnot al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten auttamiseksi.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ottaen huomioon edellä mainitut seikat ministeri Haaviston toimintaa arvioidaan nyt sitä taustaa vasten, onko asiasta annettu oikeaa vai väärää tietoa ja onko ulkoasiainvaliokuntaa tai eduskuntaa johdettu tahallisesti harhaan. Viime kädessä sitä on arvioitava ministerivastuun osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

16.33 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä debattiin liittyen tuoda esiin sen, että kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajan Kai Mykkäsen mukaan tässä välikysymyksessä kokoomuksen yhdeksästä ei-allekirjoittaneesta yhdessäkään tapauksessa ei ole kyse siitä, että välikysymystä ei olisi haluttu allekirjoittaa, vaan taustalla on teknisiä syitä, kuten matkoja. Eli tältäkään osin opposition puheissa ei ole villoja. [Kimmo Kiljunen: Harmi!]

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ja Suomen kansan on saatava tietää totuus ulkoministeri Haaviston toimista. Haaviston puheet ja julki tulleet tiedot ovat edelleen ristiriidassa. Emme ole saaneet täällä selkeää vastausta siihen, miten hallitus suhtautuu ministeri Haaviston lausuntojen ristiriitaisuuteen. Oikeusvaltiossa tarkoitus ei voi pyhittää keinoja.

Arvoisa puhemies! Hallitus pakenee edelleen vastuutaan. Hallituksen mukaan ilmeisen mahdollinen aikuisten hakeminen al-Holin leiriltä on poliittinen päätös. Juridista velvoitetta ei ole, ja asiaan liittyy merkittäviä turvallisuuskysymyksiä. Eripurainen hallitus ei pystynyt tekemään selkeää linjausta ja sysää kaiken vastuun virkamiehille. Nyt tarvittaisiin hallitukselta suoraselkäisyyttä ja poliittista vastuunkantoa. Sen sijaan hallituspuolueiden edustajat ovat keskenäänkin erimielisiä siitä, mitä oikeastaan on päätetty ja miten päätöstä aikuisten osalta pitäisi tulkita.

Oma kantani ja kokoomuksen kanta on ollut selvä jo pidemmän aikaa. Lapsia on autettava. Vapaaehtoisesti lähteneitä aikuisia tai terroristiseen toimintaan omaehtoisesti osallistuneita ei pidä hakea Suomeen. Suojelupoliisin julkisen arvion mukaan palaajat ovat uhka Suomen turvallisuudelle. Tätä emme voi arvioissa ohittaa. Aikuiset ovat päättäneet lähteä tukemaan järjestöä, joka on syyllistynyt viattomien siviilien murhiin ja hirmutekoihin. Nyt tarvitaan hallitukselta avoimuutta ja selkeää poliittista linjausta. Vastuun pakoilu ja virkamiesten selän taa piiloutuminen horjuttavat suomalaisten luottamusta asioiden vastuulliseen hoitamiseen.

Ennen välikysymystä on ollut täysin epäselvää, mikä on hallituksen linja ja onko ollut koko hallituksen hyväksyntä sille, että kaikki halukkaat aikuiset on aiottu noutaa Suomeen. Opposition tekemän välikysymyksen johdosta hallitus on yrittänyt muodostaa kantaa asiaan. On toki erikoista, että näin merkittävässä asiassa hallituksen linjaa joudutaan peräämään opposition välikysymyksen kautta. Aikuisten kotiuttamisessa kyseessä on, kuten sanottu, iso poliittinen linjaus, jota ei voida säilyttää yksittäisten virkamiesten tapauskohtaiseen harkintaan. Näyttää siltä, että hallitus ei ole päässyt asiassa kovinkaan selkeään poliittiseen yhteisymmärrykseen ja linjaukseen aikuisten osalta vaan yrittää edelleen edetä virkamiespäätöksin vedoten yksilölliseen harkintaan. [Outi Alanko-Kahiluoto: Eli lakiin!]

Mielestäni yhtään jihadistia ei pidä erikseen hakea Suomeen. On etsittävä keinoja auttaa lapsia. Muut Pohjoismaat ovat toistaiseksi noutaneet orpoja ja sairaan lapsen pois leiriltä, mutta samalla niiltä on kuultu tiukkoja vastustavia kantoja muiden leirillä olevien auttamisesta. [Ben Zyskowitz: Ne ei olekaan oikeusvaltioita!] — Näin opposition mukaan ne eivät sitten ilmeisesti ole oikeusvaltioita. [Ben Zyskowitz: Siis hallituksen mukaan!] — Korjaan, hallituksen mukaan ne eivät ilmeisesti ole oikeusvaltioita. [Kimmo Kiljunen: Mites se nyt sitten on?]

Lapsen oikeuksien lisäksi turvallisuus on oleellinen näkökulma. Monien Pohjoismaiden turvallisuutta lisäävät lait ovat Suomea edellä. Tasavallan presidentti Niinistö muistuttikin aiheellisesti, että Suomi ei saa päätyä tilanteeseen, jossa turvallisuusriskien kohtelu on lievempää ja lainsäädäntömme väljempää kuin verrokkimaissa. On edelleen jatkettava edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

lisen hallituksen työtä turvallisuutta parantavan lainsäädäntömme parantamiseksi. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että kannatan edustaja Risikon esittämää epäluottamuslausetta.

16.38 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Jokainen lapsi ansaitsee turvaa. Pienten silmien vilpitön katse, syliin kurkottavat kädet, sanaton pyyntö ”pidäthän minusta huolta, sillä itse en voi”. Pyyntö, johon myöntävästi vastaaminen on meidän jokaisen aikuisen vastuulla. Pyyntö, jonka meistä jokainen on esittänyt ollessaan lapsi ja johon meistä jokainen on saanut myöntävän vastauksen joko vanhemmiltaan tai yhteiskunnaltamme, jotta voimme tänään istua täällä. Pyyntö, johon itse vastaan päivittäin pienelle lapselleni mutta johon olen myös vastannut jokaiselle lapselle lastensuojelussa, niille lapsille, joiden vanhemmat eivät sitä turvaa ole antaneet. Pyyntö, johon hallitus vastaa auttaessaan näitä lapsia, jotka elävät vankileirimäisissä olosuhteissa. Tuo pieni hento pyyntö kuului nyt tilanteessa, jossa nämä lapset ovat hengenvaarassa.

Meillä aikuisilla tulee olla rohkeutta puolustaa jokaista lasta. Meillä tulee olla rohkeutta tehdä päätöksiä lasten etu edellä silloinkin, kun se on vaikeaa tai se ei miellytä kaikkia. Meillä tulee olla tahtoa inhimillisyyteen ja jokaisen ihmisoikeuksien puolustamiseen — aivan kuten hallituksellamme nyt on, hallituksella, joka on linjannut, että al-Holin leirillä olevat lapset pyritään kotiuttamaan mahdollisimman pian, [Ben Zyskowitz: Entä aikuiset?] ja aivan kuten ulkoministerillämme Haavistolla on ollut koko ajan, kun hän on puolustanut näitä lapsia, joiden oikeudet eivät edes kaikkia tässä salissa istuvia kiinnosta. Hän on tehnyt työtä kunnianhimoisesti, määrätietoisesti, rauhassa ja lakeja kunnioittaen, lapsen oikeuksista tinkimättä. Hallituksen linjaus on ainoa oikea linjaus, sillä meidän aikuisten tärkein tehtävä on puolustaa lapsuutta ja lapsuus ei noissa olosuhteissa toteudu. Lapsen edun on tultava aina ensin. Lasten oikeuksien toteutumisen on oltava kaiken perusta.

Arvoisa puhemies! Se, miten me päättäjät puhumme, minkälaista viestiä välitämme, ei ole yhdentekevää. Lastensuojelussa erittäin vaikeista oloista tulevien lasten kanssa työskennelleenä olen seurannut tätä viime aikojen keskustelua syvästi järkyttyneenä, keskustelua, jossa osa oppositiosta ja heidän kannattajistaan tuntuu nyt unohtavan, että puhumme lapsista — lapsista, jotka ovat oikeasti olemassa, jotka oikeasti elävät nyt niissä oloissa ja joiden henki on vaarassa, lapsista, jotka eivät ole syyllisiä vanhempiansa valintoihin. On törkeää antaa ymmärtää, että lapsi olisi turvallisuusuhka. On törkeää antaa ymmärtää, että aikuisten lietsoma pelko olisi syy jättää auttamatta lapsia. Lapsi ei koskaan ole uhka, eivätkä lasten oikeudet ole koskaan aikuisten käymän valtapelin väline. Sen sijaan, arvot edustajat, aikuisten välinpitämättömyys luo turvattomuutta. Aikuisten, vallassa olevien henkilöiden toimesta valheellisen tiedon levittäminen rikkoo yhteiskuntaa — eivät lapset.

Kestämätöntä on, jos tässä salissa istuu ihmisiä, jotka ovat valmiita jättämään lapset kuolemaan. Siinä tapauksessa kylmä ja epäinhimillinen arvomaailma on turvallisuusuhka, johon tulee puuttua. [Arja Juvonen: Miksei äidit?] Onneksi samaan aikaan tässä maassa on yhä enemmän välittämistä, yhä enemmän tietoon pohjaavaa päätöksentekoa, yhä enemmän inhimillisyyttä ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Onneksi hädässä olevien auttaminen voi yhdistää erottamisen sijaan, ja viime kädessä se välittämisen voima on aina vahvempi kuin tuosta pahasta olostu kumpuavan kylmän suhtautumistavan ja valheiden epätoivoinen levittäminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi kiittää jokaisesta tässä salissa pidetystä lasten oikeuksia puolustavasta puheenvuorosta. Haluan kiittää ulkoministeriämme, haluan kiittää hallitusta. On aivan turha väittää, ettei tähän välikysymyksen keskusteluun kuuluisi tämä keskustelu lapsista ja heidän oikeuksistaan. Välikysymyksessä, jossa kysytään samassa lauseessa kansallisesta turvallisuudesta, al-Holin leirillä olevista henkilöistä ja kotiuttamisesta, puhutaan silloin myös lapsista. On turha väittää, että lasten pelastaminen lasten edun mukaisesti olisi tässä salissa istuville ensimmäinen prioriteetti. Se ei ole sitä jokaiselle, vaikka sen tulisi olla, sillä joka minuutti, joka tunti ja joka vuorokausi, kun me käymme tätä keskustelua täällä salissa, nuo lapset elävät sen hädän keskellä.

Se miten, millä tavalla tai millä kokoonpanolla nämä lapset pelastetaan, tuodaan turvaan ja kotiin, ei ole mielipidekysymys. Kotiuttaminen tapahtuu viranomaisten tekemän tapauskohtaisen harkinnan perusteella kunnioittaen lainsäädäntöämme ja kansainvälistä oikeutta. Lapsen etu on ensisijainen harkintaa tehtäessä. Lasten kotiin tuomisen tärkeän ja akuutin työn tekemiseen turvallisesti tulee nyt antaa rauha, jotta tärkein, eli lasten oikeus elää, toteutuu, sillä jokaisella lapsella on oikeus elää, jokaisella lapsella on oikeus suojeluun, rakkauteen ja huolenpitoon. Ja, arvon oppositio, ei ole Isis-lapsia, on vain lapsia. — Kiitos. [Ben Zyskowitz: Onko Isis-aikuisia?]

16.43 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Jos oppositio ei onnistu asiaperustein kaatamaan hallitusta, niin sitten yritetään vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen julkisuuden kautta keinolla millä hyvänsä, turvautumalla myös disinformaatioon, kuten olemme saaneet huomata tässä aivan lähiaikoina tullijärjestelmän viranomaisharjoituksen yhteydessä. Erityisesti lain, sivistyksen, tiedon ja oikeuden puolesta täällä useimmiten puhuvia kokoomuskollegoja katson kysyvästi, sillä te ette urheilutermein tasavallan presidentin kasvattajaseurana halunneet noudattaa hänen kehotustaan antaa uudelle Marinin hallitustiimille työrauhaa, kun päätitte lähteä mukaan perussuomalaisen välikysymykseen peräämään tietoa siitä, noudattaako Suomi lakia ja onko Suomi oikeusvaltio vai ei. [Ben Zyskowitz: Ja Ruotsi ei ole!] Mitä tulee tähän välikysymykseen, niin siihen on haettu pontta paitisi Ilta-Sanomista myös poimimalla oikeuskanslerin ratkaisusta kanteluihin Syyriassa leirillä olevien kotiuttamiseksi juuri ne kohdat, joista on voitu tehdä sellaisia tulkintoja, jotka saavat uutisvirrassa suurimmat ja raflaavimmat otsikot aikaiseksi. Siinä vauhdissa jalkoihin jäävät vain perustuslaki, lapsen oikeuksien sopimus, oikeusvaltioperiaate ja lastensuojelulaki. Elämme siis aikaa, jossa kaikki on kaupan, kun kannatuksesta taistellaan.

Muistuttaisin, että oikeuskansleri toteaa päätöksessään välikysymyksessä kirjatun lisäksi, että kysymys on kiperästä perus- ja ihmisoikeuksien punninnasta, johon ei voida ottaa kantaa pelkästään laillisuusvalvonnan keinoin. Mikäli palautuksiin lähdetäisiin, kyse on joka tapauksessa leirillä olevien ihmis- ja perusoikeuksista. Oikeuskansleri päätyy oikeudellisia seikkoja pohtiessaan muun muassa siihen, että oikeudellisesti selkeä toimintatapa olisi pyrkiä kotiuttamaan sekä lapset että heidän huoltajansa. Kotiuttamisen jälkeen ryhtyttäisiin Suomen lainsäädännön mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten huostaanottoihin, mikäli tilanne sitä vaatisi. On selvää, että oikeuskanslerin tehtäviin tai toimivaltaan ei kuulu määrätä viranomaisia ryhtymään mihinkään tiettyihin toimenpiteisiin, eikä hän sitä siksi teekään. Kysymyksessähän on sen verran ainutlaatuinen tilanne, johon liittyy monia kulkia pohdittavaksi, ja myös oikeuskansleri on nähdäkseni pyrkinyt niitä avaamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Kun tässä maailmantilanteessa on hyvinkin mahdollista, että tämä ei todellakaan ole viimeinen kerta lajiaan, niin mielestäni on tärkeää, että ulkoministeriössäkkin on asiaa ryhdytty selvittämään ajoissa. Tilanteen muuttuessa koko ajan on elintärkeää, että sen eskaloituessa, mahdollisiin kotiuttamisiin ryhdyttäessä myös toimiin osallistuvien viranomaisten turvallisuus on mahdollisimman hyvin hallinnassa ja kotiutettavien henkilöllisyys ja tausta selvitetty niin perusteellisesti kuin se niissä olosuhteissa on mahdollista. Minä uskon Suomen viranomaisiin ja heidän valmiuksiinsa toimia tänä päivänä, jolloin tiedustelulait ja uudet laajamittaiset tiedustelutoiminnan valtuudet ja supon resurssit ovat vahvistettuja. Minä en kyseenalaista ruotsalaisten toimintaa, mutta he toimivat omien pelisääntöjensä mukaisesti — ja edustaja Zyskowitz, me emme elä enää Ruotsin vallan alla.

Kun mietitään tätä tilannetta, missä kymmenen naista pienine lapsineen ovat aiheuttaneet tämän mittavan rähinän, se synnyttää vaikutelman, että koko suomalainen varautumis- ja valmistautumiskokonaisuus olisi täysin hakoteillä. Voikin kysyä: Mihin niitä lisävalmiuksia, laajoja oikeuksia, niin poliisin, Tullin kuin rajavartiolaitoksenkin resursseja on tarkoitettu, jos tämä maa on kädettömänä kymmenen äidin ja heidän lastensa edessä? Ja jos sitä valmistautumista ei ulkoministeriössä olisi saanut olla, niin miten Suomi voi ikinä valmistautua missään ministeriössä ilman julkista poliittista päätöstä mihinkään, edes niihin asioihin, jotka vaatisivat salassa pidettäviä asiakirjoja ja asiallista ratkaisua? Toiseksi voi kysyä: Miksei sitten turvallisuushkaa muodosta tilanne, jossa lapset jäisivät edelleen leirille, radikalisoituisivat siellä, mikäli säilyisivät hengissä, ja sitten myöhemmin palaisivat kotimaahan — maahan, joka on heidät hylännyt? Eikö se ole minkäänlainen riski?

Lopuksi vielä sananen ulkoministeri Haaviston puolustamiseksi. Meillä on ulkoministeriön johdossa henkilö, jolle ihmisoikeudet, ihmisyyys ja rauha ovat olleet työnteon punainen lanka, hänen uransa, ja hän on saanut siitä myös kansainvälistä tunnustusta. Minun nähdäkseni hän toteuttaa tehtävänsä nyt ulkoministerinä tavalla, joka on niin Suomen kuin myös EU:n perusarvojen mukaista. Ulkoministeriön johtamisen haasteet ja sisäiset ongelmat eivät valitettavasti ole tässäkin talossa mikään uusi asia, mutta niitä nyt yritetään Haaviston johdolla ratkaista. Se ei ole helppoa eikä varmasti miellytä kaikkia. On kuitenkin äärimmäisen tärkeää, että ministeri Haavistolle annetaan hänen tehtävässään kaikki tuki [Puhemies koputtaa] ja työrauha. Muutama kuukausi EU:n puheenjohtajamaan vastuiden keskellä ei riitä rauhoittamaan tilannetta työyhteisössä, jossa erinäisiä ongelmia on yritetty ratkoa jo useamman vuoden ajan, eikä niitä myöskään pidä säilyttää yksin ministeri Haaviston harteille.

16.49 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag är fortfarande också li-tet överraskad över regeringspartiernas uttalanden som låter förstå att en majoritet av oppositionen skulle vara emot det att vi ska hjälpa barnen. Jag har tolkat dagens diskussion här i salen på det sättet att en överväldigande majoritet av riksdagsledamöterna, oberoende om det är regeringspartier eller opposition, anser att vi ska göra allt för att hjälpa barnen.

Arvoisa puhemies! Me kaikki ymmärrämme, että asiaan ei löydy helppoja ratkaisuja, koska kyse on myös, niin kuin äsken sanoin, viattomista lapsista. En kuitenkaan ymmärtänyt äskeisessä debatissa, kun hallituspuolueet yrittivät lietsoa sellaista käsitystä, etteivät oppositiopuolueet haluaisi auttaa hätää kärsiviä orpoja ja sairaita lapsia. Eli minun kokonaiskuvaani kuuluu, että tällä hetkellä on aika selvää, että lapsia tulee auttaa Suomeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Miksi olemme tässä tilanteessa, ja miksi ylipäätään joudumme käymään tätä keskustelua? Ääri-islamilaisten terrorin pääkohteena ovat länsimaat ja erityisesti Yhdysvallat. Eurooppa on sekä kohde että rekrytointi-, kauttakulku- ja tukeutumisalue. Kyetäksemme selvittämään, mitkä tekijät ovat johtaneet siihen, että ääri-islamilaisten terrorismi on nykypäivänä niin mittava maailmanlaajuinen turvallisuusuhka, täytyy tutkia ääri-islamilaista maailmankatsomusta. Ihmisen maailmankatsomukseen ja sen syntyyn vaikuttaa olennaisesti ihmisen arvopohja. Yksilön arvopohjan syntymiseen taas suurelta osin vaikuttavat sen ihmisryhmittymän, mihin yksilö tuntee kuuluvansa, historia ja taustat. Meidän länsimaiseen kulttuuriin tottuneena olisi vaikea ymmärtää ääri-islamilaisten terrorismin motiiveja, jos me emme paneutuisi sen alueen historiaan, missä ääri-islamilaisten terrorismin ideologia on kehittynyt. Itse aloin kiinnostumaan tästä aiheesta muutama vuosi sitten, kun olin Brysselin lentokentällä juuri siinä lähtöselvitystiskin edessä, missä se pommi räjähti 37 minuuttia sen jälkeen, kun olin itse seissyt siinä ja tehnyt lähtöselvityksen.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen maanpuolustuskorkeakoulun terrorismitutkija Magnus Ranstorp on perehtynyt tarkkaan Syyrian sodan jälkeen nousseeseen keskusteluun pohjoismaisten Isis-taistelijoiden ja heidän perheidensä paluusta. Tutkija Ranstorp on varoittanut pohjoismaisia poliitikkoja olemasta liian naiiveja Isisin hallitsemilla alueilla eläneiden ja järjestön puolesta taistelleiden suhteen. Hän muistuttaa, että kaksi ruotsalaista paluumuuttajaa oli mukana Pariisin ja Brysselin iskuissa.

Ruotsissa vuonna 16 hyväksytty laki teki rangaistavaksi matkat, joiden tarkoituksena on valmistella tai tehdä terroririkoksia. Terrorijärjestön jäsenyyden tai yhteistyön sen kanssa kieltävä laki tulee voimaan vasta elokuun alusta. Lainsäädännöllisesti olemme täällä Suomessa jälkijunassa. Me tarvitsemme Pohjoismaissa terrorismia koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamista.

16.53 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron paikaltani, mikä mahdollistanee sen, että edustaja Juvonenkin ehtii vielä — tosin sehän on tietenkin puhemiehen asia ratkaista.

Viittasin debattipuheenvuorossani eräisiin suuriin operaatioihin, joita on hoidettu Suomessa onnistuneesti. Esimerkiksi Estonia, tsunami, SARS-pandemia, Myyrmanni, Malaga, Konginkangas ja niin edelleen on hoidettu virkamiestyönä meidän hälytys-, valmius- ja hätäorganisaatioiden toimesta. Poliisi, terveydenhuolto, sosiaalihuolto, kaikki, ovat siinä pelanneet hyvin yhteen. Niistä muutamissa on ollut mukana selvästi myös poliittista päätöksentekoa esimerkiksi silloin, kun on tarvittu lisäresursseja, niin kuin varustettaessa lentokone hakemaan tsunamin uhreja tai järjestettäessä tiettyjä lisärahoituksia valtion budjettiin. Mutta pääasiassa se on tapahtunut eduskunnan säätämien lakien pohjalta niillä viranomaisvaltuuksilla, jotka meidän viranomaisillamme ovat. Minusta tämä perusmalli on tässä erinomainen, vaikka kysymys tietysti on nyt erilaisesta tapauksesta tässä al-Hol-leirisä, ja nämä tapauksethan ovat kaikki aina uniikkeja eli eroavat toisistaan.

Hallituksen eilissä linjauksessa kohta 3, jonka tässä luen, kuuluu seuraavasti: ”Ratkaisut, joita toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä kunkin henkilön kotiuttamiseksi, perustuvat tapauskohtaiseen yksilölliseen harkintaan ja sitä toteuttaviin viranomaisarviointeihin ja päätöksiin.” Ja neloskohta: ”Viranomaistoiminnan tavoite on turvata kaikissa tilanteissa lapsen etu. Tämän takaamiseksi asiassa tehdään saumatonta yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten kanssa lastensuojelulain nojalla.” Lastensuojelulain 13, 38 ja 40 § sisältävät ne ydinasiat, jotka tässä ovat tärkeitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Totean vielä lopuksi, että tämä ei tietenkään tule käytännössä olemaan helppoa. En voi mitenkään itse ajatella, että missään olosuhteissa olisi joku charterkone, joka tuo ikään kuin ryhmälentona lapsia tai sitten joissakin tapauksissa mahdollisesti lapsen mukana huoltajan, vaan kysymys on yksilöllisestä toiminnasta. Kenties kaikkia lapsia ei löydetä, heidän identifiointiinsa voi liittyä ongelmia, heidän kansallisuutensa todistamiseen ja niin edelleen. Tämä on nimenomaan yksilöllistä, huolellista, tarkkaa virkamiestyötä, joka tehdään meidän lakiemme pohjalta, jotka tämä eduskunta on säätänyt. Ja minusta hallituksen eilinen linjaus asetti nämä — poliittisen linjauksen ja viranomaisvastuut — erittäin hyvin kokonaisuutena kohdalleen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen. — Sen jälkeen siirrytään budjetin käsitteilyyn.

16.56 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos vielä puheenvuorosta ja kiitos edustaja Lindénille kohteliaisuudesta ja huomaavaisuudesta. [Kimmo Kiljunen: Hän on aina huomaavainen!]

Käsittelemme täällä välikysymystä al-Holista. Perussuomalaisten aloitteesta se on laitettu täällä alulle, ja hienoa, että koko oppositio on siinä myös mukana.

Meiltä kysyttiin tuossa pääministerin suulla, että eikö teitä hävetä. Se, miksi me olemme tehneet välikysymyksen, on, että kansa haluaa tietää, mitä eduskunnassa tapahtuu. Ja se, millä tavalla hallitus on näistä asioista tiedottanut, on ollut salamyhkäistä, ja siinä on ollut kuin piilottamisen makua. Hienoa: olemme tehneet välikysymyksen ja nyt saamme vastauksia, ja se on erittäin tärkeää.

Täällä vihreiden edustaja puheenvuorossaan nosti esille lasten tilanteen leirillä. Hän sanoi, että lapset ovat sairastelleet koko ajan: on flunssaa, kuumetta, oksentelua ja ripulia. Tämän äidin haastattelu oli Helsingin Sanomissa 16.12. tänä vuonna. Kun häneltä kysyttiin, että annatko lapsen Suomeen, hän ilmoitti, että en — en suostu lähettämään vain lapsia. Kysyisinkin hallitukselta, mitä tehdään tässä tilanteessa, jos äidit eivät halua lähettää niitä lapsia tänne Suomeen turvaan. Vastuullinen vanhempi kyllä ymmärtää, mikä on lapsen etu, ja luopuu lapsestaan, jos pystyy sillä tavalla turvaamaan lapselle myös elämän.

Arvoisa herra puhemies! Supon päällikkö on linjannut, että Isis-äidit olisivat Suomessa suurempi uhka kuin Syyrian leireillä, ja on erittäin tärkeää, että me tiedämme henkilöiden taustat. On huolestuttavaa, että hallituksen periaatepäätös kotiuttaa suomalaiset lapset niin pian kuin mahdollista mahdollistaa myös sen, että äitejä ollaan palauttamassa. Millä tavalla selvitätte sen, millaiset ovat näiden äitien taustat?

Arvoisa herra puhemies! Naiset ovat menneet Isiksen joukkoon, kalifaattiin, omasta vapaasta tahdostaan, ja näillä naisilla on aktiivinen rooli.

Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana tästä Korpi-operaatiosta, jossa myös sosiaali- ja terveysministeriö on ollut mukana. Täällä ei tänään keskustelussa ole vielä sosiaali- ja terveysministeriön osuutta nostettu esille, mutta minä kysyisin: Millä tavalla ja mihin toimiin siellä ministeriössä on ryhdytty tässä Korpi-operaatioissa? Onko siellä jo mahdollisesti tehty jonkunlaisia toimenpiteitä, muun muassa terapiapalveluihin, lastensuojelupalveluihin? Olemme kuulleet, että pääkaupunkiseudulla Vantaa, Espoo ja Helsinki ovat valmistautuneet jo liittyen lastensuojelullisiin toimiin.

Kysyn myös tulevaisuuden rahoituksesta, vaikka kyse onkin vain kymmenestä äidistä ja 33 lastako heitä on. Tietysti toivomme, että näitä äitejä ei tietenkään sieltä kotiuteta, vaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

vain lapsia, ja totta kai me tarvitsemme resursseja muun muassa terapiapalveluihin. Muun muassa terapiatakuusta täällä on puhuttu. On erittäin tärkeää, että terapiatakuun myötä psyykkinen tuki niin suomalaisille nuorille ja ihmisille täällä kuin myös sitten näille lapsille olisi turvattu. Millaisia resursseja tulee, tuleeko lisäbudjettia mahdollisesti tähän asiaan liittyen?

Kannatan edustaja Halla-ahon tekemää epäluottamuslausetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.59.

Keskustelua jatkettiin kello 00.20.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä välikysymyskeskustelua.

0.20 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Päivän keskustelussa tuli hallituksen linja hyvinkin selväksi, ja siihen en oikeastaan sen enempää palaa kuin vain toteamalla, että meillä on laki ja kansainväliset sopimukset ja näihin liittyen meidän vastuuntuntoiset viranomaisemme ja että heidän toimintaansa luottaen heidän tehtävänsä on ottaa huomioon myöskin se sisäinen turvallisuus, mistä puhuttiin paljon. Uskon, että esimerkiksi viime vaalikaudella säädetty tiedustelulaki antaa viranomaisille hyvät työkalut toimia myöskin sitten täällä.

Olemme tänään puhuneet myös siitä, että kriminalisoitaisiin terroristijärjestötoimintaan osallistuminen. Katsotaan, miten sen kanssa pystyttäisiin etenemään. Viimeksi kokoomuslainen oikeusministeri ei siihen kyennyt.

Kuten aikaisemminkin on sanottu, tapauskohtaisesti arvioidaan ja katsotaan lapsen etu edellä, aivan kuten esimerkiksi kokoomuksen edustaja Vartiainen on Twitterissä todennut. Me tarvitsemme hyvinkin vahvaa kansainvälistä yhteisöä, joka tuolla alueella toimii. Ja totta kai tässä eduskunnassa ja laajemminkin toivottaisiin laajaa kansainvälistä ratkaisua, jossa rikolliset saatettaisiin oikeuden eteen, mutta tämän toteutumisesta ei ole varmuutta. Toki meillä pitää olla varmuus myös näistä ihmisistä ja ennen kaikkea heidän taustoistaan, siitä, millaisia he ovat, mitä he ovat tehneet, koska muuten saattaisi tulla eteen tilanne, että meillä on Suomen rajalla passiensa kanssa ihmisiä, jotka tulevat tänne, ja meillä ei ole mitään tietoa, mistä he ovat tulleet, kuinka he ovat tulleet ja mitä heillä on taustalla. Tältä osinkin tarvitsemme erityisen tarkkoja viranomaistoimia.

Mutta kysyisin kyllä kokoomuksen linjasta — niin kuin päivällä moneen otteeseen täällä salissa on kyselty kokoomuksen linjasta. Kun luin puheenjohtaja Orpon haastattelun — taisi olla, kun itse asiassa vuorokausi on vaihtunut, eiliseltä — niin moneen otteeseen siinä puhuttiin lapsen edusta ja siitä, että toivottavasti löydetään ratkaisu, mutta sitten myöskin todetaan se, että kokoomuksen linja on, että ei pidä auttaa näitä aikuisia, jos siihen tilanteeseen tullaan. Mutta mietin vain sitä lapsen etua, että onko niin, että kokoomus katsoo, että lapsen etu mahdollisesti on sitten jäädä äitinsä kanssa vieraan maan terrori- ja sisällissodan rintamalle tai vastapuolen vangiksi. Tai voisiko lapsen etu olla tulla esimerkiksi äi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

din kanssa Suomeen tutkintavankeuteen tai vankilaan äidin rinnalla? Tai entä tuoda Suomeen ja sijoittaa huostaan otettuna esimerkiksi isovanhempien lämpöön, tukeen ja kasvatukseen? Nämä kaikki asiat meillä tulee olemaan käsillä, ja sen takia meidän pitäisi nyt vastuuntuntoisesti ja tarkkaan harkita, millä tavalla oikeasti lasten edusta huolehditaan. Hallitus on nyt linjansa antanut ja sanonut, ja sillä toivottavasti myöskin edetään ja aamulla ulkoministerille luottamus tässä eduskunnassa annetaan.

0.23 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Yksikään lapsi ei ole väärä eikä yksikään lapsi saa olla uhrina sille, että joidenkin aikuisten pelot ja ennakkoluulot sanelevat sen, kenen lapsen koti Suomi on. Kysyn vuorostani nyt teiltä, hyvä oppositio ja erityisesti perussuomalaiset: olisiko teidän syytä pyytää anteeksi näiltä al-Holin suomalaisilta lapsilta sitä, että olisitte valmiita jättämään heidät yksin [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuka niin on sanonut?] tai valmiita siihen, että päätökset heidän tulevaisuudestaan tehtäisiin polkemalla heidän oikeuksiaan? Keskustelu siitä, ovatko al-Holin leirillä olevat lapset oikeutettuja heille kuuluviin ihmisoikeuksiin, on kylmäävää. Kun te, hyvä oppositio, puhutte täällä toistuvasti al-Holin aikuisista ja huudatte heidän peräänsä, niin me puhumme al-Holin lapsista ja huudamme heidän peräänsä. Me muistamme nämä pienet ihmiset, suomalaiset lapset.

Lapsen oikeuksien noudattamisen tulisi olla yhtä selvää kuin se, että heillä on oikeus elämään, ja silti se ei tunnu sitä olevan. Me puhumme ihmisoikeuskysymyksistä — Suomessa. Ymmärrätekö te varmasti sen? [Mauri Peltokangas: Välikysymys ulkoministerille!] Kun vaikeissa ja epäinhimillisissä tilanteissa halutaan onnistua mahdollisimman hyvin tai epäonnistua mahdollisimman vähän, meidän tulee toimia paitsi takaamalla yksilön suoja myös tuntemalla ennen kaikkea ihminen, ihmisen mieli ja se, miten hän voi ja saa kokea kuuluvansa yhteiskuntaan. Jos nälässään ja kylmissään paleleva lapsi kokee, että hänen kotimaansa ei välittänyt hänestä, hän murtuu. Jos sortuvassa teltassa nukkuva suomalainen lapsi kokee, ettei hänen kotimaansa halua suojella häntä, hän murtuu, ja jos likaista vettä juodessaan ja väsymystä kavahtaessaan hän kokee, että hänelle ei haluta tarjota turvallista tulevaisuutta, hän murtuu. Mikään muu ei ole omiaan aiheuttamaan katkeruutta ja vihaa kuin se, että joku hylkää sinut, hylkää siksi, että joku muu on tehnyt vääriä ratkaisuja aiemmin. Todellinen riski on se, että apua tarvitsevat lapset suljetaan yhteiskunnan ulkopuolelle, vankioloihin seuraamaan kurjuutta ja väkivaltaa, seuraamaan kuolemaa. Ei ole oikein elää lapsuutta, jossa elämä ympärilläsi on pelottavaa, julmaa ja tappavaa. Lapsen edun ja sen toteuttamisen tulee olla kaiken keskiössä. Me emme voi olla vastuussa siitä, että nämä lapset murtuvat. Me emme halua sulkea näiltä lapsilta silmiämme, mutta me haluamme antaa heille suojan ja rauhan, jossa he saavat sulkea silmänsä turvassa kylmältä ja pimeältä. Näitä lapsia pitää auttaa, ja heillä on oikeus siihen. Heillä on oikeus siihen, että heitä suojellaan, ja heillä on oikeus siihen, että viranomaiset arvioivat sen, mikä on juuri heidän yksilöllinen etunsa. Nämä lapset eivät ole vastuussa vanhempiensa teoista.

Olen äärimmäisen ylpeä ja kiitollinen siitä, että meillä on ulkoministeri, joka ei suostu luovuttamaan ihmisoikeuksien edessä, ei edes silloin, kun tilanne vaikuttaa mahdottomalta. Sellainen hallitus ja ulkoministeri on suomalaisille etuoikeus.

Arvoisa puhemies! Viikonloppuna nuorempi lapseni kysyi minulta uutisia katsottuaan, mitä tarkoittaa Isis-lapsi. Hän ei ymmärtänyt tätä termiä. Selitin, että jotkut käyttävät tätä termiä niistä lapsista, jotka joutuvat olemaan terrorismin seurauksena suljetuilla leireillä. Lapseni katsoi minua kysyvästi ja sanoi: ”En ymmärrä siltikään, mitä se tarkoittaa, nehän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

ovat suomalaisia lapsia.” Ei voi olla niin, että me emme ymmärrä tämän asian ydintä, kun 12-vuotias nuorikin sen ymmärtää. Sillä asia on täsmälleen niin: he ovat lapsia, ja heidän kuuluu päästä kotiin.

0.28 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Al-Hol-leirillä olevien suomalaisten tilanteesta on käyty tänään tähän mennessä hyvin poikkeuksellista välikysymyskeskustelua. Pääministeri on puheessaan kehottanut kokoomusta häpeämään. Voi sanoa: luokaton suoritus kerta kaikkiaan. Kokoomuksen ei tarvitse hävetä sitä, että me olemme huolissamme Suomen kansallisesta turvallisuudesta. Ministerit ovat esittäneet aitiostaan kysymyksiä kansanedustajille. Mitä ihmettä? Tehkää nyt, ministerit, työtänne ja vastatkaa te tehtyihiin kysymyksiin. Teillä on valta ja vastuu. Joku hallituksen suunnalta on esittänyt välikysymystä oppositiolle. Arvoisa hallitus, te taidatte olla nyt syvässä suossa, ja Suomen linja asiassa on heiveröinen.

Keskustelun aikana on tuotu esille lasten oikeuksia ja yleistä turvallisuutta. Lapsillehan tämä on inhimillinen katastrofi, se on selvä, ja lapsia pitää auttaa, ei kahta sanaa. Hallituksen viesti on kuitenkin tänään ollut myös, että kansallisesta turvallisuudesta voidaan tinkiä, kunhan vain saadaan kalifaatista väkeä Suomeen. Nyt puhutaan asioista, jotka ovat meille Suomessa hyvin tuntemattomia ja joiden kehityskulut meille outoja.

Arvoisa puhemies! Hallitus on pyrkinyt ovelasti kääntämään tätä keskustelua kokoomuksen suuntaan ja puhunut, että ei saa politikoida. Mitä höpinää tämä on? Eduskuntatalo on politiikkaa. Al-Hol on mitä suurimmassa määrin iso kansainvälinen poliittinen kysymys, joka puhuttaa Suomen lisäksi Pohjoismaissa, Euroopassa ja myös laajemmin. [Juha Mäenpää: Hyvä!] Miksi kokoomus on mukana? Kokoomus on mukana välikysymyksessä sen takia, että ulkoministerin toiminta on ollut Isis-perheiden osalta kyseenalaista ja salaillevaa. Mitä ihmettä siellä ulkoministeriössä oikein tapahtuu? Tämä luo oikeasti epävarmuutta suomalaisten keskuuteen. On käsittämätöntä, että opposition oikeutta tehdä välikysymys kyseenalaistetaan. [Vihreiden ryhmästä: Ei kukaan ole sitä kyseenalaistanut!]

Marinin hallituksen uudet linjaukset sen osalta, ketä voidaan Syyriasta kotiuttaa, eivät ole selkeytyneet tämän päivän aikana. Hallituspuolueilla on edelleen erilaisia tulkintoja siitä, pyritäänkö Suomeen tuomaan lapsia vai tuodaanko myös terroristeihin lähteneitä äitejä.

Arvoisa puhemies! Hallitus kurkkii siis edelleen ulkoministerin höykyttämän konsuli-päällikkö Tuomisen olan takaa ja jänistää vastuutaan. Täällä on kysely, kenen on vastuu, jos kalifaattiin menneille tapahtuu jotain. Se on tärkeä kysymys. Minä kysyn: kuka on vastuussa, jos ja kun heitä nyt ollaan tuomassa takaisin Suomeen ja Suomessa tapahtuu jotain?

0.32 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluaisin aluksi esittää arvoituksen: mitä se on, kun vaatii, että ulkomailta tänne tulleet ja rikoksiin syyllistyneet tulee pikaisesti palauttaa kotimaahansa, mutta täältä kotimaasta ulkomaille lähteneitä ja siellä rikoksiin syyllistyneitä ei pidäkään palauttaa kotimaahansa?

Arvoisa puhemies! Tähän arvoitukseen minut innoitti eräs nuori opiskelija, jonka tapasin tänään istuntopäivän lomassa ja joka kertoi kiinnittäneensä huomiota tähän ristiriitaan. Tämä arvoitus kuvastaa sitä, miten monitahoisen eettisen ja oikeudellisen kysymyksen eteen al-Holin leirillä olevat suomalaiset lapset ja naiset ovat meidät asettaneet.

Arvoisa puhemies! Hallitus osoitti toimintakykynsä, kun se eilen julkisti al-Holin leiriä koskevan linjauksensa. Samalla hallitus osoitti arvonsa: me olemme ihmisen puolella. Julkisuudessa leirin tilanteesta on ollut esillä mitä erilaisimpia näkemyksiä. On tärkeää, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

hallitus teki linjauksensa sekä ripeästi että harkiten. Voi sanoa, että hallitus teki Salomonin tuomion, ratkaisun, joka on sekä viisas että oikeudenmukainen ja kestävä. Hallitus haluaa lapset turvaan ja toimii sen eteen. Samalla hallitus haluaa taata suomalaisten turvallisuuden. Hallituksen linjaus on samalla sekä inhimillinen että turvallisuutta rakentava. Me haluamme auttaa lapsia, eikä meillä ole velvoitetta lähteä tekemään mitään leirillä olevien naisten takia. He ovat omin tahdoin lähteneet tukemaan hirmuhallintoa. Mutta ihmisyyden tähden ja kansainvälisten sopimusten tähden me emme voi olla auttamatta leirin lapsia. Kyse on oikeusvaltion perustasta ja ihmisistä.

Arvoisa puhemies! Miksi al-Holin tilanne on aiheuttanut niin paljon keskustelua? Kyse lienee ennen kaikkea huolesta ja pelosta. Me suomalaiset olemme laajasti huolissamme sekä leirin lasten tilanteesta että kansakuntamme turvallisuudesta. On huomattava, että leirillä olevista 30 suomalaisesta lapsesta suurin osa on alle viisivuotiaita. Maailman terveysjärjestön mukaan 313 alle viisivuotiaasta lasta on kuollut al-Holin leirillä joulukuun 2018 ja tämän vuoden elokuun välisenä aikana. Tilanne leirillä heikkenee koko ajan.

Arvoisa puhemies! Kun me ajattelemme noita leirin lapsia, me voimme ajatella omia lapsiamme. Lapsi on samanlainen niin täällä Suomessa kuin Syyriassa tai missä tahansa. Kun minä henkilökohtaisesti ajattelen omaa neljävuotiaista poikaani ja kolmevuotiaista tyttöäni, voin ajatella samalla noita al-Holin leirillä olevia leikki-ikäisiä lapsia. Jokaisella lapsella tulee olla yhtäläiset oikeudet turvaan ja suojaan riippumatta siitä, millaista kasvatusta ja opetusta hänelle on annettu, riippumatta hänen vanhempiensa teoista tai tekemättä jättämisistä — jokaisella lapsella. Lapsi on syytön vanhempiensa synteihin, vaikka ne olisivat verenpunaiset. Leirin suomalaiset lapset ovat meidän lapsiamme, koska he ovat suomalaisia. Kaikkia leirin lapsia me emme voi nyt auttaa. Siksi Suomi ensin -periaate toteutuu tässä hallituksen linjauksessa. Me haluamme auttaa suomalaiset lapset turvaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen linjaus on linjassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja perustuslakimme kanssa. Voidaan sanoa, että aiheesta käyty julkinen keskustelu oli paikallaan ja että lopputuloksena syntynyt hallituksen linjaus on lakiemme mukainen. On tärkeää, että hallitus toteuttaa linjauksessaan mainitsemansa terroristista toimintaa koskevan lainsäädännön uudistamisen, niin että se vastaa kansamme oikeustajua ja vahvistaa turvallisuuttamme.

Arvoisa puhemies! Hallitus otti linjan, jonka takana voi seisoa, ja kun illalla painaa päänsä tyynyyn, voi nukkua hyvällä omallatunnolla.

0.38 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Viime päivinä olen surukseni huomannut, että oikeusvaltion käsite on jopa monelle tässä salissa olevalle edustajalle vieras. Syyrian al-Holin leirillä olevien lasten ja heidän äitiensä tapauksessa moni on ollut valmis sivuuttamaan oikeusvaltion keskeisimmät periaatteet, kuten perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten noudattamisen. Kysymyksestä, jonka tulisi ensisijaisesti olla juridinen, on tullut poliittinen. Osa tästäkin salista on lähtenyt aiheen tiimoilta mukaan sosiaalisessa mediassa tapahtuviin huutoäänestyksiin. Meidän pitää kuitenkin muistaa ja ymmärtää, että ihmisoikeuksien toteutuminen ei ole mielipidekysymys.

Arvoisa puhemies! Olen enemmän kuin tyytyväinen hallituksen linjauksesta kotiuttaa lapset niin pian kuin mahdollista. Olen erityisen iloinen siitä ja tyytyväinen siihen, että viranomaiset harkitsevat jokaisen henkilön kotiuttamista tapauskohtaisesti. Se on ainut keino varmistaa, että lasten oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

On täysin selvää, että ihmisoikeussopimusten ja perustuslain perusteella lapset ovat juridisesti erityinen ryhmä. Lapsen oikeuksien sopimus perustuu yhdessä sovittuihin moraalisiin näkemyksiin, mutta ennen kaikkea se velvoittaa meitä juridisesti. Meidän tulee auttaa al-Holin leirillä olevia suomalaisia lapsia. Valtaosa näistä lapsista on alle viisivuotiaita. He ovat syyttömiä omaan tilanteeseensa. Avulla on kiire. Al-Holissa on nyt talvi, ja tiedetävästi osa lapsista on sairastellut leirin olosuhteista. Lapsen edun ensisijaisuus on kaikkien lapsiin kohdistuvien päätösten ydin. Siksi lapsen oikeudet on asetettava harkinnan lähtökohdaksi silloin, kun tehdään päätöksiä lasten äideistä. Nämä päätökset heijastuvat väistämättä lapsen oikeudelliseen asemaan. Tämä on ollut asiantuntijoiden selkeä näkemys.

Arvoisa herra puhemies! Ihmettelen kovasti kokonaisuudessaan tätä opposition välikäsymystä ja varsinkin kokoomuksen lähtemistä siihen mukaan. Kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo vahvisti tänään Demokraatille ryhmänsä kannan: kokoomus ei toisi lapsia Suomeen, mikäli tämä vaatisi myös äitien auttamista. Kokoomus siis ei olisi valmis puolustamaan lasten oikeuksia ensisijaisesti, vaan te olisitte valmiita rankaisemaan lapsia heidän äitinsä rikoksista. Tämä on aidosti kylmä linja, jota osasin odottaa kyllä perussuomalaisilta mutta en kyllä teiltä, kokoomus.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut lapsen oikeuksien sopimukseen ja turvaamaan muun muassa lapsen oikeuden elää — kyllä, oikeuden elää. Elämän suojeleminen ja sen perusedellytysten turvaaminen ja ihmisarvoisen elämän takaaminen on kaikkein tärkeintä. Ilman oikeutta elämään muut oikeudet menettävät merkityksensä.

Arvoisa herra puhemies! Jos aiomme jatkossakin pysyä oikeusvaltiona, meidän on katsottava itseämme peiliin. Oikeusvaltiossa ihmisoikeudet koskevat kaikkia, myös niitä, jotka ovat toimineet väärin, tai niitä, joita kohtaan tunnemme jopa vihaa. Tämä meidän tulee muistaa, kun keskustelemme paitsi al-Holin leirillä olevista lapsista myös heidän äideistään.

Kansainvälisten sopimusten mukaan kaikilla ihmisillä on oltava oikeus kansalaisuuteen. Tästä huolimatta täältä löytyy useita edustajia, jotka haluaisivat vastoin kansainvälisiä sopimuksia ja Suomen perustuslakia poistaa Suomen kansalaisuuden ja asettaa elinikäisen maahantulokiellon Syyrian alueelle lähteneille. Oikeusvaltiossa ei ole mitään perusteita tuomita ihmisiä al-Holin vankileirin kaltaisiin olosuhteisiin huutoäänestyksellä tai galupien nousun toivossa.

Tämä ei tarkoita sitä, etteikö terrorismiin osallistuminen ja terroristijärjestöön kuuluminen olisi tuomittavaa. Se on yksinkertaisesti väärin ja rikkoo monin tavoin niitä arvoja, joihin Suomen valtio perustuu. Jos Suomeen tulee Syyriasta ihmisiä, jotka ovat osallistuneet terroristiseen toimintaan, heidän tilanteensa käsittelevät toimivaltaiset viranomaiset, kuten poliisi ja oikeuslaitos, aivan kuten muidenkin kohdalla, jotka ovat rikkoneet lakeja ja kansainvälisiä sopimuksia.

Arvoisa puhemies! Juuri tällaisia hetkiä arvioidaan vuosikymmenien päästä, myöhemmin historiankirjoissamme — pystyimmeko tekemään moraalisesti oikean ratkaisun? Lasten oikeudet on turvattava silloinkin, kun se on vaikeaa ja mahdollisesti epäsuosittua. Se on oikeusvaltiossa välttämätöntä ja moraalisesti kestäväntä. [Puhemies koputtaa] Meidän tulee viimeiseen asti puolustaa oikeusvaltiota ja toimia sen periaatteiden mukaisesti. Tähän työhön toivoisin myös koko oppositioyhmän ja varsinkin sivistysporvareiden tulevan, jos teitä vielä on jäljellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

0.43 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Al-Holin tilanne on puhuttanut kansalaisia paljon ympäri Suomen ja itse asiassa ympäri maailman. Huoli on ollut aito. Asia ei ole helppo ja asia ei ole yksinkertainen. Kuten tiedetään, leirillä on kymmeniätuhansia ihmisiä, tässä joukossa on suomalaisia ja, kuten täällä on monta kertaa todettu jo eilisen ja tämän päivän aikana, naisia heistä on noin kymmenen ja heillä on kolmisenkymmentä lasta. Lapsista yli puolet on alle kuusivuotiaita, ja heidän joukossaan on ilmeisesti myös orpolapsia. Näitä lapsia meidän on autettava, ja näin hallitus on myös linjannut.

Meillä on siis tilanne, jossa Suomen aikuisia kansalaisia, joukossa myös perheitä, on lähtenyt vapaaehtoisesti tukemaan hirmuhallintoa ja raakuuksia toisiin maihin sekä rakentamaan täysin epäinhimillistä kulttiyhteisöä. Nämä aikuiset pitää saattaa tuomiolle teoistaan. Toivottavasti asiaan saadaan tuomioistuin kansainvälisellä tuella ja myös kansainvälisellä tasolla puhutaan tästä ongelmasta aidosti.

Al-Hol-päätöksissä pitää ottaa huomioon suomalaisten turvallisuus, ja päätökset pitää tehdä tapauskohtaisesti. On selvää, että kaikki leirillä olevat aikuiset voivat olla syyllisiä julmiin tekoihin, ja tämän on oltava myös odotusarvo tässä asiassa. Heidän taustansa tulee tutkia huolella, jos he päätyvät tänne Suomeen.

Hallituksen al-Hol-päätös nojaa tiettyihin asioihin. Se nojaa meidän omaan perustuslakiimme, lastensuojelulakiin, konsulilakiin sekä useisiin kansainvälisiin sopimuksiin. Suomi tekee päätöksensä juuri siten kuin oikeusvaltiossa tehdään. Ne tehdään täällä lakien mukaan. Mitenkään muuten näitä päätöksiä ei voida tehdä. Kysymys kuuluukin: pitäisikö maamme lakeja muuttaa terrorilainsäädännön osalta?

Olen itse lakivaliokunnan jäsen, ja me kävimme lakivaliokunnan kanssa tänä syksynä tutustumismatkalla Norjassa, ja myös minä jäsenenä olin vierailemassa siellä, ja tutustuimme siellä paikalliseen lainsäädäntöön. Tulin henkilökohtaisesti siihen tulokseen, että meillä laahaa lainsäädäntö jäljessä muita Pohjoismaita nimenomaan myös terrorismilainsäädännössä. Toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa, Suomessa ei ole kriminalisoitu terrorijärjestyksen liittymistä ja siinä olemista, elämistä, siihen kuulumista. Se piti tehdä viime vaalikaudella, mutta niin kuin ollaan jo kuultu täällä, silloinen oikeusministeri ei asiaa edistänyt. Yhtenä syynä oli muun muassa se, että direktiivi ei sitä edellyttänyt. Lainsäädäntö tulee vihdoin päivittää tähän päivään. Uhka ei ole hävinnyt minnekään, ja on mahdollista, että nämä tilanteet tulevat toistumaan myös tulevaisuudessa. Tähän meidän on varauduttava.

Arvoisa puhemies! Supo tulee tekemään omat turvallisuusarvionsa, ja on tärkeää, että ne tullaan ottamaan vakavasti huomioon tässä päätöksenteossa. Kyse on suomalaisten turvallisuudesta, mutta muistakaamme, että kyse on myös inhimillisyydestä.

0.47 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! Hyvä päätöksenteko perustuu siihen, että asioita käsitellään avoimesti ja kansalaisia ei johdeta harhaan. Arvoa on myös sillä, että me päättäjät voimme ihmisiä toreilla tavatessamme katsoa heitä suoraan silmiin tekemiemme päätösten jälkeen.

Haluan siteerata tässä keskustelussa vihreiden verkkosivuilta löytyvää mainiota vihreän ministerin eettistä ohjetta: ”1) Avoimuus ja osallistaminen: Ministeri edistää avoimuutta ja kansalaisten osallistamista kaikessa toiminnassa. Ministeri pyrkii tiedottamaan ja käymään dialogia myös ja erityisesti keskeneräisistä asioista.”

Arvoisa puhemies! Tässä al-Hol-jupakassa sekä sen julkisessa käsittelyssä nämä ylevät ihanteet on sivuutettu täysin. Me poliittiset päätöksentekijät olimme jatkuvasti mediatieto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

jen varassa eri vaiheissa kohua, jota on värittänyt salamyhkäisyys. Mediaan tihkui jatkuvasti vuodettuja tietoja yksityiskohtaisista palautussuunnitelmista, jotka julkisuudessa kiistettiin. Olemme myös kohdanneet ennenkuulumattoman tilanteen, jossa suomalaiset tunnolliset virkamiehet ovat koko tulevaisuutensa ja uransa kariutumisenkin uhalla esittäneet julkisen hätähuutonsa ulkoministerin epäonnistuneesta johtamisesta ja mahdollisista väärinkäytöksistä.

Arvoisa puhemies! Miksi hallituksen ainoa säästökohde on ollut totuus? Aluksi ministeri Haavisto vetosi siihen, että oikeuskanslerin lausunto velvoittaa Suomen järjestämään evakuinteja kotimaahan konsulipalvelulain nojalla. Sittemmin kävi ilmi, ettei tätä lausuntoa voida näin tulkita velvoittavana. Ministeri Haavisto myös kiisti painostaneensa konsulipäällikkö Pasi Tuomista. Tuominen kuitenkin vahvisti, että häntä painostettiin. Niin ikään ministeri Haavisto on kertonut, että hän informoi asianmukaisesti al-Hol-toimenpiteistään tasavallan presidenttiä. Presidentti Niinistö kuitenkin kiisti saaneensa tiedot etukäteen. Ulkoministeriön virkailijajhdistyksen Juha Parikka kommentoi Helsingin Sanomissa 9. päivä joulukuuta Haavistoon kohdistuvaa epäluottamusta kuvaten häntä muunnellun totuuden puhujaksi — aika vakavia syytöksiä henkilöstön edustajalta.

Arvoisa puhemies! Näyttää kiistattomalta, että valtioneuvoston jäsen, ministeri Pekka Haavisto on puhunut eduskunnalle ja Suomen kansalle muunneltua totuutta. Hän on toiminnallaan luonut ulkoministeriöön pelon ilmapiiriä. Virkamiehen painostaminen kantamaan poliitikolle kuuluvaa vastuuta, ristiriitaiset kuvaukset tapahtumista ja poliittisen vastuun väistely eivät kuulu suomalaiseen hyvään hallintoon. Vileimmissä huhupuheissa mediassa puhuttiin jopa siitä, että al-Holin leiriltä oltiin tuomassa pienissä ryhmissä Suomeen ihmisiä, jotta poliittista päätöstä asiassa ei tarvitsisi tehdä.

Arvoisa puhemies! Nyt kun hallituksella on viimein opposition sekä jopa tasavallan presidentin luoma paine poliittisesti vahvistaa toimintalinjansa, olisi kohtuullista odottaa, että se olisi luonteeltaan looginen ja yksiselitteinen eikä näin monitulkintainen. Hallituksen uskottavuus on koetuksella, kun vasemmiston, vihreiden ja keskustan edustajat kommentoivat linjausta ristiriitaisesti julkisuudessa ja sosiaalisessa mediassa. Tuodaanko jihadistinaisia tosiasiallisesti Suomeen vai ei? Itse pahoin pelkään, että kirjaukseen auki jäävä takaportti saa tosiasiallisesti aikaan tilanteen, jossa käytännössä kaikki jihadistit pääsevät Suomeen syyttömiä lapsia keppihevosenaan käyttäen.

0.52 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskustalle ovat tärkeitä sekä lasten oikeudet että suomalaisten kansalaisten turvallisuus. Tämä on oikeudellinen ja eettinen mutta myös inhimillinen kysymys. Talvi tulee, lapset ovat hengenvaarassa.

On hyvä, että eduskunta on tänään keskustellut, koska keskustelu tuo esille sen, millainen ihmiskuva meillä on. Olen huolissani koventuneesta suhtautumisesta lähimmäiseen. Kysyn tänään, missä on ihmisen arvo. Edustaja Tuomioja puhui aivan aiheesta meille tänään sivistyneestä puhumisesta. Kiitos siitä. Mitä suu tuottaa, sitä sydän on täynnä.

Kristillisistä arvoista nousee toista arvostavan puheen lisäksi myös toisista huolehtiminen, lähimmäisenrakkaus ja jokaisen ihmisen mittaamaton arvo, jota ei ansaita vaan joka on pysyvä. Jokainen ihminen on arvokas.

On syytä muistaa, että lapsi ei ole syyllinen vanhempiensa väriin tekoihin. Näin on myös terroristien lasten kohdalla. Tämän ajan henkisessä ilmapiirissä ei ole aivan helppo sanoa, että myös virheitä, vääriä valintoja, jopa hirvittäviä rikoksia tehneellä ihmisellä on ihmisarvo. Hänellä on ihmisarvo, vaikka emme hyväksy hänen väriä tekojaan. Siksi toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

von, että kaikista ihmisistä puhutaan ihmismäisesti. Rikoksen tehneet tulee saattaa rikok-
sistaan vastuuseen, oikeuteen, mieluiten kohdemaassa mutta tarpeen mukaan myös Suo-
messä, saamaan oikeudenmukainen tuomio, kärsimään ansaitsemansa rangaistus ja sovit-
tamaan tekonsa.

Usea somen vihapuheen haavoittama ihminen on ottanut puheeksi sen, että jos oma tyt-
täresi olisi lapsellisuuksissaan lähtenyt miehen perässä sota-alueelle ja olisi havahtunut to-
dellisuuteen vasta perillä, katuisi väärää valintojaan ja tekojaan ja haluaisi takaisin kotiin,
hylkäisitkö hänet vai toivoisitko hänelle uuden mahdollisuuden. Myös sota-alueelle lähte-
neet naiset ovat jonkun täysi-ikäisiä lapsia, ja siellä olevat lapset ovat jonkun lastenlapsia.

Nämä puheeksiottajat eivät tarkoita sitä, että pitäisi olla sinisilmäinen. He ymmärtävät
suojelupoliisin tavoin, että kaikki äidit eivät ole välttämättä turvallisuusuhkia. He ymmär-
tavat, että jotkut lähteneet eivät halua missään tapauksessa palata Suomeen. He ymmärtä-
vät, että terroristisiin ryhmiin liittyneet voivat olla vahingollisia Suomelle myös muualta
käsin.

Hallituksen lähtökohta on auttaa lapsia. Jokainen tapaus selvitetään yksityiskohtaisesti.
Tarvitaan myös talven tullen laajemmin humanitaarista apua. Haluan painottaa, että lapsia
on autettava niin, että maamme turvallisuus säilyy, että suomalaiset ovat turvassa. Suomi
on demokraattinen oikeusvaltio, jossa on ihmisen perusoikeudet turvaava perustuslaki ja
jossa toteutetaan ihmisoikeuksia, jossa jokainen ihminen on arvokas.

Al-Holin monimutkaisessa tilanteessa on kysymys sekä juridisesta että eettisestä kysy-
myksestä. Se on osa suurempaa kansainvälistä kriisiä. Emme ole erillinen saareke myös-
kään maailmamme laajemmista tapahtumista. On tärkeää, että emme murena oikeusval-
tiomme perusteita. Yhdistyneiden kansakuntien lasten oikeuksien sopimus on ollut voi-
massa jo kolme vuosikymmentä. Oikeuskansleri on linjannut, että lapsia tulee pyrkiä aut-
tamaan kaikin tavoin. Muistetaan joka tilanteessa, että jokainen ihminen on arvokas.

0.58 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Ulkoministerin ja hallituksen toiminta al-
Holin kysymyksessä on ollut ja on selkärangatonta, suhmuroivaa ja salailevaa. Siitä tässä
väläkysymyksessä on kysymys: salailuhallituksen vastuunpakoilusta ja ulkoministerin il-
meisen omavaltaisilta näyttävistä toimista.

Ulkoministeri Haavisto, teidän selityksenne ovat olleet ristiriitaisia. Totuudessa on sääs-
tetty kroonisestikin. Eduskunta on tämän väläkysymyskeskustelunkin jälkeen yhä vailla
vastauksia. Vastuu jopa jihadistien kotiuttamisesta on sälytetty ja sälytetään edelleen yk-
sittäiselle virkamiehelle — vastuu, joka kuuluu maan hallitukselle, vastuu, jonka muissa
Pohjoismaissa on kantanut yksiselitteisesti maan hallitus. Suomessa kuulemma oikeusval-
tio vaatii, että viranomainen kantaa poliittisenkin vastuun.

Julkisuuden tietojen mukaan ulkoministeriön virkamiehen kieltäytyttyä toimimasta
lainvastaiseksi katsomallaan tavalla hänet on siirretty syrjään tehtävästään. Tätä, ulkomi-
nisteri, te olette nyt väittänyt normaaliksi virkakierroksi. Vakavin kysymys onkin: oletteko
te, ulkoministeri, toiminut jopa lainvastaisesti edistääksenne itsellenne mieluista poliittista
lopputulosta eli Isis-leiriläisten kускаamista Suomeen?

Arvoisa puhemies! Näiden painavien kysymysten jälkeen pääministeri Marin kysyi tä-
nään kokoomukselta täällä salissa, että eikö meitä hävetä. Hyvä hallitus, ei, meitä ei häve-
tä. Meitä ei hävetä kyseenalaistaa näitä ulkoministerin omavaltaisilta näyttäviä toimia.
Meitä ei hävetä vaatia ulkoministeriä toimimaan oikeusvaltion menettelysääntöjen mu-
kaan. Meitä ei hävetä noudattaa parlamentarismia ja vaatia vastauksia Suomen eduskun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

nalle. Eikö pääministeriä hävetä kyseenalaistaa parlamentarismi ja eduskunnan oikeus kysyä?

Arvoisa puhemies! Julkisuuteen vuodetun asiakirjan mukaan kaikki halukkaat eli myös Isis-terroristijärjestön toimintaan osallistuneet henkilöt piti tuoda Suomeen viime viikolla — salaa — Marinin hallituksen ensin hiljaisesti hyväksyen ja sitten lehdistä jälkikäteen asiasta lukien. Yhä vastaamaton kysymys onkin, kenen ja millä mandaatilla halukkaiden Isis-perheiden lennättäminen charterlennolla suunniteltiin.

Ulkoministeri, teidän keskeinen totuudenvastainen väittämäne on ollut, että oikeuskanslerin al-Hol-ratkaisu velvoittaisi toimiin Isis-perheiden kotiuttamiseksi. Väititte Suomen kansalle 2. joulukuuta: ”Jos toimitaan konsulipalvelulain mukaan, se tehdään virkavastuulla ja se tehdään tämän oikeuskanslerin 10.10. tekemän päätöksen pohjalta, joka on viranomaisia ja myöskin ministeriä velvoittava päätös.” Näin ei todella ole. Oikeuskanslerin ratkaisun mukaan oikeuskanslerin toimivaltaan ei nimenomaan kuulu määrätä viranomaisia ryhtymään mihinkään toimenpiteisiin. Se ei ole edes ohjeistus valtioneuvostolle, kuten oikeuskansleri itsekin on selkeästi todennut.

Kun te, ulkoministeri, jätte kiinni siitä, ettei oikeuskanslerin ratkaisu olekaan velvoite, te ja hallituskumppaninne vaihdoitte kertomusta, että iltakoulussa on hyväksytty toimintalinja, jonka mukaan olisi toimittu — tosin emme vielä tiedä, mikä tämä toimintalinja oli ja antoiko se jonkin mandaatin toimia. Lisäksi täällä on väitetty, että velvoite toimiin kaikkien kotiuttamiseksi al-Holista onkin oikeusvaltio ja ihmisoikeudet, mutta oikeuskansleri Pöystin ratkaisu ei sisällöltäänkään ole sellainen, että siitä voisi lukea velvoitteen tuoda kaikki Isis-perheet Suomeen.

Erityisesti RKP, vihreät ja vasemmistoliitto ovat esittäneet omaperäistä keittiöpöytäjuridiikkaansa, joka on ristiriidassa oikeuskanslerin ratkaisun kanssa. Sen mukaan myös jihadistiset Isis-naiset olisi haettava, koska ihmisoikeudet. Muut Pohjoismaat eivät ole hakeneet al-Holista jihadistisia Isis-naisia. Itse asiassa muut Pohjoismaat eivät ole hakeneet kuin orpolapsia. Edustaja Zyskovicz esitti tänään oikeusministeri Henrikssonille selkeän kysymyksen: mikä on se sopimus, joka velvoittaa Suomen tuomaan tarvittaessa myös Isis-naiset leiriltä, jos lapsen etu niin vaatii, mutta ei muita Pohjoismaita? Onko siis niin, että hallituksen mielestä muut Pohjoismaat eivät ole oikeusvaltioita ja ne eivät noudata ihmisoikeuksia? Pyydän, että te, arvoisa ulkoministeri, nyt vastaatte tähän selkeään kysymykseen.

1.03 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Olemme eilen ja tänään huomanneet, että hallituksen edustajat vievät keskustelua koko ajan pois välikysymyksen ytimestä eli ministeri Haaviston toimista. Hallituksen edustajat yrittävät suojella sillä tavoin häntä.

Arvoisa puhemies! Jos tarkoitus oli, että pääministeriä vaihtamalla palautetaan luottamus hallituksen toimintaan, niin toisin on käymässä. Toistamatta nyt jokaista vaihetta käteen jää tästä prosessista, että kansanedustajille ja suurelle yleisölle on puhuttu yhtä, kun samaan aikaan on erityisesti ulkoministeri Haaviston toimesta aktiivisesti etsitty keinoja tehdä toista. Ulkoministeri Haavisto on julkisuudessa viitannut pääministeri Rinteen syyskuiseen ohjeistukseen, kun oli ensin itse kesästä asti kättänyt Rinteeltä, mitä Suomi voisi tehdä.

Pääministeri Marinin hallituksen maanantaisen linjauksen jälkeen al-Holin leirillä olevien kotiuttamissuunnitelmien todellinen tarkoitus on, jos mahdollista, vielä aikaisempaaakin epäselvemmin ilmaista. Se ei ole sattumaa. Hallitus toteaa toimivaltaisen viranomai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

sen asiassa olevan ulkoministeriö ja sen nimeämä erityisedustaja, joka tekee kotiuttamisratkaisut Suomen lainsäädännön nojalla. Tarkalleen millä ratkaisuvallalla ja minkä lakien perusteella erityisedustaja tekisi varsinaiset kotiuttamispäätökset ja erityisesti päätökset lapsen erottamisesta äidistään, minkä hallituksen linjauksen kohta 6 aikuisten kielteisestä avustusvelvollisuudesta yrittää antaa ymmärtää olevan mahdollista? Konsulipalvelulainko? Kysymys on oleellinen, koska julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin eikä hallituksen yleiseen ohjeistukseen. Kesäkuussa pääministeri Rinne vakuutti, ettei konsulipalvelulaki sovellu laisinkaan al-Holin leirillä olijoihin, ja Haaviston 5.12. antaman lausunnon mukaan erityisedustaja nimitettiin lokakuussa ainoastaan hankkimaan tietoja alueelta. Oikeuskansleri oli 9.10. antamassaan vastauksessa tarkoituksella ottamatta kantaa siihen, ovatko leirillä olijat konsulipalvelulain henkilölliseen soveltamisalaan kuuluvia. Epäselväksi jää myös se, miten erityisedustaja kykenee todentamaan kotiutettavien henkilöiden henkilöllisyyden ja tosiasiallisen biologisen äiti—lapsi-suhteen leiriolosuhteissa.

Arvoisa puhemies! Tosiasiassa pääministeri Marinin hallitus heittää ulkoministeriön erityisedustajan tässä kolmen bussin alle: Hän joutuu ensiksi soveltamaan konsulilakia henkilöihin, joihin sen soveltaminen on erittäin kyseenalaista, tai hän joutuu tekemään itse päätöksen, ettei kotiutusta tehdä. Toiseksi hän joutuu ottamaan kotiuttamiskustannukset tosiasiallisesti valtion piikkiin, kun ne konsulilain mukaan kuuluvat avustettavien maksettaviksi. Kolmas ja suurin bussi on se, ettei ulkoministeriön erityisedustajalla ole lakien, saati hallituksen ohjeistuksen perusteella mitään mahdollisuutta tehdä virkavastuunsa puitteissa päätöstä, jolla lapsi erotettaisiin äidistä. Erityisedustajan päätöstä kotiuttaa vain lapsi tulisi edeltää joko äidin suostumus tai lastensuojeluviranomaisten päätös lapsen kiireellisestä sijoittamisesta. Tämä ei ole Suomen viranomaisille käytännössä mahdollista siinäkään tapauksessa, että leiristä vastaavat tahot siihen suostuisivat.

Arvoisa puhemies! Lopputulema siis on, että hallitus yrittää tässä istua kahdella jakkoralla, kun tosiasiassa sen linjaus tarkoittaa, että orpoja lukuun ottamatta jokaista kotiutettavaa lasta seuraa myös hänen äitinsä. Näin pääministeri Marinin hallitus jatkaa sitä hallituspohjalleen ominaista poliittisen pelkuruuden linjaa. Ei uskalleta suoraan ja kiertelemättä kertoa, mitä halutaan tapahtuvaksi, ja kantaa siitä sitten vastuuta. Tarina muuttuu, ristiriitaisuudet ja salailu jatkuvat. Ulkoministeri ei ole toistaiseksi vastannut yhteenkään ministerin toimintaa kyseenalaistaneeseen kysymykseen. Ulkoministeri Haavisto ei nauti eduskunnan luottamusta.

1.08 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Ei ainoatakaan terroristia tähän maahan.

Ministeri Haavisto, kiitos, että olette paikalla kuulemassa tätä vielä tähän aikaan yöstä, se on miehekästä.

Arvoisa puhemies! Suomen kansa ansaitsee parempaa, paljon parempaa, mitä nykyinen farssihallitus antaa. Kansa ansaitsee toimivan, absoluuttisessa totuudessa pysyvän hallituksen ja ministerit. Viimeaikaiset tapahtumat ovat osoitus siitä, ettei tämän uudenkaan hallituksen osalta totuus ole itsestäänselvä asia, enkä ihmettele, sillä mikään ei muuttunut. Ylimalkainen ja ylimielinen tapa selittää asioita on ajanut hallituksen syvälle epäluottamuksen syövereihin. Tällainen toiminta ei kuulu oikeusvaltioperiaatteeseen eikä varsinkaan länsimaiseen demokratiaan. Kansa veronmaksajana ja hallituksen toimenpiteiden kohteena on oikeutettu tämän salin ohella saamaan totuudenmukaista informaatiota meneillään olevista asioista, olkoonkin, että se informaatio on epämiellyttävää ja syö mahdollisesti hallituspuolueiden nauttimaan minimaalista kannatusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Suomea ei viedä eteenpäin muunnellulla totuudella eikä selittelemällä vaan määrätietoisella ja johdonmukaisella otteella, johon ei itsekäs käytös eikä terroristien maahan tuonti kuulu. Te, uusi hallitus, olette moneen kertaan tuoneet julkisuudessa esiin, että luottamus hallituspuolueiden ja eduskunnan kesken pitää saada takaisin ja että ainoa keino sen toteuttamiseen on keskinäinen keskustelu. Näiden farssien jälkeen keskustelu ei enää auta, te tiedätte sen itsekini. Kaikki ovat nyt nähneet, mitä teidän niin sanotut iltakoulukeskustelunne ovat saaneet aikaan. Olette antaneet ministeri Haavistolle vapauden toteuttaa erikoista omaa agendaansa siihen ajoissa puuttumatta ja olette nyt joutuneet omalta osaltanne selittämään julkisuudessakin epämääräistä ja hämää toimintaanne puolustaessanne ulkoministerin härskiä toimintaa.

Entä Suomen kansa — ne ihmiset, jotka ovat teidät tuohon asemaan äänestäneet? Ettekö te ole vastuussa heille lainkaan? Eikö teiltä todellakaan löydy mitään intressiä heidän luottamuksensa takaisin saamiseen? Olen varma, että kansan syvät rivit ovat pettyneitä siihen, että ministeritason toimijat eivät vastaa esitettyihin suoriin kysymyksiin eivätkä tee asioiden vakavuuden valossa tarvittavia poliittisia toimenpiteitä vaan lähtevät leikkimään kissa ja hiiri -leikkejä kiinni jäädessään, ja, mikä pahinta, vastuu vieritetään virkamieskunnan harteille. Tuollaiset temput kuuluvat hiekkalaatikolle, eivät eduskuntaan. Kansaa ei todellakaan ole ansainnut tällaista hallitusta.

Arvoisa puhemies! Minua suorastaan hävettää, millaisen kuvan kokoaan suurempi Suomi on näillä toimillaan antamassa maailmalle. Oma ego ja valta eivät voi eivätkä saa olla se motiivi, jolla tätä maata johdetaan ja viedään eteenpäin. Ikävä kyllä tilanne ulospäin näyttää tällä hetkellä juuri siltä, että hallitusta ei voisi vähempää kiinnostaa oman kansan hyvinvointi, vaan pelkästään omat intressit etunenässä tehdään salaisia suunnitelmia ja päätöksiä [Inka Hopsun välihuuto] — juuri niistä johtuvaa epäluottamusta ja tulosta ollaan täällä tänään käsittelemässä keskellä yötä. Luottamus pitää ansaita, vaikka hallitusohjelma on yhtä utopistinen kuin sen toimeenpaneva koalitio tällä hetkellä toimissaan. Uskon, että oikeilla johtopäätöksillä ja valinnoilla voidaan tämä maa vielä jaloilleen tästä epärehellisyiden suosta nostaa, mutta se vaatii kovaa työtä ja uudet vaalit.

Hyvät keskustalaiset, te taidatte olla se porukka, jonka päätös ratkaisee. Tehkää oikein, jos meinaatte vielä tulevaisuudessa varteenotettavana puolueena kansan silmissä toimia.

Arvoisa puhemies! Koska hallitus ei kykene suoriutumaan tehtävästään ilman näitä jatkuvia esiin tulevia ongelmia, en näe tässä tilanteessa mitään muuta mahdollista ratkaisua kuin sen, että tämä sali antaa epäluottamuksen ulkoministerille tai uusi hallitus nostaa kytkintä ja antaa tilaa niille, joiden prioriteettina on ensisijaisesti Suomen ja Suomen kansan etujen ajaminen. Ehkä tällä keinolla kansan luottamus politiikkaan ja poliitikkoihin ja yhteiskuntaamme ansaitaan takaisin. Kansan syvien rivien toive on varmasti se, [Puhemies koputtaa] että ei ainoatakaan terroristia tähän maahan. — Kiitos.

1.13 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Al-Holin leirin Suomen kansalaisten tilanne on saanut osakseen poikkeuksellisen laajaa medianäkyvyyttä. Kysymys siitä, pitäisikö lapset tai lapset ja naiset hakea takaisin Suomeen, on herättänyt valtavasti tunnetta niin puolesta kuin vastaan.

Naisten kohdalla kantani on vesiselvä. Moisiin julmuuksiin osallistuneita henkilöitä ei missään tilanteessa tule hakea Suomeen. He ovat menneet sinne vapaaehtoisesti Isiksen piiriin. Tilanne on verrattavissa tikittävän aikapommin lennättämiseen rajojemme sisäpuolelle. Luotan supon ammattilaisten arvioon siitä, että naiset olisivat palatessaan vakava tur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

vallisuusuhka ja he todennäköisimmin hakeutuisivat mukaan jihadistitoimintaan täällä Suomessa. Tällaiselle ideologialle ei saa antaa enää yhtään jalansijaa maassamme.

Lasten tilanne onkin pykälää haasteellisempi. Vastoin omaa tahtoaan vieraaseen maahan vietyä lasta on hankala syyttää vanhempiensa virheistä. Kuinka kukaan voi viedä lapsensa todistamaan kalifaatin hirveyksiä? Suoraan sanottuna todella sairasta ja vastuutonta touhua, jolle ei heru minkäänlaista hyväksyntää. Ei ole vastuullista yli viittä miljoonaa suomalaista kohtaan tuoda Isis-naisten kaltaista uhkaa kotimaahamme. Kuka ottaa vastuun, jos he tekevät verisen terrori-iskun täällä Suomessa? Mitä te hallituksen vallankäyttäjät tulisitte sanomaan silloin uhrien omaisille? Ainoastaan pienten lasten auttamiseksi tulee miettiä keinoja.

Arvoisa puhemies! Pidän mahdottomana ajatusta, että pyhän sodan länsimaita vastaan julistaneeseen kalifaattiin omasta tahdostaan lähteneitä naisia saataisiin integroitua enää kunnolla osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Turvallisuusriskit nousisivat heidän myötäan väistämättä. Oppositiota syytetään hysterian lietsomisesta, mutta me otamme supon arviot vakavasti. Siihen viitaten kyse on suomalaisten turvallisuudesta huolehtimisesta eikä lietsomisesta.

Sitten hallituksen toimintaan ja luottamukseen. Ei ole viikkoa kulunut hallituksen uudelleen kokoon kasaamisesta, kun sen liitokset paukkuvat jälleen. Rinteen hallituksen kaataneessa Posti-gatessa kyse oli omistajaohjauksen lisäksi luottamuksesta, avoimuudesta ja viestinnästä, mutta pieleen meni. Suomalaisten usko hallituksen toimintakykyyn on jälleen kovalla koetuksella, vaikka pääministerin eron olisi voinut kuvitella puhdistavan ilmatilaa. Tuore pääministeri Marin puolestaan on varovainen lausunnoissaan ja korostaa lasten etua. Mutta avaako lapsen etu takaportin tuoda terroristiäitejä Suomeen? Tähän kysymykseen Suomen kansa ansaitsee vastauksen.

Peittelyn ja salailun pitää loppua tähän paikkaan, muuten menevät viimeisetkin luottamuksen rippeet politiikkoihin. Tarvitaan määrätietoista poliittista johtajuutta sekä ennen kaikkea avoimuutta ja rehellisyyttä. Tässä tulee tosiaan väkisinkin sellainen olo, että onko jotain salattu. Se ei tee hyvää demokratialle. Välikysymys on erittäin paikallaan. Sillä saatiin ainakin vihdoon puristettua jonkinlainen poliittinen linjaus hallituksen taholta.

Arvoisa puhemies! Al-Holin leirillä olevia Suomen kansalaisia koskeva päätöksenteko antaa hallituksen toimintakyvystä erikoisen kuvan. Tämä on ollut vähintäänkin hämmentävää toimintaa. Nyt meillä sitten on asiasta niin sanottu poliittinen päätös, joka kuitenkin rajautuu vain lapsiin, ja aikuisten kohdalla vastuu taitaa olla virkamiesten harteilla. Onneksi tosiaan asiasta tehtiin välikysymys, ettei tämä touhu mennyt hyssyttelyllä läpi.

Hallituksen kanta on, että lapset pitää tuoda Suomeen. Nyt kun ministeri Haavisto on paikalla — mistä kiitos hänelle, täällä yön tunteina tosiaankin hän on paikalla, se on hieno asia — niin tukeeko hallitus myös äitien tuomista Suomeen vai ei? Millaisin kriteerein olette kuittaamassa myös aikuisten tuomisen Suomeen? Suomalaiset ansaitsevat selkokielisen, yksiselitteisen vastauksen, ei ympärilyöreitä selityksiä.

Ja vielä lopuksi: edustaja Koponen vihreistä esitti hyvin vetoavan, tunnerikkaan puheen lapsista ja äideistä, mutta nyt on kysymys siitä, että nämä äidit eivät ole pullantuoksuisia, perinteisiä äitejä vaan aivan muuta. — Kiitos.

1.18 Jukka Mäkyneen ps: Arvoisa puhemies! Suomen kansa sai maanantaina tiedon siitä, että hallitus aikoo tuoda Isis-äitien lapset Suomeen. Pääministerimme myös linjasi tiedotustilaisuudessaan, että Isis-äitien Suomeen tulon tulevat arvioimaan viranomaiset tapaus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

kohtaisesti. Eli hallitus tekee päätöksellään mahdolliseksi sen, että myös Isis-äitejä saattaa tulla Suomeen.

Mielestäni lapset voidaan tuoda, kunhan kansalaisuus todetaan, mutta henkilökohtaisen valinnan tehneiden, taistelualueille vapaaehtoisesti lähteneiden radikalisoituneiden Isis-äitien maahantulo Suomeen tulee estää. Eikä voi olla niin, että hallitus ulkoistaa poliittisen päätöksenteon ja poliittisen vastuun viranomaisille. Vastuu ja vastuunkanto ovat vain ja ainoastaan hallituksella. Hallitus tekee tässä ison virheen ja asettaa suomalaisten hengen ja terveyden vaaraan. Pitäisi olla itsestäänselvä asia, että jos henkilö lähtee sotatoimialueelle äärijärjestöjen toimintaan mukaan, paluuta Suomeen ei enää ole.

Viattomat lapset ovat joutuneet todella ikävään välikäteen, ja kun heidät nyt ollaan tuomassa Suomeen, on kuitenkin pidettävä mielessä, että he saattavat jo muutaman kuukauden tai vuoden kuluessa, riippuen heidän iästään, muodostaa turvallisuusuhan maamme viattomille lapsille ja aikuisille. Lapset ovat pahasti aivopestyjä radikaaliin ideologiaan. On hyvä tiedostaa, että maailmalla on tapauksia, joissa varhasteini-ikäisiä on värvätty mukaan muun muassa Isiksen toimintaan. Ja mikä mahtaa olla se rahan määrä, jolla hallitus aikoo varautua näiden henkilöiden valvontaan, kun esimerkiksi Saksassa on tullut isoja kustannuksia radikalisoituneiden henkilöiden valvonnasta? Suomessa on jo valmiiksi vähiten poliiseja Euroopassa asukasluvuun suhteutettuna, joten tehtävä ei tule olemaan helppo.

Arvoisa puhemies! Edellisen ja nykyisen hallituksen toimintatapoihin on nyt todistettavasti pesiytynyt systemaattisen salailun kulttuuri, ja muunneltua totuutta on puhunut yksi jos toinenkin ministeri. Vakavin epäluottamuksen varjo on langennut edelleenkin istuvan ulkoministerin Pekka Haaviston ylle. Kun salailut ovat tulleet päivänvaloon, hallitus on istunut muutaman tunnin iltakoulussa, jossa on mietitty uusi selitys ja uudet vastuunkantajat. Kysynkin: Jos hallitus saa taas luottamuksen epärehellisestä toiminnastaan huolimatta, tuleeko tästä nyt pysyvä toimintatapa suomalaiseen politiikkaan? Onko siis niin, että myös tulevat hallitukset voivat tehdä ihan mitä vain sekä jäädä useita kertoja kiinni epärehellisyydestään ja hallitus voi jatkaa samaa menoa niin kuin mitään ei olisi tapahtunut?

Arvoisa puhemies! Todellisuus on taruakin ihmeellisempää. Kun kaikesta selviää selitelyllä, ministerikierrätyksellä ja iltakouluilla, ehkä tulevaisuudessa maamme asiatkin voidaan päättää siellä iltakouluissa.

Ministereidemme Posti-sekoilut ja salailun kulttuuri hallituksessa ovat vaarantaneet koko suomalaisen demokraattisen järjestelmän, kun asioista ei enää oteta vastuuta ja val-lankahvassa roikutaan hinnalla millä hyvänsä. Keskusta näyttää kulkevan toimillaan kohti pienpuolueen asemaa. Entinen mahtipuolue on pudonnut politiikan raskaasta sarjasta höyhensarjaan toimimalla vihervasemmiston aisankannattajana. Hallituksella ei ole luottamustani.

Muistutan vielä, että Suomen laki ei päde Syyriassa, ja siellä lapsen kansalaisuus määräytyy isän mukaan, kuten islamistisissa maissa on tapana. Kaikilla lapsilla on ulkomaalainen isä.

Arvoisat edustajat, jos äänestätte hallituksen luottamuksen puolesta, miettikää hetki, oletteko tosissanne valmiita tukemaan ja ottamaan vastuun nykyisen hallituksen toimista, jotka irvailevat kansanvallalle ja poliittiselle vastuulle. — Kiitos.

1.24 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ihan alkuun kiitokset ulkoministeri Haavistolle siitä, että yön tunteina on täällä keskustelua kuuntelemassa. Tietenkin toivoisi, että ministeriaitiossa voisi olla kenties joku muukin ministeri Haaviston lisäksi, koska

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

vaikka tämä käsittelee ulkoministerin toimintaa, kysymyksiä on kuitenkin hallitukselle väläkysymyksessä osoitettu.

Arvoisa puhemies! Vähintä, mitä kansalaiset tässä tilanteessa ansaitsevat ja odottavat, on avoimuus ja selkeä poliittinen linjaus ja vastuunkanto näistä tähänastisista, julkisuuden kautta tulleista ristiriidoista. Sen takia me kokoomuksessakin päädyimme siihen, että tehtiin todella pitkä lista kysymyksiä. Väläkysymys on kuitenkin opposition keino saada selvyyttä näihin asioihin.

Teimme pitkän listan, melkein kaksi sivua kysymyksiä kansallisesta turvallisuudesta, siitä, onko hallitus tehnyt linjauksia ja päätöksiä, joissa hyväksytään tarvittaessa tapauskohtaisesti myös aikuisten paluun auttaminen. Koska asiaa on käsitelty ja millä kokoonpanolla hallituksen iltakoulussa? Mikä on hallituksen Haavistolle antama mandaatti toimia asiassa, ja mitä virallisia päätöksiä on tehty? Kysyimme myöskin, eroaako Marinin hallituksen linja asiassa Rinteen hallituksen aikana tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä, ja jos eroaa, miltä osin. Onko hallitus ymmärtänyt, millainen kansallinen turvallisuusriski al-Holin leirillä olevien henkilöiden kotiuttaminen on, ja huomioiko hallitus suojelupoliisin riskiarvioita? Onko hallitus ollut tietoinen ulkoministerin toimista ja yksimielisesti hyväksynyt toimet? Miten hallitus suhtautuu ministeri Haaviston lausuntojen ristiriitaisuuteen? Ja niin edelleen ja niin edelleen.

Hallitus vastauksessaan, joka aikaisemmin tänään, tai eilen, tässä salissa käsiteltiin, kirjoitti, että väläkysymyksessä on lukuisia kysymyksiä, joten hallituksen vastauksessa keskitytään niistä keskeisimpiin. On valitettavaa, että hallitus ei näe tärkeäksi vastata kaikkiin opposition väläkysymyksessä asettamiin kysymyksiin, koska tästä sitten jo seuraa se, että kun kaikkiin kysymyksiin ei vastata, niin tulee uusia kysymyksiä. Ja uusi kysymys tuli hallituksen ja ulkoministeri Haaviston vastauksesta tänään päivällä, kun viittasitte siihen, että tästä hallituksen iltakoulusta, ministeri Rinteen hallituksen aikaisesta iltakoulusta, on tehty pöytäkirjamerkintä — siis siitä iltakoulusta, jossa oikeuskansleri on ollut paikalla. Kysynkin: mikä oli se pöytäkirjamerkintä, johon ministeri Haavisto tänään aikaisemmassa väläkysymyskeskustelussa viittasi? Kun kerroitte, että paikalla oli oikeuskansleri, niin väistämättä tulee myöskin mieleen, kun puhutaan kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä tärkeistä asioista, että oliko paikalla myös supon tai keskusrikospoliisin johtoa.

Toivoisin tosiaan, että näihin loppuihinkin kysymyksiin, sekä näihin kirjallisiin kysymyksiin että uusiin kysymyksiin tässä väläkysymyskeskustelussa, vastaukset saataisiin.

Pidän valitettavana myöskin sitä, että syksyn ajan... Kun muistetaan, että ehkä heinäkuun kesähelteillä olivat ensimmäiset kysymykset — tai taisivat olla jopa heinäkuun alussa — Rinteen hallitukselle, ja ennen kuin kesätauolle lähdettiin, tuli selvä linjaus pääministerin suulla, että tässä ei aktiivisia toimia tehdä, niin on valitettavaa, että nyt tässä monen kuukauden kykenemättömyys tai haluttomuus — en jaksa uskoa siihen, että se on ollut haluttomuutta, koska tässä salissa on käsittääkseni ollut halu ratkaista tätä asiaa, mutta kykenemättömyys — tehdä asiasta selkeää poliittista päätöstä on myöskin saattanut johtaa, ainakin julkisuuden tietojen mukaan, siihen, että meidän virkamiehet ovat joutuneet vaikeaan asemaan tämän asian käsittelyssä. — Kiitos.

1.29 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kaksi vuotta sitten juhlimme sitä, että Suomen itsenäisyys täytti 100 vuotta. Tilastokeskus julkaisi listan niistä kansainvälisistä vertailuista, joissa Suomi sijoittuu kärkeen tai lähelle kärkeä. Lista sisälsi muun muassa sen, että Suomi on maailman vakain valtio, maailman vapain maa Norjan ja Ruotsin ohella, maail-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

man turvallisin maa, Suomessa on maailman paras hallinto, Suomi on maailman onnellisin maa, maailman kolmanneksi tasa-arvoisin maa ja Suomessa hengitetään maailman puhainta ilmaa.

Nämä asiat eivät ole tulleet itsestään. Aivan kuten edustaja Adlercreutz aikaisemmin tänään päivällä totesi, suomalaisen yhteiskunnan kivijalka on oikeusvaltio. Se, että Suomi on oikeusvaltio — ja se on luonut perustan kaikelle sille hyvälle yhteiskuntakehitykselle, josta me jokainen olemme omassa elämässämme saaneet nauttia — ei suinkaan ole aina ollut itsestäänselvyys. Me tiedämme, että reilu kuukausi itsenäisyysjulistuksen jälkeen syttyi sisällissota, ja siinä tapahtuneet asiat ovat erittäin kaukana oikeusvaltioperiaatteista. Opiskeluaikanani tutustuin silloin jo eläkeikäiseen mieheen, joka oli sisällissodan aikaan ollut kymmenvuotias, ja hän kertoi, että kun sodan jälkeen oli vakava elintarvikepula ja hänkin sitten köyhänä lapsena oli joutunut kulkemaan kerjäämässä ruokaa, niin monissa taloissa suhtauduttiin erittäin tylästi sillä perusteella, että hän oli punikin pentu. Jossain jopa syljettiin päälle. Onneksi kuitenkin puolitoista vuotta sisällissodan jälkeen Suomessa hyväksyttiin perustuslaki, joka perustuu demokratialle ja kansalaisten osallistumiselle, ja tästä oikeusvaltiokehitys lähti käyntiin ja loi todella sen hyvinvoinnin perustan, mistä nyt nautimme.

Mutta me tiedämme myöskin kansainvälisestä kehityksestä, että oikeusvaltion periaatteiden pysyminen ei ole itsestäänselvyys. Oikeusvaltion puolustaminen on Suomen vielä jatkuvan EU-puheenjohtajakauden keskeisiä teemoja. Suomi on pyrkinyt saamaan aikaan järjestelmän, jossa taloudellisesti sanktioidaan sitä, mikäli EU-maat lipsuvat oikeusvaltioperiaatteista. Oikeusvaltio suhtautuu kansalaisiin kansalaisina, lapsiin lapsina. Se ei arvota ihmisiä sen mukaan, mitä mieltä nämä ovat, eikä suhtaudu lapsiin sen perusteella, mitä näiden lasten vanhemmat ovat tehneet, ja siitähän tässä välikysymyskeskustelussa on kysymys.

Opposition puolelta on tuotu esille sitä, että ei olisi hallitus vastannut kysymyksiin. Kun luin tätä välikysymystekstin pitkää kysymyslistaa, mielestäni suurimpaan osaan niistä kysymyksistä vastataan hallituksen eilen tekemässä linjauksessa. Ehkä lukuun ottamatta sitä, ketkä olivat paikalla aikoinaan iltakoulussa, mielestäni kaikkiin muihin kysymyksiin on tullut vastaus. Hallituksen eilen linjaama toimintalinja on myöskin aivan sama kuin mitä ulkoministeri Haavisto viime torstaina eduskunnan kyselytunnilla eduskunnalle selosti. Turvallisuushuoliin on toki syytä suhtautua vakavasti, mutta aivan kuten terrorismitutkija Leena Malkki on muistuttanut, riskitöntä vaihtoehtoa ei ole. Muistutan, että eduskunta viime kaudella sääti tiedustelulait, jotka antavat työkaluja uhkiin varautumiseen ja niistä selviytymiseen.

Lopuksi, puhemies, nostaisin esille vielä sen, että supo 10. päivä joulukuuta varoitti nimenomaan oikeistoradikaaleista ryhmistä ja totesi: ”Äärioikeistolaisissa ja maahanmuuttovastaisissa piireissä ilmenee yhä enemmän vainoamista ja vihakampanjointia, jonka kohteina ovat muun muassa viranomaiset, toimittajat ja tutkijat. Yleistyessään laajamittainen vihamielinen vaikuttaminen voi heikentää yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Vaikka tämä 5 minuuttia on suosittu, pyydän tähän aikaan yöstä noudattamaan sitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

1.35 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri, on aika ryhdikästä, että olette paikalla, vaikka aionkin teitä aika lailla potkia nilkoille. [Mari-Leena Talvitie: Puheen tasolla kuitenkin!]

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen avainkysymys on seuraava: nauttiiko ulkoministeri Pekka Haavisto eduskunnan luottamusta? Katu- ja käytävägallupin mukaan ei. Hallituspuolueet piiloutuivat virkamiespäätösten ja lasten oikeuksien taakse ja sitten syyttivät, että oppositio tekee politiikkaa näiden lasten hädällä. Ei. Me teimme välikysymyksen ulkoministeri Haaviston luottamuksesta. Tämä on eduskunta, ja oppositio tekee täällä politiikkaa, aivan kuten hallituskin. Mutta kun aloitte puhumaan lapsista, niin puhutaan sitten.

Julkisuuteen on median kautta vuotanut tietoja, jotka antavat suuren epäilyksen sille, onko ulkoministeri Haavisto pysynyt totuudessa antaessaan eduskunnalle tietoa al-Holin leirillä olevien lasten ja naisten tuomisesta Suomeen. Mutta ovatko he suomalaisia? Ovatko he Suomen kansalaisia? Tähän ei ole saatu vastausta. Jos leirillä on, kuten tänään on keskusteluissa hallituspuolueiden jäsenten puheenvuoroissa noussut esiin, pieniä lapsia, jopa alle kolmen vuoden ikäisiä, niin kysyn: millä perustein he ovat suomalaisia tai Suomen kansalaisia?

Jokainen Isis-vaimo on Daeshin eli kalifaatin eli Islamilaisen valtion jäsen. Daesh eli Isis on terroristijärjestö. Terroristijärjestön jäsenyys on rikos kansainvälisten sopimusten mukaan. On perin kummallista, jos Suomesta terroristijärjestöön lähteneet naiset tuodaan hallituksen poliittisella siunauksella takaisin Suomeen. Tällainen hallituksen linja on erittäin vaarallinen, Suomen kokonaisturvallisuutta alentava ja suorastaan pelottava ennakkopäätös.

Ilta-lehdessä 12.12.2019: ”Toimitus otti seuraavaksi yhteyttä suojelupoliisiin. Supo vastasi joihinkin kysymyksiin sähköpostitse ja ehdotti puolestaan, että aiheesta kysytään sisäministeriöltä. Viestintäasiantuntija Minna Passi kertoo supon pitävän todennäköisenä, että Isis-äitien paluu lisäisi Suomeen kohdistuvaa terrorismin uhkaa. Äidit saattavat jatkaa terroristista toimintaa ja verkostoitua keskenään toimiakseen Suomen jihadistisissa piireissä. Supon mukaan naisten kotiinpaluutoiveet eivät perustu aitoon vapaachtoisuuteen vaan siihen, että Isis on menettänyt voimansa ja naiset ovat joutuneet al-Holin leirille. Naiset ovat viettäneet konfliktialueella pitkän ajan. He ovat matkustaneet alueelle vapaachtoisesti tarkoituksenaan oleskella alueella pysyvästi. He ovat matkustaneet alueelle tietoisina Isil-järjestön toiminnan luonteesta, ja osa on ilmaissut myös medialle antamissaan haastatteluissa hyväksyvänsä šariatuumioistuinten langettamat julmat tuomiot.”

Seuraavan tekstin olen lainannut mukailen tämän päivän 17.12.2019 Ilta-Sanomia: Maanpuolustuskorkeakoulun strategian pääopettaja, komentaja Jaakko Jäntti on tänään tiistaina arvioinut MTS:n seminaarissa, ettei Isis-järjestöä ole vielä lyöty. Isis 2.0 on mahdollinen, varoittaa Jäntti. Pelkona on, että Isis nousee uudelleen ja vapauttaa kurdien vartioimat vangit al-Holista ja alueen muista vankiloista. Isis-järjestöllä on yhä 15 000 taistelijaa, joista osa on liittynyt muihin Syyrian islamistisiin kapinallisjärjestöihin ja osa piileskelee siviiliväestön seassa niin sanottuina nukkuvina soluina. Kaikki juurisyyt Isisin syntymälle uudelleen ovat edelleen voimassa, osin entistä voimakkaampina. Isisin etuna on Jäntin mukaan se, ettei sillä ole kiire. Isis pystyy toimimaan kärsivällisesti, ja sen strategia ulottuu sukupolvesta toiseen. Al-Holin leirille on muodostunut sosiaalisia rakenteita, joissa väkivaltaa ja pelkoa käytetään myöskin kalifaatin omaisesti siellä leirin sisällä. Nämä tekijät huomioiden kaikki mittarit menevät kohti punaista siinä mielessä, että turvallisuustilanne muodostuu yhä huolestuttavammaksi ja huolestuttavammaksi. Al-Holissa on Jäntin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

mukaan tietävästi 11 suomalaista naista, joista osa on kantasuomalaisia ja osa maahanmuuttajataustaisia. Suomalaisnaisilla on kolmisenkymmentä lasta. Hallitus linjasi maanantaina, että Suomi yrittää pelastaa suomalaiset mahdollisimman pian. — Jatkan uudestaan pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, haluan sen verran todeta teille, että ymmärrän kyllä kielikuvat, mutta tässä salissa ei kyllä voi sellaista kieltä käyttää, joka voidaan tulkita uhkaukseksi.

1.40 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että julkisuudessa ja tässä salissakin velloneen epäselvyyden vuoksi hallitus eilen vahvisti linjansa. Hallitus pyrkii kotiuttamaan suomalaislapset al-Holin leiriltä Syyriasta niin pian kuin mahdollista. Kotiutuspäätökset perustuvat tapauskohtaiseen viranomaisten harkintaan — viranomaisten, koska heillä on paras tieto ja koska heillä on lain suoma harkintavalta.

Meillä Suomessa noudatamme oikeusvaltioperiaatetta. Lait ja kansainväliset sopimukset pitävät. Hallitusohjelman kiitely ihmisoikeusperustainen ulkopoliittikka ei ole vain kuollut kirjain, vaan se punnitaan käytännössä, juuri nytkin. Lapsen oikeudet ovat ensisijaiset, kuten oikeuskanslerikin on todennut. Puoluepolitiikan teko, pelottelu ja kilpahuuto yksittäisten kansalaisten kohtalosta eivät lisää luottamusta yhteiskunnassamme — luottamusta, mikä aiemmin on ollut Suomen vahvuus.

Yksinkertaisten ratkaisujen esittäminen monimutkaisessa tilanteessa ei aina ole rehellistä. Joskus taustalla voi toki olla tiedon puute. Tietoa on ollut saatavissa kaikille halukkaille myös lehtitietojen ulkopuolella. On tarjottu ryhmävierailuja ministerin taholta, valiokunta on pidetty tietoisena.

Jos lasten kotiuttaminen al-Holista edellyttää myös äitien tuomista Suomeen, niin näin toimitaan huomioiden tapauskohtainen harkinta. Jos tulijat — jotka siis, jokainen, saavat myös omin neuvoin saapua Suomeen niin toivoessaan ja jos tilanne leirissä sen mahdollista — aiheuttavat riskiä omalle tai toisten turvallisuudelle Suomessa, on turvallisuudesta vastaavien viranomaisten kyettävä tähän puuttumaan. Haluan uskoa, että suomalainen yhteiskunta on varautunut yksittäisten henkilöiden tuomaan radikalisoitumisen ja terrorismin riskiin. Tuen tässä edustaja Lohen aiemmin esittämää näkemystä, että Suomi on hallinnollaan yksi maailman vahvimmista maista ja kykenee tämän riskin tarvittaessa kantamaan. Supon esittämät näkökulmat ovat tiukkoja, muttei sieltäkään ole yksiselitteisesti otettu kantaa, että jokainen yksittäinen äiti olisi vaarallinen ja riski Suomeen saapuessaan. Viranomaisharkinta on siis osa heidänkin näkemystään.

Toimivan ja luotettavan hallinnon kannalta on myös oleellista, että nyt tapahtuneet vuodot selvitetään.

Huomioon on rehellisyyden nimissä otettava myös se, ettei Isis-taistelijoiden tai heidän perheidensä valvonta voi loputtomasti olla jo paljon länsimaidenkin eteen tehneiden kurdien vastuulla. Tilanne alueella on levoton, ja leiri voi purkautua milloin hyvänsä. Tällöin lasten turvallisuuden takaaminen sekä rikollisten tuomiolle saaminen olisivat entistä vaikeammin toteutettavissa. Toiminta on parempi kuin viivyttely ja silmien ummistaminen.

Lainsäädännön muutostarpeita terroristisen toiminnan ja siihen liittyvien uhkien vuoksi on hyvä tarkastella meillä Suomessakin. On tärkeää, että rikoksista kyetään myös tuomitsemaan — ei ennalta, kuten osa täällä tuntuu tehneen, vaan todisteiden ja oikeusprosessin perusteella. Osa mahdollisista laeista oli jo viime hallituksen valmistelussa, ja edustaja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Häkkänen, tuolloinen oikeusministeri, nosti esiin haasteet, joita muun muassa lainsäädäntö terroristiseen järjestöön kuulumisen laittomuudesta sisälsi. Haasteista huolimatta toimivia lainsäädännön keinoja on etsittävä.

Maailmalla eivät konfliktit valitettavasti lopu. Ilmastonmuutoksen tuomat muutokset, sodat ja köyhyys aiheuttavat jatkossakin tilanteita, joissa Suomen kansalaisia on maailmalla pulassa, aikuisia ehkä omaa tyhmyyttään, lapsia aikuisten päätösten vuoksi. Lainsäädäntömme ja oikeusperiaatteiden on toimittava näissä tilanteissa. Ihmisoikeuksien ja lapsen oikeuksien toteutuminen on turvattava.

1.46 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan kiittää ministeri Haavistoa, että olette kuuntelemassa ja vastaamassa kysymyksiin. Se herättää luottamusta ja avoimuutta.

Niin kuin tässä jo aiemmin on tuotu esille, tämä asiahan on monimutkainen, mutta myös yksinkertainen sen suhteen, että lapsia pitää auttaa. Lapsia pitää auttaa aina, ja hallituksen lähtökohtanaan on auttaa lapsia. Ja niin kuin pääministeri Marin jo aikaisemmin on keskusteluissa sanonut, velvoitetta vapaaehtoisesti alueelle menneiden aikuisten avustamiseen ei ole.

Hyvät oppositioedustajat, niin kuin kuulitte, hallitus on arvioinut tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan sekä tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Nämä al-Holin leirin lapset ovat Isis-taistelijoiden lapsia, joten kysynkin ministeri Haavistolta: Onko tehty arvioita tai suunniteltu toimintalinjauksia sen suhteen, että nämä sortovallan taistelijat, Isisin äidit tai isät, lähtisivät hakemaan lapsiaan Suomesta takaisin? Onko tämänsuuntaisiin toimiin varauduttu Suomen viranomaisten toimesta?

1.47 Ano Turtiainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen ja ulkoministeri Haaviston venkoilu al-Holin jihadistien suhteen on ollut käsittämätöntä seurattavaa. Hallituksen linjaa olisi helpompi kommentoida, jos sen linja olisi selvä. Keskustan edustajat puhuvat toista ja punavihreät edustajat toista. Silti keskusta venkoilee muiden hallituspuolueiden mukana. Tulee mieleen vain sanonta ”kepu pettää aina”.

Ei tarvitse ihmetellä, kun kansan luottamus poliitikkoihin jatkaa laskemistaan. On ollut surkeaa katsella, miten poliitikot ovat koettaneet piiloutua virkamiesten selän taakse halutessaan tuoda terroristeja Suomeen. Samoin piiloutuminen lasten oikeuksien taakse on häpeällistä, koska todellisuudessa ongelma ovat äidit ja nuorukaiset, jotka ehkä teknisesti ovat lapsia mutta todellisuudessa Isisin aivopesemiä tappajia.

Haittamaahanmuutosta ja ulkomaalaisasioista puhuttaessa lasten määritelmä on ollut muutenkin yhtä venkoilevaa kuin hallituksen toiminta tänä vuonna. Esimerkiksi vuonna 2015 pahimman turvapaikkahakija-aallon aikana media ja valtaosa poliitikoista puhuivat tänne tulevista pakolaislapsista sekä -naisista. Todellisuudessa nämä lapset olivat monesti lähellä 30 ikävuotta olevia miehiä, joista yksi lopulta toteutti maassamme ensimmäisen islamistisen terrori-iskun Turussa kesällä 2017. On täysi kysymysmerkki, mitä al-Holin leirillä olevat lapset ovat. Mustaa Pekkaa pelaaminen tällä asialla on enemmän kuin typerää.

Isisin mukaan lähteneet äidit eivät myöskään ole mitään viattomia uhreja vaan vahvoja ja itsenäisiä naisia, jotka ovat itse valintansa tehneet. Ei voi olla niin, että Suomen valtio tulee aina pelastamaan, kun tehdään omia huonoja valintoja, etenkin kun kyseisten valinto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

jen tarkoitus on kaataa koko länsimainen yhteiskuntajärjestys. Yksilöllä on oltava jokin vastuu huonoista valinnoistaan, varsinkin silkkää pahuutta edustavista valinnoista.

Arvoisa puhemies! Suojelupoliisin päällikkö Antti Peltari on tänään todennut, että Isis-äidit olisivat suurempi turvallisuusuhka Suomessa kuin leirillä. Tämä huomiona niille, jotka väittävät naisten ja lasten leirille jättämisen olevan suurempi riski kuin tänne tuominen. Suomessa on jo nyt satoja ihmisiä suojelupoliisiin valvonnassa kohonneen terroriuhan takia. Tätä määrää ei ole syytä kasvattaa yhtään, vaan kaikki jo olevat terroriuhkaa kohottavat ei-suomalaiset henkilöt on toimitettava ulos maasta.

On selvää, että kansalaisuuslakia on muutettava niin, että kansalaisuus voidaan tarvittaessa ottaa pois. Terroristijärjestön toimintaan lähteminen on sellainen teko, jonka pitäisi täyttää kansalaisuuden poistamisen tunnusmerkit. Esimerkiksi Tanska on tehnyt lakimuutoksen, jonka perusteella kansalaisuus on otettu pois Isis-toimintaan lähteneiltä henkilöiltä. Vastaava lakimuutos voidaan varmasti tehdä myös Suomessa, kunhan poliittista tahtoa löytyy.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ministeri Haavisto on yrittänyt taivutella virkamiestä menettelemään lainvastaisesti ja siirtänyt virkamiehen toimiin tehtäviin siksi, ettei tämä ole totellut ministeriä. Näin ollen ministeri Haaviston johtamistapa on ollut täysin epäammattimaista ja ministerille sopimatonta. Ottakaa nyt hyvä hallitus itseänne niskasta kiinni, vaihtakaa ulkoministeri Haaviston tilalle rehellisempi henkilö ja lopettakaa suomalaisten turvallisuutta heikentävä toiminta. Suomessa on jo riittävästi epäkohtia ja ongelmia, eikä niitä tarvita yhtään lisää — kymmenistä puhumattaakaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Halla-ahon esittämää epäluottamuslausetta. — Kiitos.

1.52 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ulkoministeri Haavistolle, että olette paikalla täällä tänään, näin keskellä yötä.

Al-Holin leirin tilanne on vaikea, ja sitä se on ollut jo pitkään. Kukaan ei varmasti ole väittänyt, että tilanne olisi yksinkertainen tai helposti ratkaistavissa. Moni Pohjoismaa on jo paljon meitä ennen päätenyt ratkaisuun ja hakenut leiriltä orpolapsia ja sairaita lapsia vanhempien suostumuksella. Leirillä olevista suurin osa on lapsia, myös suomalaisia lapsia on joukossa. Lapsia tulee auttaa. Nyt vihdoinkin opposition välikysymyspaineen alla hallitus on kyennyt kertomaan sen, minkä moni kansanedustaja ja moni muu on jo aiemmin toistanut: lapsia autetaan, ja lapsia tulisi auttaa.

Toisin kuin moni täällä on väittänyt, tässä välikysymyksessä ei kuitenkaan ole kysymys siitä, keitä al-Holin leiriltä mahdollisesti tuodaan. Sitä päätöstä ei voida tehdä huutoäänestyksellä lehtitietojen varassa. Valtioneuvosto on se taho, jolla on kaikki tieto käytössään leirillä olevista lapsista ja aikuisista, turvallisuusriskeistä, joita heidän tuomisensa Suomeen aiheuttaa, sekä niistä turvallisuusriskeistä, mitä myös leirillä oleminen aiheuttaa, ja myös neuvottelutilanteesta kurdihallinnon kanssa. Siksi onkin hyvin erikoista, että valtioneuvosto oli myös lähes ainoa taho, joka vasta eilen opposition välikysymyspaineen alla kykeni kommunikoidaan tahtotilansa ääneen.

Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys lähti siitä, onko ulkoministeri Haavistolla ollut toimilleen hallituksen hyväksyntä ja virallinen päätös ja onko hän antanut asiasta riittävät ja oikeat tiedot. Välikysymyksen esittämisen jälkeen on tullut ilmi, että ministeri Haavistolla oli iltakoulussa saatu hallituksen hiljainen hyväksyntä toimilleen. Edelleen on kuitenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

kin epäselvää, mikä tämä hallituksen hiljaisesti hyväksymä toimintalinja oli. Toisekseen on epäselvää, oliko toimintalinja sama, joka nyt eilen vahvistettiin ja jonka perusteella tehdään valtioneuvoston periaatepäätös myöhemmin.

Oikeuskanslerin päätös tarkasteli aikaisempia hallituksen toimia ja otti kantaa myös mahdollisuuksiin tulevista toimista. Erikseen päätöksessä kuitenkin todettiin, että päätös ei ole edellytys toimia tietyllä tavoin eikä myöskään edellytä viranomaisilta joitakin tiettyjä toimia. Tätä oikeuskanslerin linjausta ulkoministeri Haavisto kuitenkin käytti perusteena toimien valmistelemiseksi.

Lehdistä olemme saaneet myös lukea niin ulkoministeriön virkamies Tuomisen kuin johtavan virkamiehen, sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikön Kirsi Varhilan selkeän kannan, joiden mukaan lapsia vanhempineen ei voi tuoda Suomeen ilman valtioneuvoston päätöstä. Vastuu operaatiosta on yksittäiselle virkamiehelle virkavastuulla aivan liian suuri heidän mukaansa.

Pääministeri Marin kertoi eilen tiedotustilaisuudessa hallituksen valmistelevan nyt periaatepäätöstä eilen julkistettujen linjausten mukaan. Koska edelleen on epäselvää, kysyn: Onko nyt siis tulkittava, että valmisteltava valtioneuvoston tuleva periaatepäätös mahdollistaa operaatiot eli lasten ja tarvittaessa aikuisten hakemisen Suomeen? Tutkitaanko turvallisuusriskit Suomessa vai ennen kuin päätös aikuisten tuomisesta Suomeen tehdään?

Arvoisa puhemies! Miksi hallitus ei voinut jo aiemmin kertoa, että tavoitteena on lasten hakeminen Suomeen? Tarkennan vielä: Kysymys ei ole siis siitä, että olisi pitänyt julkisuuteen kertoa kaikki valmistelujen yksityiskohdat. Virkamiesten ja viranomaisten toimintaedellytykset ja turvallisuus on tietysti turvattava. Hallituksen kyvyttömyys kommunikoida tahtotilaansa on se, jota tässä on ihmeteltävä. Viranomaisten toiminnan ja virkamiesten päätösten on perustuttava lakeihin, tavoitteen linjaaminen on kuitenkin valtioneuvoston tehtävä. Vastaus tähän viimeiseen kysymykseen taitaa olla valitettavasti selvä. Hallitus pyrki iltakoulussaan hiljaisella hyväksynnällään mahdollistamaan operaatioiden valmistelut ja ehkä myös päätökset operaatioista ulkoministeri Haaviston johdolla mahdollisimman pitkälle ennen kuin hallitus ottaa vastuun linjausten tekemisestä. Ja miksi näin? Koska hallituspuolueiden näkemyksissä oli niin suuri ero ja se oli julkisuudessa ääneen kommunikoitu. Tämän jälkeen sellaisen valtioneuvoston kannan muodostaminen, joka mahdollistaisi sekä keskustan että muiden puolueiden tulkinnat, oli erittäin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että al-Holin leirin tilanne ei ole pysyvä. Sen vuoksi Suomen tulisi yhdessä etsiä muiden maiden kanssa [Puhemies koputtaa] kansainvälistä ratkaisua tuomioistuimen perustamiseksi leirin lähialueelle. Kiireellistä on myös Suomen lainsäädännön osalta [Puhemies koputtaa] terroristilainsäädännön kiristäminen viipymättä. Tälle löytyy varmasti eduskunnasta laaja tuki.

1.58 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Täällä salissa tuntuu olevan monta kansanedustajaa, jotka haluavat toimia eräänlaisina tuomareina. He sanovat, että kun huhupuheet sanovat yhtä ja ministeri toista, niin se ikään kuin automaattisesti tarkoittaisi, että ministeri puhuisi muunneltua totuutta, että kun julkisuuteen vuodetussa poliisin suunnitelmaluonnoksessa mainitaan jokin viikko, niin se automaattisesti tarkoittaisi, että tällöin todella tapahtuu jotain — näin siis, vaikka sekä ministeri että media ovat raportoineet, että neuvotteluissa kurdien kanssa ei ole edetty. He heittelevät ilmoille syytöksiä laittomuuksista ilman rahtuakaan näyttöä. He eivät tunnu aina ymmärtävän, että Suomessa viranomaiset toimivat Suomen lakien, eivät muiden Pohjoismaiden lakien mukaisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Hyvä oppositio, oikeuskansleri on se, joka ministerin toimien laillisuuden tutkii — näin on ministeri itsekkin todennut — ja tuomiovalta tässä maassa kuuluu jonnekin muualle kuin tähän saliin.

Ulkoministeri on myöskin useasti todennut, että tähän asiaan liittyvät päätökset ja toimet on valmisteltu huolellisesti yhdessä ministeriön ylimmän virkajohdon kanssa ja oikeuskansleria konsultoiden. Mikäli virkajohto olisi havainnut mitään merkkejä toimien laillisista ongelmista, he olisivat varmasti tuoneet ne ilmi. Tällaista huomautettavaa ei ole ilmennyt. On selvää, että kaikkien toimien oikeudellinen pohja arvioidaan varmasti myös jälkikäteen.

Oikeuskansleri ei anna virkakäskyjä, mutta kuten on useaan kertaan todettu, oikeuskanslerin lokakuun ratkaisussa on kuvattu se oikeusperusta, joka suomalaisia viranomaisia ja poliitikkojakin velvoittaa. Mikään poliittinen päätös ei muuta sitä tosiasiaa, että perustuslakia ja lapsen oikeuksien sopimusta on noudatettava niin poliitikkojen kuin viranomaisienkin. Jokaiselta, joka kannattaa toisenlaista linjaa, tulisikin kysyä: Mitä kaikkia perustuslain pykäläiä haluatte muuttaa? Mistä kaikista kansainvälisistä sopimuksista haluatte irtautua? Mistä kaikista oikeusvaltion periaatteista olette valmiita luopumaan nyt, entä myöhemmin? Kenelle kaikille ihmisoikeudet kuuluvat? Lapsen edun toteutumisen ei pitäisi koskaan riippua poliittisesta harkinnasta.

Arvoisa puhemies! Isis on raakalaismainen terroristijärjestö, jonka kansainvälinen yhteisö on onneksi saanut kukistettua. Tämän kamppailun eturintamassa taistelivat kurdit, jotka nyt painivat myös jälkien siivoamisen kanssa. Syyrian leireillä on edelleen tuhansia ulkomaalaisia lapsia. He ovat ennen kaikkea lapsia ja sodan uhreja, ja Suomen velvollisuus on huolehtia suomalaisista lapsista, ei jättää heitä alueen muutenkin vaikeassa tilanteessa olevan hallinnon huoleksi.

Tämän päivän aikana on edustaja Orpon antaman haastattelun myötä kirkastunut, että valitettavasti myös kokoomus toden totta on valmis jättämään nämä lapset leirille, jos tilanne tulee sellaiseksi.

Muutama sana turvallisuudesta ja suojelupoliisista. On selvää, että tämänkaltaisen vankeileirin olosuhteet eivät varmasti ole kenellekään hyväksi, fyysisesti tai henkisesti, mutta täytyy muistaa, että me emme tiedä, miten kauan tämä leiri on ylipäätään olemassa. Esimerkiksi leirin purkautuminen voi saattaa nämä suomalaiset lapset entistä suurempaan vaaraan tai johtaa siihen, että osa näistä ihmisistä joka tapauksessa palaa Suomeen. Minusta on erittäin hyvä, että viranomaiset ovat erilaisiin tilanteisiin yhdessä valmistautuneita, vaikka nämä erilaiset varautumissuunnitelmatkin ovat kohahduttaneet oppositiossa.

Tässä salissa on useasti viitattu suojelupoliisin uhka-arvioihin ja tuoreisiin kannanottoihin. Turvallisuusuuhkia tippaakaan vähättelemättä pidän tärkeänä täsmentää, mitä supo on itse asiassa lausunut julkisuuteen. Suojelupoliisi on sanonut, että uhan muodostavat ihmiset ovat tosiaan suurempi uhka, jos he ovat Suomessa kuin jos he ovat Syyriassa, [Petri Huru: Luonnollisesti!] ja on todennut myös, että tämä ei tarkoita, että jokainen yksilö muodostaisi uhan. Suojelupoliisi on korostanut, että tapauskohtaista arviointia tarvitaan. Tapauskohtainen arviointi kuulostaa jossain määrin tutulta. Ikään kuin se olisi osa tätä hallituksen linjaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten lasten tilanne Syyriassa on erittäin vaikea ja monimutkainen. Ulkoministeri on kattavasti avannut tilannetta ja tehtyä valmistelua sekä ulkoasiainvaliokunnalle että myöskin julkisuudessa. Valitettavaa on se, että tämän asian pitkittynyt julkinen käsittely voi hidastaa tai pahimmillaan hankaloittaa lasten auttamista ja vi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

ranomaisten toimintaa erittäin vaikeissa olosuhteissa. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti tästä päästään mahdollisimman pian eteenpäin.

2.03 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Jatkan hieman siitä, mihin edellisessä puheenvuorossani jäin.

Minua on häirinnyt täällä tämän päivän keskustelussa se, että tätä oikeuskanslerin lokausta al-Hol-ratkaisua on jopa väkivaltaisella tavalla pyritty yksinkertaistamaan. Tämä oikeuskanslerin ratkaisu kuvaa sitä aika monimutkaista juridista kehikkoa, joka tähän asiaan liittyy, ja myöskin sitä perusoikeuksien punnintaa, jota — jos tätä asiaa tarkastellaan puhtaasti juridisesti — tässä asiassa täytyy välttämättä tehdä.

Ulkoministeri, viittasitte päivällä oikeuskanslerin lopputulemaan tässä ratkaisussa, siihen, että perustuslaki ja ihmisoikeusvelvoitteet puoltavat sitä, että ainakin lapset on pyrittävä kotiuttamaan. Referoitte tätä ratkaisua kuitenkin siinä mielessä valikoivasti, että oikeuskansleri jatkaa tätä lopputulemaa: ”Oikeudellisella arviolla on nyt esillä olevassa tilanteessa rajallinen merkitys sen vuoksi, että viranomaisten tosiasialliset mahdollisuudet ja edellytykset toimia poikkeavat edellä esitetyin tavoin siitä, mitä ne olisivat, jos kysymys olisi maan sisäisestä tilanteesta.” Oikeuskanslerin ratkaisun mukaan ainakaan konsulipalvelulaista ei johdu yleistä velvoitetta Suomelle hakea Isis-leiriläisiä. Oikeuskansleri viittasi ratkaisussaan myös tähän lainkäyttövaltaan, joka pätee lähtökohtaisesti vain valtion omalla alueella. Tämähän tarkoittaa siis sitä, että kansainväliset sopimukset, kuten lasten oikeuksien sopimus, velvoittavat toteuttamaan lasten oikeudet nimenomaan täällä Suomessa.

Edelleen tässä ratkaisussa on tarkasteltu perustuslaissa julkiselle vallalle säädettyä velvoitetta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tältä osin oikeuskansleri on viitannut oikeuskirjallisuuteen: Perustuslain säännös tältä osin — siis julkiselle vallalle säädetty velvoite turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen — on yleisluonteinen, ja Suomessa legaliteettiperiaate on tiukka. Tällöin laillisuusvalvojat eivät voi käyttää pelkkää viittausta perustuslain pykälään omien sanktioidensa perusteena. Näin on todettu oikeuskanslerin ratkaisussa.

No, oikeusvaltiohan, johon täällä on toistuvasti viitattu, siis tarkoittaa sitä, että julkisen vallankäytön tulee perustua lakiin. Nyt kysynkin teiltä, ulkoministeri: Mihin säännökseen tarkalleen ottaen perustuu tämä vihreiden edustajien väittämä selkeä velvoite noutaa al-Holin leiriltä kaikki, myös mahdollisesti jihadistiseen toimintaan syyllistyneet naiset, tänne Suomeen? Mihin säännökseen perustuu tällainen, kuten täällä on todettu, selkeä velvoite noutaa lopulta kaikki al-Holin leiriltä? [Inka Hopsu: Lapset!]

Myös oikeuskanslerin ratkaisun perusoikeuspunninta on tosiaan jäänyt täällä lähes huomiotta. Jälleen kerran suora sitaatti: ”Varsinkin myös aikuisten kotiuttaminen voi saamieni tietojen perusteella johtaa muiden Suomessa oleskelevien perus- ja ihmisoikeuksien vaarantumiseen.” Oikeuskansleri on viitannut siis perustuslain 7 §:ään ja siinä turvattuun jokaisen suomalaisen oikeuteen turvallisuuteen. No, suojelupoliisin vakavan arvion mukaan Isis-naiset Suomeen palatessaan todennäköisesti jatkaisivat terroristista toimintaansa ja verkostoituisivat kotimaisten jihadististen verkostojen kanssa. Tuoreen supon lausunnon mukaan Suomeen palatessaan Isis-naiset ja heidän teini-ikäiset lapsensa muodostaisivat todennäköisesti suuremman uhan kuin al-Holin leirille jäädessään.

Nyt kysynkin lisäksi vielä, ulkoministeri, teiltä: Miten tämä supon vakava turvallisuusarvio otetaan hallituksen tuoreen linjauksen mukaan tarkalleen ottaen huomioon? Osaatte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

ko vastata tähän? Ainakaan hallituspuolueiden edustajat eivät osaa. Kumpi on oikeassa, edustaja Kärnä, joka sanoo, että jotta Isis-naisia voidaan kotiuttaa, vaaditaan suojelupoliisilta niin sanotut puhtaat paperit, vai onko oikeassa ministeri Andersson, joka sanoo, että lasten etu on aina määräävä? Tämä turvallisuusarvio olisi jollain tavalla ilmeisesti sitten toissijainen hänen mukaansa. [Janne Heikkinen: Sekava linja!] — Tämä on sekava linja. — Toivon, että te osaatte nyt selventää, mikä nimenomaan tämän lapsen edun ja sitten näiden turvallisuusarvioiden välinen suhde tarkalleen ottaen on.

2.08 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jatkan nyt puheenvuoroni loppuun, että syntyy luonteva kokonaisuus.

Suomi on oikeusvaltio, jossa meidän tulee toimia perustuslain, muiden Suomen lakien ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisesti. Perustuslaki turvaa jokaisen ihmisen vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden. Konsulipalvelulaki määrittelee, miten Suomi auttaa vaikeuksiin joutuvia kansalaisiaan. Lastensuojelulaki määrittelee, miten autamme lapsia. Ratkaisevaa on lapsen etu. Tekemättä jättäminen olisi vastuutonta, lapsia tulee aina suojella.

Yli puolet al-Holin suomalaislapsista on aivan pieniä, alle kouluikäisiä. Mitä nuoremasta lapsesta on kysymys, sitä suuremmat mahdollisuudet lapsella on selvittää hankalista ja manipuloivista oloista. Jos nämä lapset, joilla on oikeus palata Suomeen, palaavat tänne vasta kymmenien vuosien kuluttua, tilanne voi olla aivan toinen. Tämän kaiken pohjalta valtioneuvosto antoi linjauksensa viranomaistyön tueksi.

Hallituksen lähtökohta on auttaa lapsia ja ottaa suomalaisten turvallisuus huomioon. Lapsia ei jätetä vaaraan. Hallituksella on samanlainen kanta kuin tasavaltamme presidentillä. Linja on samankaltainen kuin muilla Pohjoismailla. Se on eduskunnan hallintovaliokunnan mietinnön mukainen. Viranomaiset tekevät tapauskohtaiset, yksilölliset päätökset kokonaisharkinnan perusteella. Luotan suomalaisten — maailman luotettavimpien — viranomaisten toimintaan.

Velvoitetta vapaaehtoisesti sota-alueelle menneiden aikuisten avustamiseen ei ole. On syytä muistaa, että Suomen kansalaisilla on joka tapauksessa oikeus palata tänne Suomeen. Tähän on varauduttu. Suomessa toimivat viranomaiset tutkivat ja arvioivat tulijoiden mahdolliset rikosoikeudelliset vastuut niin kuin tähänkin saakka. Viranomaisten tehtävä on varmistaa, että tänne tulevista henkilöistä ei koidu turvallisuusuhkaa Suomelle. Tämä edellyttää viranomaisten tiivistä yhteistyötä. Suomessa oleskelevien turvallisuus ei saa vaarantua. Tämä on perustuslakimme mukaista.

Terrorismiin liittyvä lainsäädäntö vaatii uudistamista, vaikka asiassa edettiinkin jo viime kaudella. Pidän tärkeänä sitä, että hallitus arvioi tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan ja tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. Voimme ottaa esimerkiksi Ruotsista ja Norjasta. Terroristiryhmään kuuluminen on Norjassa rikos. Myös rekrytoinnista terroristiseen toimintaan tulee tehdä rikollista. Lainmuutoksiin on selkeä tarve maamme turvallisuuden takaamiseksi.

On tarve kehittää myös viranomaisviestintää ja oppia tästä tapahtumasarjasta, jotta kansalaisille välittyä selkeä kuva siitä, miten viranomaiset toimivat.

2.13 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Täällä salissa äskettäin edustaja Hyrkkö kertoi niin hyvän tarinan, että on se ikävä tässä kohtaa totuudella pilata. Hyrkkö antoi ymmärtää, että kokoomus jättäisi lapset al-Holin leirille. Näinhän tilanne kuitenkin ei ole,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

vaan kokoomus on valmis tuomaan lapset takaisin Suomeen, jos heidän vanhempansa lapset ehdoitta tänne luovuttavat. Ikävä kyllä näin ei välttämättä hirveän joutuisasti tapahdu, koska leirille jääneet vanhemmat ovat olleet uskossaan kaikista puhtaampia jihadistiteja, ovat halunneet siellä viimeiseen saakka kalifaattia tukea ja rakentaa omaa islamilaista valtiotaan. Näin ollen on syytä tässä sen aikaa odotella, että äidit tulevat riittävästi katumaapäälle siitä, että lapsen etu todellakin toteutuu paremmin Suomessa [Inka Hopsun välitalkot] kuin al-Holin leirillä.

2.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, mihin edellisessä puheenvuorossani jäin:

Keitä nämä Jäntin mainitsema vangit ovat, entä nämä 15 000 taistelijaa? Onko heidän joukossaan näiden Isis-naisten puolisoja? Tuodaanko heidät myöhemmin Suomeen perheenyhdistämisen perusteella? Meidän kansanedustajien tulisi kyllä saada tietää, ovatko nämä Isis-vaimot, joilla on joitain mahdollisia siteitä Suomeen, todellakin Suomen kansalaisia ja onko heidän lapsillaan Suomen kansalaisuus vai ovatko nämä naiset vain oleskelleet Suomessa ja ovat siten vain lähteneet Suomesta.

Lainaan mukaillen Ylen uutista 8.3.2016:

”Brittiläisen asiantuntijaryhmä Quilliamin julkaiseman raportin mukaan Isis käyttää laajasti lapsia terroritoiminnassaan. Raportti on ensimmäinen, joka perehtyy siihen, miten Isis käyttää hyväkseen ja pahoinpitelee lapsia turvatakseen liikkeen tulevaisuuden.

Quilliamin raportin mukaan Isis panostaa paljon ideologiansa juurruttamiseen lapsiin ääri-islamistisen koulutuksen avulla, jotta heistä muovautuisi tulevia terroristeja.

’Tarkoituksena on luoda uusi toinen sukupolvi ja vahvempi sukupolvi taistelijoita, jotka on ehdollistettu ja opetettu toimimaan Isisin tulevina jäseninä. Suurin huoli on, että Isis valmisteleo armeijansa totuttamalla nuoria lapsia väkivaltaan ja juurruttamalla heihin ideologiaansa kouluissa’, raportissa todetaan.

Lapsille opetetaan myös taistelutaitoja, joiden avulla he esimerkiksi palvelevat etulinjassa tai vartiopaikoilla tai tarkka-ampujina, tai sitten he valmistavat räjähteitä. Heitä myös koulutetaan toimimaan itsemurhapommittajina.

Raportin mukaan Isis juurruttaa ideologiaansa lapsiin pienestä pitäen. Isisin ylläpitämissä kouluissa lapsia pyritään totuttamaan väkivaltaan näyttämällä heille Isisin propaganda-videoita, viemällä heitä katsomaan julkisia teloituksia ja antamalla heille leikkiaseita leluiksi.

Suurin osa opiskelusta kouluissa keskittyy raportin mukaan Isisin oikeana pitämän islamin tulkinnan opetukseen.

Teini-ikäiset nuoret opiskelevat koulutusleireillä taistelutaitoja. Heille opetetaan taistelulajeja, asetekniikkaa ja vankien kanssa toimimista.

Raportin mukaan äideille annetaan oppaita, joissa kerrotaan, miten heidän tulee kasvatata lapsiaan. Heidän pitää muun muassa kertoa iltasatuina tarinoita marttyyreista ja näyttää lapsille väkivaltaisia videoita ääri-islamistisilta verkkosivuilta.

Quilliam toteaa, että lasten pitkäkestoinen altistuminen väkivallalle vahingoittaa heitä sekä fyysisesti että henkisesti sekä välittömästi että pidemmällä aikavälillä.

’Tämä on yksi vakavimmista tilanteista maailmassa. Isisin harjoittama indoktrinaatio alkaa jo syntymästä ja lisääntyy kouluissa ja koulutusleireillä’, Quilliamin johtaja Noman Benotman sanoi.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Seuraavaksi mukailen lainaan Iltalehden uutista 1.5.2016: ”Muslimiväestöön suhteutettuna Suomesta on liittynyt eniten ihmisiä Isisiin. Koko väestöön suhteutettuna Suomi on lähtömaana sijalla 28. Suomessa asuva muslimi lähtee kaikista maailman maista todennäköisimmin taistelemaan äärijärjestö Isisin riveihin, kertoo Jerusalemin yliopistossa tehty tutkimus. Miksi juuri Suomesta? Tutkimuksessa pohditaan sitä, miksi juuri Suomesta päädytään lähtemään väkivaltaisille taistelulentille. Syyt löytyvät lähtömaiden piirteistä: maista, jotka ovat etnisesti ja kielellisesti hyvin homogeenisiä — kuten Suomi — liitytään Isisiin eniten. ’Mitä homogeenisempi isäntämaa on, sitä suuremmat vaikeudet maahanmuuttajilla, kuten Lähi-idän muslimeilla, on sulautua väestöön. Kuten aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, eristäytyminen saa aikaan sen, että jotkut heistä radikalisoituvat’, tutkimuksessa todetaan.”

Euroopasta Isisin riveihin on matkustanut noin 6 000 ihmistä. Heistä noin kolmannes on kuollut ja toinen kolmannes on vangittuna alueella tai paennut muualle. Arviolta 2 000 entistä Isis-taistelijaa on raportin mukaan palannut Eurooppaan. Ovatko näiden Isis-vaimojen aviomiehet kuolleita, vankeina vai jo Euroopassa? Syntykö suomalaisen naisen aviomiehen muillekin vaimoille perheside Suomeen?

Arvoisa puhemies, seuraavassa jatketaan.

2.19 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Minä sanon nyt kerralla sanottavani.

Arvoisa puhemies! Presidentti Kekkonen on aikoinaan sanonut, että isänmaataan voi palvella myös oppositiossa. Viisaasti sanottu, se on jälleen nähty. Välikysymyksen kautta oppositio halusi sitä, että hallitus tekisi linjauksensa ja päästäisiin tästä vakavasta ja hyvin monimutkaisesta tilanteesta eteenpäin.

Kyllä minä, arvoisa ministeri... — Voin sanoa, että on hienoa, että ministeri Haavisto on täällä paikalla. Näin juuri pitäisikin olla. Muistan, kun olen itse ollut seitsemässä välikysymyksessä, että istua nökötin siellä kyllä ihan loppuun asti ja se oli aika hedelmällistä siellä yömyöhään kuunnella — toivottavasti myös teille. — Sanon vain sen, että kyllä minä ymmärrän sen, että ministerin tehtävissä kaikki eivät ole helppoja ratkaisuja. Kun on itse ollut monesti samantyyppisessä tilanteessa, niin tietää, että joskus tuntuu, että se seinä on siinä vastassa, kun ei niitä faktoja ole, ei pysty ennustamaan, mitä tapahtuu. Mutta silloin, kun ei pysty ennustamaan ihan varmasti, pitää ottaa tietoa siitä, mikä on se tämänhetkinen tilanne ja mitä arvioidaan, mitä sanovat muut asiantuntijat. Kun hallituksella ja valtionhallinnolla ja valtion päämiehillä on nimenomaan ne mahdollisuudet saada sitä kaikkein ajankohtaisinta ja juridisesti punnittua tietoa kaikkein parhaiten tässä yhteiskunnassa, niin siksi kannattaa sitä käyttää.

Kun tällaisia päätöksentekotarpeita sitten tulee vastaan, niin kannattaa olla mahdollisimman avoin ja kannattaa nimenomaan katsoa ne kolikon kaikki viisi puolta. Ja se kyllä kannattaa tehdä, että vie ne sinne hallituksen päätettäväksi, yhteisesti päätettäväksi. Sitä varten on ministeriryhmiä, jotka niitä valmistelevat, ja sitä varten on se valtioneuvoston istunto. Nyt näyttää siltä, että näin ei ole tapahtunut. Yleensä tällaisissa tilanteissa, kun on tämäntyyppinen tapaus käsillä, ei kannata tehdä mitään tapauskohtaista harkintaa vaan nimenomaan lähteä siitä, että ne viedään mahdollisimman matalalla kynnyksellä valtioneuvoston päätettäväksi ja sillä tavalla kollegiaalisesti saadaan päätöstä.

Se tässä henkilökohtaisesti hieman mietityttää, että kun ministeri Haavisto on kokenut ministeri ja hyvin maltillinen ministeri ja pitkään tosiaan ollut ministerin tehtävissä jo aikaisemmin ja tietää, että nämä ovat monimutkaisia asioita, niin miksi tätä ei viety valtio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

neuvoston istuntoon, jossa olisi saatu ne päätökset ja linjaukset jo aikaisemmin, jolloinka tähän tilanteeseen ei olisi jouduttu. No, oikeastaan vastaus tähän varmasti ovat poliittiset syyt, eli hallituspuolueilla ei ollut yhteistä kantaa. Mutta se, että hallituspuolueilla ei ole yhteistä kantaa, ei saa pitkittää päätöksiä, koska se monta kertaa on kansalaisten kannalta hankala juttu. Olen ollut ministerinä hallituksessa, jossa oli viisi eri puoluetta, ja siinä oli sitten aina vähän samanlaisia tilanteita. Mutta se ei voi pitkittää.

No, tämän päivän keskusteluista on vedettävissä sellainen johtopäätös, että olette päätyneet siihen, että palaamaan halukkaita aikuisia tuodaan Suomeen valtion toimesta, eikö niin? Ja tälle oli jo suunnitelma, eikö niin? Näihin me nyt haluaisimme täällä vastauksen, ja me olemme nyt sopineet — täällä on meitä viisi kokoomuslaista — että me puhumme näitä puheita niin kauan tänä iltana, että me saamme ne vastaukset. Me olemme nyt niin sitkeitä, että me odotamme.

Ja sitten kysymys kuuluu myöskin, onko tämä nyt aivan varmasti kaikille hallituspuolueille täysin selvä. No, vastaus on jo heti, että ei ole. Keskustapuolueella on ainakin muutamia kansanedustajia, jotka eivät ole sisäistäneet tätä, mitä te olette eilen päättäneet. Minun mielestäni keskustapuolueen pitäisi nyt todeta, niin kuin edustaja Tölli aikoinaan sanoi, että siitä on lähdettävä, että tähän on tultu, ja sitten vain lähteä eteenpäin, mutta tunnustaa se, että nyt ollaan eri mieltä, ja tunnustaa se, mitä on tullut eilen sovittua. Joskushan sitä tulee sovittua sellaista, mitä sitten seuraavana päivänä katu, mutta sitä ei voi sitten kyllä peitellä, koska me odotamme täällä sitä vastausta.

Mutta toivon tietysti nyt, että lähdetään liikkeelle, kuten Tuomioja toivoi, sivistyneesti ja saamme ne vastaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten vielä edustaja Huru ja sen jälkeen ministeri Haavisto.

2.24 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi kiitokset ministerille, että olette täällä vielä kuuntelemassa. Toimienne asianmukaisuuden ja luottamuksenne sijaan otan kantaa mahdolliseen suomalaisten Isis-perheiden kotiuttamiseen. Aikaisemmat sotarikokset sekä kansanmurhatutkimukset Suomessa ovat osoittaneet niiden haasteellisuuden sekä korkeiksi kohoavat kustannukset. Ruandalaisen joukkomurhaajan oikeudenkäynti ja rankaiseminen sekä joukkomurhasta epäiltyjen irakilaiskaksosten sotarikostutkinta ovat tulleet maksamaan jopa yli 6 miljoonaa euroa vuosia kestäneiden oikeudenkäyntien jälkeen.

Tässä salissa on myös useasti mainittu eri yhteyksissä paikan päällä auttaminen. Itse monessa rauhanturvaoperaatiossa olleena kysyisinkin teiltä, arvoisa ministeri: Olisiko ensisijaisesti syytä viedä avustusjärjestöjen kautta apua leirillä oleville suomalaisille mahdolliseen välittömään hätään sen sijaan, että hallitus lähtee kiireellisesti tuomaan Isis-henkilöitä Suomeen? Näin hallitus antaisi viranomaisillemme aikaa tutkia Isis-perheiden taustat ja riskit kurdihallinnon kanssa yhteistyössä tapauskohtaisesti sekä selvittää mahdollisesti Suomeen tuotavat lapset.

2.26 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin edustajille, jotka ovat vielä paikalla, ja käytetyistä puheenvuoroista. Oma ajatukseni oli, että kun kierros on käyty, niin vastaan lopuksi, mutta nyt ymmärsin kansanedustaja Risikon puheenvuorosta, että kierros ei lopu — että oliko muna vai kana ensin. Mutta tehdään se näin päin, ja jos tämä herättää sitten keskustelua, niin pyrin vastaamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Ensinnäkin tässä on kysytty nyt vielä hallituksen periaatepäätöksen luonteesta: mitä tämä kokonaisharkinta merkitsee, ja missä se tapahtuu? Se kokonaisharkinta tapahtuu viranomaisarkintana. Siinä ovat kaikki mukana, myöskin turvallisuusviranomaiset. Siinä ovat varmasti lastensuojeluviranomaiset mukana. Siinä on ulkoministerin erityisedustaja mukana. Se tietenkin tapahtuu ennen mitään päätöksiä, koska silloin joudutaan katsomaan sitä lasten etua, mutta joudutaan katsomaan myöskin näitä turvallisuuskysymyksiä. Vastasin täällä tänään päivällä tähän samaan kysymykseen — edustaja Essayah otti sen esille — että voiko olla sellaisia turvallisuuteen liittyviä asioita, jotka estävät auttamasta myös näitä lapsia. Voi olla. Tällaisia asioita voi olla, mutta en halua mennä niihin tarkemmin. Harkinta on yksilökohtainen, perheiden tilanteeseen liittyvä, ja siinä tehdään erittäin läheistä yhteistyötä turvallisuusviranomaisten kanssa.

Täällä on myöskin kysytty tästä prosessista, siitä iltakoulupäätöksestä. Olen sitä myöskin laajemmin kuvannut. Se liittyy juuri siihen, että oli tilanne, jossa oli saatava joitakin ratkaisuja aikaan ulkoministeriön osalta, että valmistellaan näiden lasten auttamista. Myöskin siltä pohjalta, joka... Täällä on puhuttu oikeuskanslerin ratkaisusta aikaisempiin valituksiin. Ratkaisua ennen kerroimme, miksi se on vaikeaa, miksi se on hankalaa, mutta minun johtamani ulkoministeriö on kuitenkin vastuussa siitä, että jotakin toimintaa on lasten auttamiseksi. Tuli ratkaisu, jossa tuli erityisedustaja ja tuli tämä linjaus, joka käsiteltiin siinä iltakoulussa, jossa läsnä olivat ministerit ja oikeuskansleri ja tämä erityisedustaja, ja silloin tähän toimintalinjaukseen ei ollut huomautettavaa. Mutta se oli ulkoministeriön toimintalinjaus tässä asiassa. Mikä siinä on hyvää? Siinä on hyvää se, että tämä erityisedustaja pääsi liikkeelle ja viranomaisyhteistyö saatiin käyntiin. Tämä viranomaisyhteistyö on sen jälkeen jatkunut.

Kun kysytään, pannaanko sitten viranomaisten kontolle sellaista, mitä poliittisten päätöksentekijöiden pitäisi päättää, niin kyllä kai se erilaisissa tällaisissa tapauksissa on niin, että ei sinne valtioneuvoston pöydälle voi niitä perheiden ja lasten lastensuojeluasioita tai muuta tuoda. [Paula Risikko: Ei tietenkään!] Eli poliittinen päättäjä voi päättää ne linjaukset. Ne olivat aikaisemmin ulkoministeriön linjauksia, jotka oli käsitelty tai tällä tavalla esitelty iltakoulussa, nyt ne tulevat hallituksen periaatepäätöksen linjauksiksi. Täällä on myös kysytty, onko siinä eroa, niin tässä hallituksen päätöksessä todetaan, että uusitaan tämän erityisedustajan mandaatti ja toimintamahdollisuus. Nämä turvallisuuskysymykset ovat nyt entistä painotetummin esillä, ja se on hyvä, kun tähän liittyvät myöskin nämä terroristilainsäädännön uudistamistarpeet. Pidän sitä erinomaisen hyvänä.

Täällä on myöskin nostettu esiin, itse asiassa edustaja Multalalla oli hyvä lista kysymyksiä siitä, keitä sitten tuodaan ja kuka päättää. Todellakin tämä viranomaisverkosto, joka meillä on, voi kunkin lapsen tilannetta arvioida erikseen. Meillä on edelleen se tilanne, että tämä lähtee lapsista. Tämä on myöskin edustaja Vestmanille, kun sanoitte, että olisi joku päätös, että tuodaan kaikki — sellaista ei ole. Sellaista päätöstä ei ole, vaan lähdetään tästä lapsesta, lapsen edusta, ja lapsen etu edellä tässä kokonaisuudessa mennään. Tähän tämä valtioneuvoston periaatepäätös antaa nyt mahdollisuuden.

Tietysti täällä on myöskin tuotu esiin hyvissä puheenvuoroissa sitä, voivatko lapset sitten olla radikalisoituneita, minkä ikäisenä voivat olla, mitä riskejä heihin sisältyy ja muuta. Tämäkin kuuluu tähän arviointiin, joka henkilökohtaisesti ja yksilökohtaisesti pitää tehdä. Mutta tietysti lähtökohtaisesti pyritään näitä lapsia tässä auttamaan. Näemme myöskin hyvin huolestuttavana valtioneuvoston piirissä sellaisen kehityksen, että lapset olisivat leirilä viisi vuotta, ehkä kymmenen vuotta, muuttuisivat 5-vuotiaista jässikoista 15-vuotiaiksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

kavereiksi, jotka eivät ole nähneet mitään muuta kuin Isis-leiriä, ja he ovat suomalaisia — he ovat suomalaisia. He eivät ole ehkä käyneet mitään kouluja ja ovat sitten murrosiässä. Millainen turvallisuusriski tästä tulee, se on myöskin tässä kokonaisuudessa arvioitava. [Paula Risikko: Siksi me haluamme ne lapset pois sieltä!] Ja sen takia juuri lapsiin kohdistuvana tämä valtioneuvoston päätös ja periaatepäätös mielestäni antaa nyt ne toimintamahdollisuudet, mitä myöskin Suomen viranomaiset tarvitsevat. Viranomaisten oma viesti on ollut se, että eivät he koe, että heidän niskoilleen pannaan jotain, mitä he eivät voi kantaa, vaan että tässä täytyy olla selkeä tuki tämän valtioneuvoston päätöksen kautta sille, että he voivat tätä arviointia tehdä. Ja tällainen tuki on nyt järjestetty. — Kiitos. [Paula Risikko: Niihin mun kysymyksiin ei tullut vielä vastausta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan saman tien 3 minuuttia paikalta.

2.31 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Jos saan vielä jatkaa sen verran — anteeksi, en ehtinyt kaikkiin vastata — ensinnäkin tästä paikan päällä auttamisesta: Tämän käynnistimme jo kesällä. Siellä toimii kaksi kolme kansainvälistä järjestöä, joiden kautta olemme olleet koko ajan yhteydessä siitä, voidaanko suomalaisten tilannetta erityisesti turvata ja auttaa. Siihen on liittynyt se riski, että jos suomalainen perhe siellä saa joi-tain välineitä tai varusteita teltaansa, siellä varastellaan, siellä voi tulla turvallisuusriskejä, jos sinulla on parempaa tavaraa kuin naapuriteltassa ja muuta, mutta olemme pyrkinneet toimimaan niin, että lapset ja perheet saavat siellä apua. Mutta tätäkin on jatkunut jo aika kauan, ja tilanne ei ole paranemassa siellä, ei turvallisuustilanne eikä lasten terveystilanne. En mene siihen tarkkaan, mutta olemme saaneet siitäkin totta kai koko ajan tietoja, mitä lasten terveystilanteelle siellä tapahtuu, eli tämä tässä painaa, mutta kiitos puheenvuorosta näiltä osin.

Edustaja Risikko, kuvasitte hyvin tätä ongelmallista tilannetta, missä ministeri ja päätöksentekijä ovat. Täällä on kysytty paljon tästä ulkoministeriön sisäisestä kysymyksestä, ja kun sitä myöskin oikeuskansleri valitusten pohjalta varmaan selvittää, niin en mene siihen niin yksityiskohtaisesti, mutta tietenkään on ollut sellainen tilanne, kun tämä hallitus on aloittanut, että on ollut hyvin vahva odotusarvo, että ulkoministeriö toimii pulaan joutuneiden suomalaisten auttamiseksi. Mehän toimimme, jos jossain, missä tahansa, 30 suomalaista lasta jää kiipeliin tai tulee hätä, kyllähän me lähdemme liikkeelle samana päivänä. Me lähdemme samana päivänä liikkeelle ulkoministeriössä. Ei ole kysymystäkään siitä, ettemmekö lähtisi auttamaan suomalaisia lapsia, ja tässä mielessä on tullut myöskin sellainen tasaveroiskysymys, että ovatko nämä yhtä suomalaisia lapsia kuin jotkut muut suomalaiset lapset. Tätäkin on viranomaistoiminnassa mietittävä ja pyrittävä käynnistämään apua liikkeelle, ja olen tehnyt parhaani ministeriössä tällaisen toiminnan käynnistämiseksi. Nyt olen hyvin iloinen siitä, että tämän toiminnan tukena tulee olemaan valtioneuvoston periaatepäätös, koska se helpottaa paitsi meidän omien virkamiestemme työtä myös kaikkien näiden muiden virkamiesten työtä, joita siinä kokonaisuudessa kaiken kaikkiaan tarvitaan.

Spekuloitte, minkälainen poliittinen asetelma on ja kuka on mitäkin kannattanut — en ota siihen tässä kantaa, totean vain, että olen erittäin tyytyväinen siihen, että hallituksella on nyt yhtenäinen kanta ja yhtenäinen näkemys siitä, miten tästä eteenpäin toimitaan. [Paula Risikko: Mutta voidaan tuoda myös aikuisia?]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

2.34 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Itse asiassa en tuossa aiemmassa puheenvuorossani kysellyt sitä, kuka tekee ne päätökset, vaan esitin muutaman kysymyksen, joihin en ihan vielä saanut vastausta.

Yksi niistä oli se, että oliko se aiemmin valtioneuvoston iltakoulussaan hyväksymä toimintalinjaus sama kuin nyt tämä päätös, joka eilen meille julkilausuttiin. Onko tämä nyt eilen muotoiltu kymmenen kohdan lista periaatepäätöksen valmistelemiseksi sellainen, että nyt tämän periaatepäätöksen nojalla voidaan suoraan ryhtyä operaatioihin lasten ja mahdollisesti aikuisten kotiuttamiseksi tämän tapauskohtaisen harkinnan perusteella? Tapauskohtainen harkinta ja ne varsinaiset päätökset siitä, keitä tuodaan — olen ymmärtänyt — kuuluvat tietysti sitten viranomaisille. Mutta mahdollistaako tämä valtioneuvoston valmisteleva periaatepäätös suoraan operaatiot, eli ei tarvita enää erillistä päätöstä tässä välissä? Näihin kysymyksiin toivoisin vielä vastausta.

Esitin myös semmoisia kysymyksiä, joihin tosiaan ministeri ei halunnut ottaa ymmärrettävistä syistä kantaa. Ne ovat hankalia kysymyksiä. Miksi päätös tuli vasta nyt? Miksi ei osattu kommunikoida sitä kantaa, joka nyt tuntuisi olevan kohtuullisen helppo sanoa, että lapsia halutaan auttaa, aiotaan auttaa? Se on sanottu monen kansanedustajan toimesta, mutta aiemmin esimerkiksi pääministeri Rinne vielä johtaessaan hallitusta totesi, että ketään ei olla tuomassa.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin täällä on vedottu meihin kansanedustajiin, ja minä vetoan nyt sitten teihin muihin kansanedustajiin, että jos te toivotte, että lapsilla ei tehdä politiikkaa, älkää tehkö sitä itsekään. Tässä välikysymyksessä ei ollut kyse mistään muusta kuin valtioneuvoston ja ministeri Haaviston toimista. Toiminta- ja linjausvastuu on valtioneuvostolla. Jos valtioneuvosto olisi pystynyt kommunikoimaan tämän tahtotilansa ja sen perustelemaan aiemmin, olisi myös varmasti ulkoministeri Haavistolla ollut parempi selkänöjä ja myös julkinen hyväksyntä kaikille niille valmisteleville toimille, mitä tässä ajan mittaan on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan ministeri Haaviston vastaus tähän.

2.37 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Kiitos, etteivät mene mielestä kysymykset. Tässä on nyt vihko jo niin täynnä kommentteja ja kysymyksiä, etten itsekään niitä erota.

Ensinnäkin tämä, että onko eroa sillä toimintalinjauksella, jonka ulkoministeriö esitti, ja sitten tällä, mikä nyt tulee valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Ei, siinä on sama rakenne, joka on tapauskohtainen harkinta ottaen huomioon turvallisuus- ja muut kysymykset, ja toimintaa johtaa ja toiminnasta vastaa ulkoministerin erityisedustaja. Toimintavastuu, koordinoivavastuu on ulkoministeriöllä. Mutta ero on nimenomaan siinä, että tämä on nyt valtioneuvostotasoinen ratkaisu, ja myöskin sitten tämä mandaatti uusitaan tämän ratkaisun pohjalta.

Sitten juuri tästä periaatepäätöksestä, että tarvitaanko periaatepäätöksen lisäksi sitten valtioneuvostotasoisista esimerkiksi yksilökohtaista päätöstä, että perhettä autetaan. Ei tarvita, vaan tämä periaatepäätös mahdollistaa sen viranomaistoiminnan, sen viranomaisverkon toiminnan, joka viranomaisten yhteistyö on jo ollut olemassa ulkoministeriön linjauksen pohjalta. Eli minun käsittääkseni muuta valtioneuvostotason päätöstä ei tarvita, mutta totta kai on eri viranomaisten päätöksiä. Ajatellaan nyt vaikka lastensuojelua ja muuta, he tekevät omia ratkaisujaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Miksi tämä on kestänyt kauan? En siinäkään nyt halua vaivata teitä kaikilla yksityiskohdilla, mutta se tieto, voidaanko auttaa, se tieto, mitä kurdiviranomaiset ajattelevat, se kontaktin syntyminen — näissä olen joutunut tekemään ulkoministeriössä toimia, että saadaan se mielestäni aika normaali diplomaattinen kanava käyntiin, että kurdihallinnon kanssa keskustellaan näistä kysymyksistä. Se on saatu nyt erityisedustajan aikana toimimaan, ja hän käyttää siihen koko aikansa, eli meillä on täysipäiväinen ihminen tekemässä sitä. Se on nyt se ero, millä on saatu vuoden loppua kohti näitä asioita liikkeelle.

2.39 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita: Minusta on tärkeää täsmentää, että ulkoministerin viesti eduskunnalle on minun nähdäkseni ollut johdonmukaisesti jo kesästä asti se, että lasten auttamiseksi tehdään kaikki voitava. Me olemme ulkoasiainvaliokunnassa käsitelleet tätä Syyrian ja al-Holin tilannetta useamman kerran, ja tämä on ollut aivan kirkkaasti se viesti, mikä on ollut. Toki se tilannekuva on elänyt nimenomaan sitä myöten, kun tätä työtä on pystytty eteenpäin tekemään.

No, minua kehuttiin täällä aikaisemmin tarinankerronnasta, joten lähdeviittaus lienee siis paikallaan. Puhun edustaja Orpon lausunnosta liittyen kokoomuksen linjan kirkastamiseen. [Heikki Vestman: Kirkastakaa nyt se oma linjanne, hyvänen aika!] Ehkä viitaten edustaja Multalan puheenvuoroon, kyllä minusta tämän päivän puheet ovat osoittaneet, että tässä keskustelussa on myös mitä suurimmassa määrin ollut kyse siitä, että keitä sieltä leiriltä autetaan pois ja keitä sieltä ei auteta pois. [Heikki Vestman: Mikä on teidän linjanne?] Siinä on selkeitä linjaeroja tämän salin sisällä. [Mari-Leena Talvitie: Ketkä on hallituksessa?] Kysymys Demokraatti-lehdessä: ”Eli silloin myös lapset jäävät leirille, jos äiti näin sanoo?” Ja vastaus kuuluu: ”Tätä se käytännössä tarkoittaa.” No, se siitä.

Muutama huomio vielä tästä tänään käydystä keskustelusta. Monenlaista puhetta mahtuu maailmaan, mutta kaikki ei ole ehkä ihan yhtä — miten sen sanoisi — kunniallista. Minusta se tapa, jolla tässä salissa jaetaan herkästi tuomioita ihmisille ja jolla näistä lapsistakin puhutaan, on välillä tuntunut todella hankalalta ja epämiellyttävältä ja on myös osoittanut kristallinkirkkaasti sen, miksi tämän kaltaisissa tilanteissa lasten turvallisuuteen ja yksityisyyteen liittyvä sensitiivisyys ja luottamuksellisuus on ehdottoman tärkeää.

Harmillisia ovat olleet minusta myös ne väitteet, että se työ, jota lasten auttamiseksi ministeri Haaviston johdolla on tehty, olisi jotenkin hidastanut sitä lasten auttamista, kun ministeri on täällä nimenomaan kuvannut, kuinka olemattomalta pohjalta Rinteen hallituksen alkutaipaleella jouduttiin ikään kuin lähtemään rakentamaan tätä koneistoa, millä niitä lapsia ehkä voitaisiin jonain päivänä auttaa.

Haluan omalta osaltani kiittää ulkoministeri Haavistoa paitsi läsnäolosta tässä myöhäisillan keskustelussa myöskin väsymättömästä työstä lasten puolesta.

2.41 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tämän asiakysymyksen käsittelyn aikana on kuultu useita kertoja, miten aikuisten jihadistien mukanaan tuomat riskitekijät ovat jo olemassa kotimaassamme. Vaikka asiantila varmaan voisikin olla näin, niin en voi ymmärtää sitä logiikkaa, että näitä järjestyttäviä ongelmia haalittaisiin omaehtoisesti vielä lisää tänne charterkoneilla. Johan sen ymmärtää terveellä maalaisjärjelläkin, että jos omakotitalossa käy jo valmiiksi veto, niin ei silloin kannata avata ikkunoitakin auki, vaan laittaa ovi kiinni.

Arvoisa puhemies! En voi lakata hämmästelemästä tätä sinisilmäisyyden määrää, joka Isis-terroristien tukijoiden kohteluun liittyy. Vielä vähemmän ymmärrän sitä keskustan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

osalta, joka nyt sitten ilmeisesti oli hiljaisella hyväksynnällään sallinut salaisen suunnitelman Isis-perheiden noutamisesta charterkoneella. Elleivät potentiaalista urakehitystään uhanneet virkamiehet, Timo Haapala ja muut rohkeat toimittajat, jotka ansaitsisivat korkeimman mahdollisen maanpuolustusmitalin toiminnastaan, sekä valpas oppositio olisi saaneet sitä omilla toimillaan selville, tätä suomalaisten turvallisuutta vaarantavaa suunnitelmaa oltaisiin edistetty. Siksi haluan kysyä teiltä tästä suunnitelmasta tarkemmin, ministeri Haavisto. Toivon, että vastaatte siihen. Pitääkö Ylen 11. joulukuuta uutisoima asiakirjavuoto paikkansa, että teillä hallituksessa oli vakaa aikomus tuoda kaikki halukkaat, myös aikuiset, Suomeen salaa eduskunnalta ja Suomen kansalta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, 2 minuuttia.

2.43 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen olen tänään jo kerran tässä keskustelussa kertonutkin, että työ- ja neuvotteluprosessi kurdiviranomaisen kanssa on lähtenyt hitaasti liikkeelle, ensin meistä johtuvista syistä, ja sitten kurdeillakin on omat syynsä tässä. Sellaista tilannetta, jossa meillä olisi ollut mitään valmista neuvottelutulosta, saati sitten tätä kokonaisharkintaa, joka tässä erityisedustajan mandaatissa on tehtynä näiden perheiden ja henkilöiden tai lasten osalta, ei ole ollut, joten en tiedä, mitä siellä koneessa olisi sitten kuljetettu.

2.44 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Haavisto, totesitte tuossa äskettäin, että tämän hallituksen linjauksen mukaan voi olla turvallisuuteen liittyviä seikoja, jotka estävät auttamasta lapsia. Näin totesitte. Edustajat Hopsu ja Hyrkkö sanoivat tuossa aiemmin, että lapsen etu on aina ensisijainen. Olette todenneet täällä, teidän ryhmänne on todennut, että myös oikeuskanslerin ratkaisu velvoittaisi tähän tai sieltä voitaisiin lukea tällainen velvoite, että lapsen etu olisi aina ensisijainen. Myös edustaja Arhinmäki on todennut Twitterissä, tässä on tviitti: ”Jos lapsen oikeuksien turvaaminen vaatii aikuisten auttamista, on lapsen etu ensisijainen.” [Saara Hyrkkö: Ilmeisesti kokoomuksen mielestä ei sitten ole!]

Nyt kuitenkin, ulkoministeri Haavisto, sanoitte äsken tässä eduskunnalle, että turvallisuusarvio voi estää lapsien auttamisen. Pyydän vahvistamaan vielä tämän. Ja tarkoittaako tämä siis, ministeri Haavisto, että turvallisuusarvio voi ajaa lapsen edun yli käytännössä, jolloin sitten Isis-naistakaan ei tuoda Suomeen? Sitäkö tämä tarkoittaa? Tämä on ensimmäinen kysymys.

Toinen kysymys: Keskustan edustaja Savola totesi täällä tänään, että keskustan linja on Pohjoismaiden linja, ja Pohjoismaiden linjahan on ollut se, ettei Isis-naisia tuoda missään tilanteessa ja käytännössä vain orpolapsia [Saara Hyrkkön välihuuto] on autettu. Nyt toinen kysymys, ministeri Haavisto: Tarkoittaako hallituksen linjaus, että näitä omaehtoisesti konfliktialueelle kalifaattia palvelemaan lähteneitä naisia, Isis-naisia, voidaan tuoda tämän kokonaisharkinnan perusteella lasten mukana? Ja onko mahdollista, että nämä tuotavat naiset, aikuiset, voivat olla rikosoikeudellisen epäilyn kohteena, kun tässä hallituksen linjauksessa, kohta 7, todetaan, että Suomessa toimivaltaiset viranomaiset tutkivat ja arvioivat mahdolliset rikosoikeudelliset vastuut?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

2.46 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Ensinnäkin lähden tästä kolmannelta asiasta liikkeelle. Voivat olla rikosoikeudellisen epäilyn alaisia siellä Syyrian kurdialueella, tämänhän ovat myöskin haastatteluissa Syyrian kurdiviranomaiset todenneet. Heillä voi olla omia vaateitaan tai hankkeitaan tai sellaisia, jotka voivat jopa estää sen, että ihmiset eivät sieltä pääse niidenkään vuoksi minnekään liikkumaan. Voi olla Suomessa rikosoikeudellisia hankkeita tällaisia vastaan. En ota yksittäisiin ihmisiin kantaa tässä, tätähän viranomaiset selvittävät. Totta kai se, minkälaisissa asioissa kukin henkilö on ollut, kuuluu osana tähän kokonaisharkintaan.

Sitten toinen, voisiko olla tilanne, jossa joku äiti tulisi sitten lapsen mukana: Meillä on lastensuojeluviranomaiset, jotka lastensuojelulain ja muun perusteella tekevät näitä omia arvioitaan osana tätä viranomaistyötä. En osaa lainkaan arvioida heidän puolestaan tätä asiaa, se on yksi viranomainen, joka tällaisiin ratkaisuihin voi totta kai vaikuttaa.

Ja kolmantena asiana tästä kokonaisharkinnasta: Sanon nyt kolmannen kerran täällä — sanoin sen siis edustaja Essayahille jo tuossa päivän keskustelussa — että kokonaisharkinnassa voi tulla esiin sellaisia tekijöitä, joissa turvallisuuskysymykset menevät yli näiden muiden asioiden, mutta sitäkö en tarkemmin halua tässä kuvata. Puhutaan pienestä määrästä henkilöitä, mutta joidenkin kohdalla voi olla sellainen tilanne, että turvallisuusasiat ovat sitten siinä kokonaisharkinnassa päällimmäisenä. Se on juuri se tapa, totta kai, niin kuin sanoin, että otetaan Suomen turvallisuusviranomaisten ja muu turvallisuustieto huomioon. Jokin suora uhka, joka saattaisi syntyä, joka olisi tiedossa ja yksilöitynä — kaikki nämä ovat sellaisia, joita viranomaiset joutuvat tässä harkitsemaan.

2.48 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Jatkan edellistä puheenvuoroani:

Tänään 17.12.2019 Ilta-Sanomissa Suomeen sotapakolaisena jo vauvana tullut, Irakissa nyt asuva nainen kertoi seuraavaa Isis-äideistä: ”He eivät ole enää äitejä minun silmissäni. Jos sä liityt maailman vaarallisimpaan terroristiryhmään, niin mitä se kertoo ihmisen persoonasta? Eivät nämä ole normaaleja suomalaisia äitejä. Suomalainen äiti on kiltti, rakastava ja välittävä. — Ei, ei mun mielestä, Suomella ei ole velvollisuutta ottaa heistä vastuuta. Toisaalta hän tuntee itse sotalapsena tuskaa suomalaisten Isis-lasten puolesta. Minulla oli tosi rankka lapsuus pakolaisena Suomessa. Myös näille Isis-lapsille tulee olemaan rankkaa. Heitä muistutettaisiin aina, että he ovat Isisin lapsia. Myöhemmin tämä lapsi saattaa ajatella, että ’aha, minun isäni on tapettu’, ja se saattaa kääntyä vastaan Suomelle. Huomenna, kun hän on tarpeeksi vahva ja vanha, niin ehkä hän saattaa tehdä jotain samanlaista tai jopa pahempaa.”

Myös suojelupoliisin päällikkö Pelttarin sanoma tänään Ilta-Sanomissa on uutisoitu seuraavasti: ”Isis-äidit olisivat Suomessa suurempi uhka kuin Syyrian leirillä. Osa heidän lapsistaan on myös jo niin isoja, että he todennäköisesti ovat altistuneet terroristijärjestön propagandalle. Suomeen palatessaan heistä saattaisi muodostua Isisin kiintopiste täällä. He voisivat inspiroida ja radikalisoida muita. Isisin organisaatiossa naisella on ollut myös keskeinen rooli. Heidän tehtävänä on ollut propagandan levittäminen ja seuraavien sukupolvien kasvattaminen. On myös mahdollista, että osa naisista on osallistunut aseelliseen toimintaan, Pelttari muistutti. Pienet lapset eivät tietenkään muodosta uhkaa, mutta teini-ikäiset ovat saattaneet jo radikalisoitua. Suojelupoliisin mukaan Suomesta on lähtenyt vuosien varrella Isisin palvelukseen yli 80 tunnistettua henkilöä, joista noin 20 on jo palannut takaisin omia aikojaan Suomeen, ja Syyriassa on kuollut noin 20 henkilöä.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Itse koen, että välikysymys koskee vain ulkoministeri Haaviston toimintaa. Hallitus kuitenkin on itse laajentanut tämän asian al-Holin lapsiin piiloutuen lasten oikeuksien taakse. Lasten oikeuksilla on turha selittää Haaviston harhaanjohtavia puheita asiasta. Hallituksen on myös turha yrittää piiloutua yksittäisten virkamiesten selän taakse.

Arvoisa puhemies! Tämän välikysymyskeskustelun suola on se, että tämä on ensimmäinen kerta, kun eduskunnassa puhutaan syvällisesti Isis-terroristijärjestöstä, ja koska välikysymys kiinnostaa kansalaisia, välittyy eduskunnasta myös kansalaisille näiden noin 40 henkilön kautta tietoa Isis-terroristijärjestöstä.

Arvoisa ulkoministeri, ovatko nämä kaikki lapset ja naiset Suomen kansalaisia? Itselläni herää kysymys — nyt puhutaan noin 40 henkilöstä, 2015 meille tuli noin 32 000 turvapaikanhakijaa, ja tämän jälkeen virta on jatkunut tasaisena — niin, se toinen kysymys: montako Isis-terroristijärjestön jäsentä on arviolta maassamme? Kolmas kysymys: montako tällaista epäilyä on supon seurannassa ja valvonnassa? Neljäs kysymys: mitä tämä supon seuranta maksaa yhteiskunnallemme? Viides kysymys: miksi houkuttelette heitä tänne? Kuudes kysymys: miksi rajamme ovat edelleen auki? Seitsemäs kysymys: miksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita kulkee vapaana maassamme? Kahdeksas: Sanoitte äsken, että ei ollut suunnitelmaa, että kaikki olisi tuotu. Oliko teillä kuitenkin suunnitelma, että kaikki halukkaat olisi tuotu? Ja vielä viimeinen: onko mahdollista, että kalifaatti kokee, että Suomen hallitus riistää nämä lapset tältä Islamilaiselta valtiolta?

2.53 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Mäenpää kertoi juuri noista suojelupoliisin ajatuksista, ja vielä kerran korostan sitä, että lapsia pitää auttaa. Lapsia pitää saada pois tilanteesta, jossa he radikalisoituvat, heillä on mahdollisuus radikalisoitua ja jossa heidän terveytensä ja jopa henkensä saattaa olla uhattuna.

Miksi olen sitten sitä mieltä, että niitä aikuisia ei pidä sieltä valtion toimesta avustettuna Suomeen tuoda? Se johtuu isoksi osaksi siitä, että suojelupoliisin mukaan Irakin ja Syyrian konfliktialueelta palaavat henkilöt lisäisivät Suomeen kohdistuvaa terrorismin uhkaa. Supon mukaan alueelta mahdollisesti palaavat naiset todennäköisesti jatkavat terroristista toimintaa, verkostoituvat keskenään ja integroituvat jälleen kotimaisiin jihadistisiin verkostoihin. Tämä on se peruste, ja se, että — en tiedä, ajattelisin tällä tavalla, jos en olisi ollut puoltatoista vuotta sisäministerinä, mutta oli kova koulu olla sisäministerinä ja nähdä, mitä täällä tapahtuu, ja kun me tiesimme, että tänne tuli konfliktialueilta perheitä, ja piti tehdä aikamoisia operaatioita, että saadaan viestiä liikkeelle, miten pitää nämä asiat hoitaa — Suomi ei ole mikään lintukoto, ja sen tähden olen tätä mieltä. Mutta lapsia pitää auttaa.

Nyt vielä kerran kysyn nämä kaksi kysymystä:

Ymmärsinkö nyt oikein äskeisestä puheestanne, arvoisa ministeri, että periaatteessa tänne voi tulla — jos lastensuojeluviranomaiset ja muut, ne virkamiehet siellä, arvioivat — tässä teidän päätöksentekoprosessissanne myös aikuisia valtion avustamana?

Toinen kysymys kuuluu siihen suunnitelmaan, joka oli vuodettu lehdistölle. Siellä puhuttiin viikosta. Sitten poliisiylijohtaja on antanut lausunnonkin, että hän ei tiennyt päivää, hän ei tiennyt tarkkaa päivää, hän tiesi vain viikon. Minkä viikon hän tiesi? Jos se on siellä suunnitelmassa, niin mikä ihmeen viikko se on? Minä en voi ymmärtää tällaista tilannetta, että kaikki vain sanovat, että ei ole mitään päivää tiedossa. Minä uskon, minä luotan poliisiylijohtajaan kyllä ehdottomasti, että hän ei tiennyt muuta kuin sen viikon, jonka hän oli allekirjoittanut — mutta mikä viikko se oli?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

2.56 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi vastata poliisin enkä poliisiylijohtajan mihinkään dokumentteihin, joita en itse edes tunne. Mutta tähän kysymykseen, että voiko olla tilanne, jossa lastensuojelu on esimerkiksi sitä mieltä, että imeväisikäistä lasta ei eroteta äidistään tai muuta — voi kai olla, en minä pysty sitä sanomaan, mutta se on tilanne, jossa se henkilöön liittyvä arvio on käyty läpi, [Paula Risikko: Juuri niin, se oli retorinen kysymys!] ja myöskin suojelupoliisin ja muiden poliisiviranomaisten tiedot näistä henkilöistä. Siis nämähän eivät ole kaikki samanlaisia, eivät he ole toistensa kopioita, vaan he ovat erilaisia, perheiden tilanne on erilainen, ja tätä arviointia täytyy tässä työssä tehdä. Mutta siihen kokonaisharkintaan kuuluvat, totta kai, kaikki nämä turvallisuusasiat, joista täällä on puhuttu.

2.56 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Pyydän nyt vielä ministeri Haavistoa täsmentämään, mahdollistaako tämä hallituksen linjaus sen, että Isis-naisia voidaan tuoda lasten mukana Suomeen, jos tämän viranomaisten kokonaisharkinnan perusteella, johon olette viitannut, viranomaiset tähän päätyvät. Siis sisältyykö se tämän hallituksen linjauksen kehykseen, että tällainen mahdollisuus on olemassa? Tämän pyydän täsmentämään.

Sitten minulla olisi teille pyyntö. Eli nyt kun te olette vahvistanut täällä kaksi kertaa, että turvallisuusarvio voi ajaa lapsen edun yli tässä kokonaisharkinnassa, niin te selventäisitte tämän asian vihreiden eduskuntaryhmälle ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle niin, ettei tule enää ainuttakaan puheenvuoroa, ei enää ainuttakaan tviittiä, joka ei vastaa tätä teidän hallituksenne linjausta. Minun mielestäni on epäreilua politikointia, että täällä kansanedustajat väittävät toista kuin mikä hallituksen linjauksen sisältö on sitten käytännössä ollut. Tätä pyydän teiltä.

Sitten kysymys vielä, jos palataan vielä tähän hallituksen iltakoulun aiempaan toimintalinjaukseen: Kysyisin, mikä mandaatti erityisedustajalle tässä iltakoulussa tarkalleen ottaen annettiin. Sanoitte aiemmin, että se oli rakenteeltaan sama kuin hallituksen nyt hyväksymä linjaus. Eli annettiinko tässä iltakoulussa siunaus erityisedustajalle auttaa kaikkia hylkkeitä, myös Isis-naisia, tämän kokonaisarvion perusteella? Annettiinko silloin tällainen siunaus tai mandaatti erityisedustajalle? Ja oliko tämä julkisuuteen vuotanut suunnitelma tämän toimintalinjan mukainen, joka silloin on hyväksytty?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, kansanedustajilla on täysi oikeus kysyä niin pitkään ja puhua juuri niin kuin haluavat, mutta toivon, kun tässä nyt kysymykset toistuvat ja me olemme aika myöhään yöllä täällä, että nyt sitten päästäisiin jo eteenpäin. [Kokoomuksen ryhmästä: Heti kun tulee vastauksia!]

2.59 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Haavistoa siitä, että olette vastannut opposition kysymyksiin selkeämmin kuin kertaakaan aikaisemmin. Haluan nyt kuitenkin vielä varmistaa, ymmärsinkö puheenne varmasti oikein. Onko siis nyt niin, että hallituksen tuore, maanantainen poliittinen päätös on toimintalinjaltaan tismalleen sama kuin minkä pohjalta toimittiin jo aikaisemmin hallituksen iltakoulun keskustelun jälkeen? Eli onko niin, että kaikki hallituksen iltakouluun osallistuneet ovat jo ennen tämän viikon maanantaita hiljaisesti hyväksyneet aikuisten jihadistien hakemisen tapauskohtaisesti pois al-Holin leiriltä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

3.00 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Täällä on kysytty, mikä on se erityisedustajan mandaatti, joka on tähän mennessä ollut voimassa ja minkä pohjalta valmistellaan tätä uutta. Erityisedustajan tehtävänä on varmistaa Syyriassa leireillä pidettyjen suomalaisten lasten henkilökohtaisen turvallisuuden ja perusoikeuksien toteutuminen perustuslain, Suomen ratifioimien kansainvälisten sopimusten, konsulipalvelulain ja muun soveltuvan lainsäädännön mukaisesti.

3.00 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Niin kuin keskustelussa on esiin tullut, on sanottu, että siellä on 11 Isis-aitia tai -vaimoa ja noin 30 lasta. Onko heillä kaikilla, sekä lapsilla että näillä naisilla, Suomen kansalaisuus? Tähän ei ole saatu vastausta.

3.01 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Pyydän edelleen täsmennystä: Nyt kun te, ulkoministeri, luitte tämän mandaatin, joka erityisedustajalle on annettu, niin oliko tämä se mandaatti, jolle myös hallituksen iltakoulu antoi siunauksen juuri tässä muodossa? Siis se toimintalinja, joka iltakoulussa hyväksyttiin — oliko se tämä erityisedustajan mandaatti? Se oli ensimmäinen kysymys. Toinen kysymys: sisältääkö tuo mandaatti sen, sisälsikö tuo hallituksen toimintalinja jo sen, että kaikkia halukkaita, myös Isis-naisia, voidaan erityisedustajan kokonaisarvion, tapauskohtaisen harkinnan perusteella tuoda Suomeen?

3.02 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Tähän edustajan kysymykseen: Autamme vain Suomen kansalaisia. Se on sitten meidän viranomaistemme tehtävä totta kai tarkistaa, varmistaa, selvittää, että henkilöiden identiteetit ja lasten identiteetit tunnetaan. Siihen meidän viranomaisillamme on kyllä keinot.

Kysymykseen erityisedustajan mandaatista: Sen mandaatin avainkysymys tämän pohjalta oli se, että tehdään tapauskohtaista, henkilökohtaista harkintaa. Ja tämä sama linjaus on nyt tässä periaatepäätöksessä, ja sen harkinnan puitteet on siinä aika hyvin kuvattu.

3.03 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti: Ainoastaan sitä kysyn — vähän niin kuin retorinenkin kysymys, ja tietysti toivotan onnea — miten te saatte nyt keskustapuolueen edustajat ymmärtämään tämän, koska kyllä me nyt täällä ymmärsimme, miten tässä voi käydä. Nämä minun kysymykseni olivat nyt vähän retorisia kysymyksiä, kun me tiedämme nuo linjaukset ja me pystymme arvioimaan sitä, mitä tapahtuu siinä prosessissa.

Mutta sitten minua kiinnostaa: Te totesitte tuossa äsken, arvoisa ministeri, että te ette voi tietää niistä poliisien suunnitelmista. Minä ymmärrän sen oikein hyvin, mutta kun se suunnitelma selvästikin on ja kun on haastatteluissa todettu, että viikko oli sovittu muttei varsinaisesti päivää, niin kuka olisi ulkoministeriössä se vastinpari, joka on ollut poliisilla? Minä taas tiedän sen entisenä sisäministerinä, että eivät poliisit lämpimiksensä tee tuollaisia suunnitelmia vaan siitä syystä, että pitää tehdä joku suunnitelma. On pakko olla joku vastinpari siellä ulkoministeriössä — kuka olisi se henkilö, keneltä voisın huomenna kysyä? Koska eduskunnallahan on tiedonsaantioikeus, ja minä tarvitsisin sen tiedon. Keneltä saan sen tietää, mitä varten tämä suunnitelma tehtiin, vai oliko tämä vain harjoittelu, tällainen ikään kuin kuivaharjoittelu?

3.04 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri Haavisto, on puhuttu, että siellä on useita pieniä lapsia. Oletettavaa on, että nämä äidit ovat menneet sinne vuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

den 2015 aikoihin tai sitä ennen. Jos heillä on siellä alle kolmevuotiaita lapsia, he ovat olleet tämän islamilaisen kalifaatin jäseniä, he ovat siihen liittyneet. Oletettavaa on, että osa heistä ei ole kantasuomalaisia, tai se on tiedossa, ja ilmeisesti isät eivät ole kantasuomalaisia, ainakaan en oikein osaa kuvitella sellaista tilannetta. Miten näiden lasten kansalaisuus määräytyy? Onko heillä Suomen kansalaisuus, näillä pienimmillä lapsilla, jotka ovat siellä syntyneet? Ymmärrän sen, että täältä Suomesta sinne lähteneillä, ainakin osalla, varmaan on Suomen kansalaisuus, mutta entä nämä kalifaatissa syntyneet Daeshin kannattajat ja Islamilaisen valtion jäsenet? Eivätkö ne lapset olekaan sen jäseniä?

3.06 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Tässä saatan nyt mennä vähän semmoisille vesille, joissa en ole asiantuntija, mutta oma käsitykseni on se, että lasten kansalaisuus määräytyy äidin kansalaisuuden perusteella, vaikka äiti synnyttäisi lapsen Suomen ulkopuolella. Nyt kalifaatti ei ole esimerkiksi Suomen eikä kansainvälisen yhteisön tunnustama valtio. Me tunnustamme Syyrian valtion, me tunnustamme Irakin valtion, mutta emme tunnusta tätä kalifaattia, ja sitten toisaalta on sellaiset kansainväliset säännöt, että ilman kansalaisuutta ei voi olla, tämä on kansainvälisten sopimusten mukainen järjestely. Eli kyllä suomalaisen äidin ulkomailla syntynyt lapsi lähtökohtaisesti on varmaan suomalainen.

3.06 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuohon kysymykseeni, kun en saanut siihen nyt edelleenkään vastausta, ja tulen kysymään tämän niin monta kertaa ennen kuin siihen vastauksen saan, koska ajattelen, että tämän välikysymyksen perusteella eduskunnalla on oikeus saada tähän kysymykseen vastaus. Siis: Annettiinko tässä hallituksen iltakoulussa, jossa hyväksyttiin tämä toimintalinja — joka oli siis erityisedustajan mandaatti — siis siunaus? Mahdollistaako tämä mandaatti sen, että kaikkia halukkaita, myös Isis-naisia, voidaan erityisedustajan kokonaisarvion perusteella auttaa palaamaan Suomeen? Sisältääkö tämä mandaatti, mahdollistaako tämä mandaatti tällaisen tilanteen kokonaisarvion tai tapauskohtaisen harkinnan perusteella? Pyydän selvää vastausta, niin päästään eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Niin, Haavisto, nyt on tilaisuus lopettaa tämä keskustelu.

3.08 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Tässä ei ollut... [Paula Risikko: Ja sitten se, kuka teillä on siellä ulkoministeriössä vastinpari!] — Voin selvittää ulkoministeriöstä, onko joku, joka pystyy tähän kysymykseen vastaamaan. Minä en pysty siihen vastaamaan. [Paula Risikko: Kiitos, se riittää!]

Edustaja Vestmanin kysymyksen osalta tässä erityisedustajan tehtävässä, toimenkuvasa perustetaan viranomaisyhteistyö, jota ulkoministeriö johtaa. Tässä viranomaisyhteistyössä tehdään yksilökohtaisia arviointeja, tapauskohtaisia arviointeja ihmisten avuntarpeesta lasten etu huomioon ottaen. Lasten etuhan on tämän erityisedustajan mandaatin ykkösasia silloin, ja samanlaisia päätöksiä kuin valtioneuvoston periaatepäätöksen pohjalta totta kai lasten etu huomioon ottaen voidaan tehdä. Nyt valtioneuvosto vielä erikseen linjasi sen, että meillä ei ole mitään velvollisuutta auttaa näitä Isis-naisia. Se on hyvin selvä periaate myös tässä. Mikään meidän päätöksissämme ei lähde näiden naisten auttamisesta vaan lähtee lasten auttamisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2019 vp

3.09 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! Koen saaneeni edellisestä ministeri Haaviston vastauksesta vastauksen siihen kysymykseen, jonka jo aikaisemmin tässä esitin. Otan vapauden tulkita, jos ei ministeri sitä nyt tässä erikseen kiistä, että kaikki puolueet olivat hyväksyneet hallituksen iltakoulussa tällaisen toimintalinjan, että myös aikuisia voidaan auttaa, jos se lapsen etu sitä vaatii.

3.09 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri Haavisto, sanoitte äsken, että teillä ei ole ollut suunnitelmaa, että kaikki olisi tuotu. Onko teillä kuitenkin ollut suunnitelma, että kaikki halukkaat olisi tuotu?

3.10 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Haavistoa vastauksesta ja pyydän vielä vahvistamaan nyt tämän tulkinnan kerran. Eli, tulkitsimmeko oikein tässä edustaja Heikkisen kanssa, että tämä hallituksen iltakoulun toimintalinja sisälsi sen, mahdollisti sen, että myös aikuisia voidaan tuoda tämän tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jota erityisedustaja teki, lapsen etu edellä?

3.10 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Jos saisin tuohon äskeiseen kysymykseen vastauksen, niin jatkan sitten uudelleen.

3.10 **Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro):** Arvoisa puhemies! En nyt rupea toistamaan sanomaani, se olisi minusta vähän jopa sopimatonta. Olen sen sanonut tässä, kertonut kuvauksen. Sen pitäisi nyt riittää.

Edustaja Mäenpäälle: Kysymys siitä, onko ollut jotain valmistautumista sitä varten, että leiri purkautuu ja kaikki suomalaiset ihmiset esimerkiksi löydetään tuolta Syyrian ja Irakin väliseltä rajalta. Sitä vaihtoehtoa varmaan on mietitty, taikka sitä, että sieltä salakuljetaan ihmisiä ulos tai he tulevat joitakin muita reittejä pois. Tätä kaikkea ovat varmasti viranomaiset eri vaiheissa valmistelleet ja miettineet näitä vaihtoehtoja. En edes niitä kaikkia skenaarioita tiedä. Silloin kun Turkin hyökkäys Syyriaan alkoi, silloin pidettiin hyvin mahdollisena, että koko leirin huolto — lääkehuolto ja ruokahuolto — romahtaa ja tulee tällainen kansainvaelluksen tyyppinen tilanne kohti Irakin rajaa. Kaikkia tällaisia skenaarioita on varmasti viranomaisissa mietitty.

3.11 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Eli tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että teillä on ollut suunnitelma, että kaikki halukkaat olisi tuotu?

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.